

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΜΕΡΙΜΝΗ,

ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛ. ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»)

ΕΤΟΣ Δ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1-15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1955 | ΑΡΙΘ. 3-4

ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΙΟΥ

Β'.

Τὸ Θεῖον Κήρυγμα.

Τὸ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος Κήρυγμα τοῦ Θεοῦ λόγου ἀποτελεῖ, βεβαίως, τὴν μᾶλλον ἐμφανῆ καὶ τὴν ἐπισημοτέραν, οὕτως εἰπεῖν, πλευρὰν τοῦ διδακτικοῦ ἔργου τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου. Ἀπησχόλησε δὲ ἡ μορφή αὐτῆ τῆς ἱεραῆς διδασκαλίας ὅλους τοὺς μεγάλους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας, μιμουμένους, προφανῶς, τὸ παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων, οἵτινες πάλιν ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα καὶ τὴν ρητὴν περὶ τούτου ἐντολὴν τοῦ Κυρίου. Καὶ εἶναι πλουσιωτάτη ἡ πατερικὴ μας φιλολογία ἀπὸ τὸ κηρυκτικὸν ὑλικόν, ποῦ μᾶς ἐκληροδότησαν οἱ αἰῶνες τῆς χρυσῆς ἐποχῆς τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ἔλειψαν δὲ καὶ καθ' ὅλην τὴν μετέπειτα ἐποχὴν, μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας, μῆτε οἱ ἐμπνευσμένοι κήρυκες τοῦ ἄμβωνος, μῆτε τὰ βιβλία, ποῦ συνεκροτήθησαν καὶ ἀκόμη συγκροτοῦνται ἀπὸ τὰ κηρύγματα τῶν. Καὶ περὶ τῆς ἀξίας τοῦ Κηρύγματος καὶ τῶν προϋποθέσεων τοῦ ἐπανειλημμένως ἀπησχολήθη καὶ ὁ «Ἐφημέριος», ἀπὸ τῶν σηλῶν τοῦ ὁποίου ἐξακολουθητικῶς παρέχεται ὑλικόν, κατάλληλον νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Ἐφημερίου, ἀσχολουμένους ἢ ἐπιθυμοῦντας ν' ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος διδασκαλίαν.

*

Ὅπως καὶ ἄλλοτε ἐγράφη, καὶ εἰς ἐποχὰς ἀκόμη, κατὰ τὰς ὁποίας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχουν κήρυκες τοῦ Θεοῦ λόγου, ἐχρησιμοποιοῦντο κατὰ τὴν θεῖαν λατρείαν τὰ ἔτοιμα κηρύγματα τῶν παλαιότερων, ἀπὸ τὰ «Κυριακοδρόμια» καὶ ἄλλας συλλογὰς

«Ἐχετε πίστιν Θεοῦ».

(Ὁ Κύριος : Μάρκ. 11, 22)

ἐκκλησιαστικῶν λόγων καὶ ὁμιλιῶν. Τὸ ἴδιον δὲ γίνεται καὶ σήμερον, τῇ ἐντολῇ τῶν οἰκειῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν, εἰς τινὰς Ἐπαρχίας, ἐνῶ εἰς ἄλλας αἱ Ἱεραὶ Μητροπόλεις ἐκδίδουσι καὶ κυκλοφοροῦσι μεταξὺ τῶν Ἐφημερίων τῶν πολυγραφημένα «Δελτία Θ. Κηρύγματος», περιέχοντα συντόμους δι' ἐκάστην Κυριακὴν καὶ ἑορτὴν ὁμιλίας, αἱ ὁποῖαι, κατ' ἐντολὴν τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν, ἀναγινώσκονται κατὰ τὴν θ. Λειτουργίαν εἰς ὅσους ναοὺς δὲν παρευρίσκειται Ἱεροκλήρυξ.

Ἀλλὰ καὶ τόση εἶναι ἡ φιλοτιμία πολλῶν εὐλαβῶν Κληρικῶν, καὶ στερουμένων ἐτι τῆς ἀπαραιτήτου διὰ τὸ θεῖον Κήρυγμα μορφώσεως, ὥστε καὶ αὐτοὶ δὲν διστάζουσι νὰ συντάσσουσι ἰδικούς τῶν λόγους, τοὺς ὁποίους ἢ ἀναγινώσκουσι ἢ ἀποστηθίζουσι καὶ ἐκ τοῦ προχείρου δὲ πολλάκις ἐπιχειροῦσι τινὲς ἐξ αὐτῶν νὰ διδάξουσι τὸ ἐκκλησιασμὰ των. Εἶναι δὲ αἱ περιπτώσεις αὐταὶ πολὺ συγκινητικαί, ἂν μάλιστα ἀναλογισθῆ τις, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ Κληρικοὶ — ἐλάχιστοι εὐτυχῶς, τώρα — δυνάμενοι μὲν νὰ κηρύξουσι, μὴ τολμῶντες ὅμως ἢ μὴ θέλοντες ν' ἀνοίξουσι τὸ στόμα.

Ἐοφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι εἶναι συγκινητικὸς καὶ διδακτικὸς ὁ πρὸς διδασκαλίαν ζήλος καὶ ἡ προθυμία τῶν Κληρικῶν, τῶν στερουμένων μὲν τοῦ ἀπαιτουμένου διὰ τὴν κήρυξιν τοῦ θεοῦ λόγου καταρτισμοῦ, μὴ δισταζόντων ὅμως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ διδασκτικοῦ τῶν χρέους καὶ εἶναι πράγματι ἀξιοθαύμαστος ἡ γενναϊότης καὶ ἡ τόλμη των. Δὲν εἶναι ὅμως μῆτε ὀρθόν, μῆτε δίκαιον νὰ παρασιωπήσωμεν τὸ κακόν, τοῦ ὁποίου εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουσι πρόξενοι, ὅταν ἀφ' ἑαυτῶν οὗτοι διδάσκουσι ἀπαρασχευοὶ περὶ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἢ ἐλλειπῶς καὶ ἐσφαλμένως γνωρίζουσι, ἢ καὶ παντελῶς ἀγνοοῦσι. Διό, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου αὐτῆς τῆς ζημίας, εἶναι πολὺ προτιμότερον νὰ μὴ κηρύσσουσι ἐξ ἰδίων, ὅσοι δὲν ἔχουσι τὰ ἀπαραίτητα πρὸς τοῦτο ἐφόδια. Αὐτὴ δὲ εἶναι καὶ ἡ μοναδικὴ περίπτωσις, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἀμαρτάνει μὲν ὁ ἕνεκα τῆς τοιαύτης ἀδυναμίας του μὴ κηρύσσων Κληρικὸς, ἐπιβάλλεται δὲ ἡ ἀπ' αὐτοῦ ἄρσις τοῦ δικαιώματος τούτου, ὅταν ὁ ἴδιος δὲν ἀντιλαμβάνεται ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν περὶ τὴν ἄσκησιν τοῦ ἔργου ἀνικανότητά του. Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς εἶναι πολὺ προτιμότερον ν' ἀναγινώσκειται κατὰ ἔτιμον, ὡς προείπομεν ὅτι γίνεται εἰς Ἐπαρχίας τινὰς, τῇ ἐγκρίσει τῶν οἰκειῶν Ἱεραρχῶν καὶ ὑπ' εὐθύνην πάντοτε τῶν Ἐφημερίων. Ἀλλὰ καὶ πάλιν χρειάζεται μεγίστη προσοχὴ ὡς πρὸς τὴν

«Ἐστι δὲ πίστις, ἐπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἑλεγχος οὐ βλεπομένων».
(Ἐβρ. 11, 1)

ὀρθὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν εὐκρινῆ καὶ κατὰ τὸ νόημα καλὴν ἀπαγγελίαν, ἀν δὲ ὁ ἴδιος ὁ Ἐφημέριος δὲν εἶναι πρὸς τοῦτο ἰκανός, εἶναι προτιμότερον νὰ ἐκλέξῃ κάποιον ἄλλον, πού νὰ εἶναι καταλληλότερος αὐτοῦ, χωρὶς τοῦτο ν' ἀποτελεῖ ὑποτίμησιν ἢ οἰανδήποτε προσβολὴν τοῦ ἔχοντος τὸ «γνώθι σαυτὸν» καλοῦ καὶ εὐσυνειδήτου Κληρικοῦ.

Ἐφημέριοι ὅμως ἔχοντες τὴν ἀπαιτουμένην κατάρτισιν διὰ τὸ θεῖον Κήρυγμα ἐγκληματοῦν, ὅταν τὸ παραμελοῦν καὶ εἶναι ἔνοχοι ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν παράλειψιν τοῦ καθήκοντος τούτου. Ὅπως ἐπίσης ἐπιβάλλεται καὶ εἰς ἐκείνους, πού ἔχουν κάποιαν γενικὴν μόρφωσιν, νὰ φροντίσουν διὰ τῆς μελέτης καὶ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν πολυπληθῶν σχετικῶς κηρυκτικῶν βοηθημάτων, πού ὑπάρχουν εἰς τὴν διάθεσίν των, ν' ἀποκτήσουν σὺν τῷ χρόνῳ καὶ τὴν εἰδικὴν διὰ τὸ θεῖον Κήρυγμα κατάρτισιν καὶ ἀσκησιν. Τοιοῦτοι δὲ εἶναι πάντες οἱ ἀπόφοιτοι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν καὶ οἱ τυχόντες γυμνασιακῆς μορφώσεως. Ἀλλὰ καὶ οἱ φοιτήσαντες εἰς τὰ Κατώτερα Ἱερατικά Φροντιστήρια δύνανται νὰ ἐπωφεληθοῦν τῶν σχετικῶν βοηθημάτων, διὰ νὰ εἴπουν ὀλίγας καλὰς λέξεις εἰς τὸ ἐκκλησιαστικόν, ἐάν ἔχουν τὸν πρὸς τοῦτο ζῆλον, ἀφ' οὗ καταλλήλως ἀσκηθοῦν καὶ δοκιμαστοῦν.

*

Δὲν εἶναι ὅμως—ὅπως ὑπεδηλώσαμεν ἐν τέλει τοῦ προηγουμένου ἀρθρου—μόνον τὸ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος Κήρυγμα ἡ μοναδικὴ μορφή τοῦ διδακτικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ὀρθὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ὁποίου εὐθύνεται τὸ τίμιον Πρεσβυτέριον. Ἐπομένως, μήτε εἶναι ἀρκετὸν μόνον τὸ ἀπ' ἄμβωνος Κήρυγμα, μήτε καὶ εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῆ, ὅτι δὲν ἔχουν καμμίαν ἄλλην ὑποχρέωσιν, οἱ, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, παντελῶς μὴ δυνάμενοι νὰ ὑπουργήσουν εἰς τὸν ἄμβωνα.

Καὶ ἐλέχθη ἤδη, κατὰ ποῖον τρόπον εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιδειχθῆ τὸ ὑπὲρ τοῦ θείου Κηρύγματος ἐνδιαφέρον τῶν μὴ δυναμένων νὰ κηρύττουν ἀφ' ἑαυτῶν. Ἀρκεῖ νὰ ἔχουν οὗτοι πράγματι ζωντανὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἀληθινὸν ζῆλον ὑπὲρ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Θὰ πειθαρχήσουν τότε καὶ θὰ συμμορφωθοῦν μὲ προθυμίαν καὶ μὲ αὐταπάρνησιν εἰς ὅ,τι τοὺς ὑποδεικνύεται, ὡς δυνάμενοι ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἰδικὴν των ἔλλειψιν. Ἀλλὰ καὶ μὲ κάθε τρόπον θὰ φροντίζουν, καὶ ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, νὰ ἐξασφαλίζουν καὶ τὰ κατάλληλα ἐκάστοτε διὰ τὸ Κήρυγμα πρόσωπα, ὅταν καὶ ὅπου

«Ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι».

(Ἐβρ. 11, 2)

τοῦτο εἶναι δυνατόν. Μὲ κάθε τρόπον δὲ θὰ βοηθοῦν ὅλους, ὅσοι ἐπισκέπτονται τὰς Ἑνορίας τῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, καὶ θὰ φροντίζουσι διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατόν μεταξὺ τοῦ ἐνοριακοῦ τῶν Ποιμνίου εὐρυτέραν καὶ ἀποτελεσματικωτέραν ἀπήχησιν τῶν πρὸς τὴν Ἑνορίαν καλῶν ὑπηρεσιῶν τῶν—ἐγκρίσει πάντοτε τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου—ἐπισκεπτομένων αὐτὰς Ἱεροκηρύκων.

Πλὴν τοῦ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος κατὰ τὴν θ. Λειτουργίαν Κηρύγματος, ποῦ ἀπευθύνεται πρὸς τὸ διαφόρου καταστάσεως καὶ ποιημάτων διαθέσεων ἐκκλησίασμα, τῶν ἐν τῷ ναῷ ἐπίσης ἐσπερινῶν Κηρυγμάτων, τὰ ὁποῖα συνήθως παρακολουθοῦνται ὑπὸ ἀκροατηρίου κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὁμοιομόρφου, καὶ τῶν ἐν αἰθούσαις θρησκευτικῶν ὁμιλιῶν δι' ἐνηλίκους ἄνδρας ἢ γυναῖκας καὶ διὰ νέους ἢ νεάνιδας κεχωρισμένως, ὡς καὶ διὰ μικτὸν ἀκροατήριον ἐνηλίκων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ὑπάρχει, καὶ κάτι ἄλλο: Τὸ χρέος τῆς θρησκευτικῆς διαφωτίσεως καὶ διαπαιδαγωγήσεως τῆς παιδικῆς ἡλικίας διὰ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων. Ἀλλὰ καὶ πέραν τοῦ χρέους τούτου, ὑπάρχει ἡ ὑποχρέωσις καὶ διὰ τὴν εἰδικωτέραν, κατ' οἰκογενείας καὶ κατ' ἄτομα, ἐντελῶς ἐξειδικευμένην καὶ ἐξαιτομικευμένην, θρησκευτικὴν ἐπίσης διαφώτισιν καὶ διαπαιδαγωγῆσιν τῶν πάσης ἡλικίας καὶ καταστάσεως ἐπὶ μέρους μελῶν τοῦ χριστιανικοῦ Ποιμνίου.

Περὶ ἀμφοτέρων ὁμοῦ τῶν τελευταίων τούτων τομῶν τοῦ διδακτικοῦ ἔργου τοῦ Ἱερέως θὰ γίνῃ ὁ προσήκων λόγος εἰς τὴν προσεχῆ συνέχειαν τῶν ἄρθρων μας.

E. Γ. Μ.

Σημείωσις. Εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον ἐξ ἀβλεψίας τοῦ στοιχειοθέτου παρέμειναν ἀδιόρθωτα, καίτοι ὑποδειχθέντα ὑφ' ἡμῶν, δύο τυπογραφικὰ λάθη, τὰ ἐξῆς: 1) Τὸ ἐπώνυμον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Ἰακώβου παρέμεινεν ἐσφαλμένως «Βαβου-νάτσος», ἀντὶ τοῦ ὑποδειχθέντος ὀρθοῦ Βαβανάτσος. 2) Μετὰ τὸ ὄνομα τῆς Α. Σ. παρελείφθη ἡ λέξις ἐπιτροπήν· ἡ παράλειψις δὲ αὕτη διασπᾷ τὴν ἔνοιαν τῆς φράσεως. Οἱ φίλοι ἀναγνώστα παρακαλοῦνται νὰ διορθώσουν τ' ἀνωτέρω εἰς τὸ εἰς χεῖράς των, ὑπ' ἀριθ. 1—2 φύλλον τοῦ «Ἐφημερίου», τῆς 1—15 Ἰανουαρίου 1955 (σελ. 6).

«Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλον ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ Θεοῦ... Καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως, ἵνα ἡ πίσις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ. Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰῶνων εἰς δόξαν ἡμῶν».

(Ἀπ. Παῦλος: Α' Κορινθ. 2, 1-6)

ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΕΘΘΙΝΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

(Λουκ. κδ' 1-12)

Τῆ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέος ἤλθον ἐπὶ τὸ μνημα φέρουσαι ἃ ἠτοίμασαν ἀρώματα, καὶ τινες σὺν αὐταῖς· εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, καὶ εἰσελθοῦσαι οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθήσεσιν ἀστραπτούσαις, ἐμφρόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν, εἶπον πρὸς αὐτάς· τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη· μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἐτι ὧν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. Καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἑνδεκα καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς. Ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία Ἰακώβου καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς, αἱ ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. Καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς. Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστάς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθῶνια κείμενα μόνα, καὶ ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτὸν, θαυμάζων τὸ γεγονός.

Εἶδομεν ἤδη τί σημαίνει Σάββατον καὶ μία Σαββάτων ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ Β' ἑωθινοῦ Εὐαγγελίου¹. Ὁ Λουκᾶς ἐνταῦθα ὀρίζει τὴν ὥραν, καθ' ἣν αἱ γυναῖκες ἤλθον ἐπὶ τὸ μνημα ὡς ὄρθρον βαθύν, ἀκριβέστερον δ' ὀρίζει αὐτὴν ὁ Μάρκος: «λίαν πρωῒ» (ις', 2), ἔτι δ' ἀκριβέστερον ὁ Ματθαῖος: «ὀψὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων» (κγ', 1), δηλαδὴ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν στιγμήν τὸ νυκτερινὸν σκότος ἤρξαστο διαλυόμενον καὶ τὸ λυκόφως ἀντικαθίστα τὸ φῶς τῆς σελήνης, διότι ἦτο πανσέληνος.

Ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ Εὐαγγελίου, ἐξ οὗ ἡ περικοπὴ αὕτη τοῦ ἑωθινοῦ, δὲν ὑπάρχει μετὰ τὸ ἤλθον ἢ λέξεις γυναικες, ὡς ὑπονοουμένη ἐκ τῶν προηγουμένων, ἐνταῦθα δ' ἐτέθη διότι ἦτο ἀπαραίτητον νὰ δηλωθῇ τίνες ἤλθον. Ἦσαν δ' αἱ γυναῖκες αὗται ἐκεῖναι, «αἵτινες ἦσαν συνελθυῦσαι τῷ Ἰησοῦ ἐκ τῆς Γαλιλαίας», λέγει μικρὸν ἀνωτέρω αὐτὸς ὁ Λουκᾶς (κγ', 55), ἐν Γαλιλαίᾳ δὲ—κατὰ τὸν αὐτὸν—παρηκολούθουν τὸν κηρῦσσοντα

1. «Ὁ Ἐφημέριος», Τόμος Γ' (1954), σελ. 377.

«Πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι». (Ἐβρ. 11,3; Γένεσ. 1,1)

καὶ εὐαγγελιζόμενον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ κατὰ πόλιν καὶ κώμην «καὶ γυναῖκες τινες αἱ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνή, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξελήλυθει, καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς» (η', 1—3).

Κατωτέρω ὁ αὐτὸς Λουκᾶς μετὰ τῶν γυναικῶν τούτων συναριθμεῖ καὶ τὴν Μαρίαν Ἰακώβου, ἡ ὁποία, ὡς εἶδομεν, παρὰ μὲν τῷ Ματθαίῳ ἀποκαλεῖται «ἡ ἄλλη Μαρία» (κη', 1), παρὰ δὲ τῷ Μάρκῳ «ἡ τοῦ Ἰακώβου» (ις', 1), ἀντὶ δὲ τῆς ὑπὸ τοῦ Ματθαίου παρασιωπωμένης Ἰωάννας, ἀναφέρεται ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου, Σαλώμη. Ἐννοεῖται, ὅτι αἱ τοιαῦται διαφοραὶ οὐδὲν σημαίνουσι, κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον, καθ' ὅσον ἐν τῇ ἐνταῦθα φράσει τοῦ Λουκᾶ καὶ τινες σὺν αὐταῖς περιλαμβάνονται καὶ ἄλλαι τῷ Ἰησοῦ παρακολουθήσασαι γυναῖκες, μεταξὺ τῶν ὁποίων πιθανώτατα ἦσαν καὶ αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου Μαρία καὶ Μάρθα. Καὶ περὶ μὲν τῶν ὑπὸ τῶν εὐαγγελιστῶν ὀνομαστῶν ἀναφερομένων γυναικῶν ἐλέχθησαν ἤδη τὰ προσήκοντα. Ἡ δὲ Ἰωάννα, τὴν ὁποίαν ἐκ πάντων τῶν εὐαγγελιστῶν μόνος ὁ Λουκᾶς ἀναφέρει ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς μᾶλλον ἀφωσιωμένας τῷ Ἰησοῦ γυναῖκας (τὴν Θεοτόκον καὶ τὴν Μαγδαληνὴν), ἦτο σύζυγος τοῦ Χουζᾶ, ἐπειδὴ δ' οὗτος καλεῖται ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ «ἐπίτροπος Ἡρώδου», πολλοὶ ὑποθέτουσιν ὅτι οὗτος ἦτο αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ «βασιλικὸς» ἄνθρωπος, τοῦ ὁποίου τὸν υἱόν, ἀσθενοῦντα ἐν Καπερναοῦμ, ἐθεράπευσεν ὁ Κύριος μακρόθεν διὰ μόνου τοῦ λόγου του, συνεπεία δὲ τοῦ εὐεργετικοῦ τούτου θαύματος «ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη» (Ἰω. δ', 46—54), ἡ δὲ σύζυγος Χουζᾶ, ὡς ἐκ τούτου, κατέστη πιστὴ τοῦ Χριστοῦ ἀκόλουθος. Ἡ ἐξήγησις ὅμως αὕτη δὲν συμβιβάζεται πρὸς ὅσα περὶ τῆς Ἰωάννας ἀναφέρει ὁ Λουκᾶς λέγων, ὅτι αἱ κατὰ τὸ κήρυγμα ἀκολουθοῦσαι τὸν Ἰησοῦν γυναῖκες, ἐν αἷς καὶ ἡ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ, ἦσαν ἀφωσιωμένα αὐτῷ ὡς αὐταὶ αἱ ἴδιαι οὔσαι ὑπ' αὐτοῦ «τεθεραπευμέναι ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν» (η', 1—3).

Δὲν ἦτο λοιπὸν γυνὴ τοῦ «βασιλικοῦ» τῆς Κανᾶ, ἀλλ' ἄλλη τις ἐπ' ἴσης ἀριστοκράτις δέσποινα πλουσία, ἀφοῦ καὶ αὕτη μετ' ἄλλων «διηκόνουν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς»,

«Πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάιν προσήνεγκε τῷ Θεῷ...»
(Ἐβρ. 11, 4 : Γένεσ. 4, 4)

γνωστή πιθανῶς, κατὰ τινας, τῷ διακεκριμένῳ Θεοφίλῳ, δι' ὃν ὁ Λουκᾶς ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιόν του.

“Ὅταν αἱ γυναῖκες ἐπλησίασαν πρὸς τὸν τάφον, εὗρον τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Μάρκου, ὁ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνοίγματος τοῦ μνημείου τεθειμένος λίθος («ἦν μέγας σφόδρα») (ιστ', 4) καὶ διὰ τοῦτο αἱ γυναῖκες, πρὸς τὸ μνημεῖον ὁδεύουσαι, διηπόρουν λέγουσαι καθ' ἑαυτὰς «τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου;» (3) Τίς ὅμως ἀπεκύλισεν αὐτόν; Εἰς τοῦτο ἀπαντᾷ ὁ Ματθαῖος: «καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβάς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον, ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ» (κη', 2). Οἱ πάσης ἀντιλογίας ἔραστοι λέγουσιν, ὅτι ὁ ἄγγελος ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἵνα δυνηθῆ νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ μνημείου ὁ Κύριος! 'Αλλ' εἶχε τάχα δύναμιν μεγαλειτέραν ὁ διάκονος ὑπὲρ τὸν Κύριον, τὸ κτίσμα ὑπὲρ τὸν Κτίστην, καὶ ἤτο ἀνάγκη νὰ ἀνοιχθῆ ὁ τάφος διὰ τὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν εἰσερχόμενον διὰ τῶν θυρῶν κεκλεισμένον; Ὁ λίθος λοιπὸν ἀπεκυλίσθη ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου διὰ τὰς μυροφόρους, ἵνα δυνηθῶσι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ μνημεῖον καὶ ἰδίους ὀφθαλμοῖς πιστοποιηθῶσι περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. 'Ἐγένετο δ' ἡ ἀποκύλισις τοῦ λίθου οὐχὶ καθ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμήν, καθ' ἣν αἱ μυροφόροι ἦσαν ἤδη πλησίον τοῦ μνημείου, ἀλλὰ πρὸ ἰκανοῦ χρονικοῦ διαστήματος, ὡς ἐξάγεται ἐξ ὅσων ἐν τῷ μεταξὺ συνέβησαν, κατὰ τὸν Ματθαῖον. “Ὅταν ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς ἄγγελος ἀπεκύλισε τὸν λίθον καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτοῦ, ἐγένετο σεισμὸς, οἱ δὲ τὸ μνημεῖον φυλάσσοντες στρατιῶται, ταραχθέντες ἐκ τοῦ σειρμοῦ καὶ ἐκ τῆς θέας τοῦ ἀγγέλου, οὐ «ἦν ἡ ἰδέα ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα λευκὸν ὡσεὶ χιών», «ἀπὸ τοῦ φόβου ἐσείσθησαν καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροὶ» (κη', 2—4). 'Ἐδέησε μετὰ ταῦτα νὰ συνέλθωσιν οὗτοι εἰς ἑαυτούς· ἐκ τοῦ ὅτι δ' αἱ μυροφόροι δὲν εὗρον πλέον αὐτούς παρὰ τὸ μνημεῖον, εἰκάζεται ὅτι, μόλις συνῆλθον καὶ ἀνέκτησαν δυνάμεις τινάς, ἔσπευσαν νὰ δραπετεύσωσιν ἵνα ἀπαγγείλωσι τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γερόμενα» (11).

“Ὅτι δέ, καθ' ὃν χρόνον ταῦτα ἐγίνοντο, αἱ μυροφόροι δὲν εὗρισκοντο πολὺ πλησίον τοῦ μνημείου, καταφαίνεται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι δὲν ἤσθάνθησαν τὸν σεισμὸν τοῦτον, ὁ ὁποῖος ἦτο τοπικοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐγένετο πρὸς ἐκφύβισιν μόνῃς τῆς κου-

«...δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ».

(Ἐβρ. 1, 4: Γένεσ. 4,10)

στωδίας. Μέχρις ὅτου γίνωσι πάντα ταῦτα παρῆλθε βέβαια χρονικὸν διάστημα, ὅταν δ' αἱ μυροφόροι, εὑρεθῆσαι πρὸ τοῦ μνημείου, εἶδον ἀπροσδοκῆτως τὴν θύραν αὐτοῦ ἀνοικτήν, πάντως κατεπλάγησαν ἅμα καὶ ἐταράχθησαν, διότι ἡ ἀποκλίσις τοῦ λίθου ἐν γένει ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου ἐγένετο παρ' Ἑβραίοις καθ' ὅλως ἐξαιρετικὰς περιστάσεις μὴ προβλεπομένας διὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην. Τί ἄρα γε λοιπὸν νὰ συνέβη; Ὁ νοῦς τῶν γυναικῶν δὲν ἠδύνατο νὰ σκεφθῆ τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου· ἡ ἰδέα αὕτη εἶχε τελειῶς ἐπισκοτισθῆ καὶ παραγκωνισθῆ διὰ τῶν ἐν τῷ μεταξύ ἐπισυμβάντων τραγικῶν γεγονότων καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ. Ἦτο, ἄρα, ἐπόμενο νὰ νομίσωσιν ὅ,τι καὶ ἡ Μαγδαληνὴ δὲν ἐξέφρασεν, ὅτι δηλαδὴ «ἦραν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου» καὶ μετέφεραν αὐτὸν εἰς μέρος ἄγνωστον [«οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν» (Ἰω. κ', 2—13)]. Οὕτω διαλογιζόμεναι αἱ γυναῖκες εἰσῆλθον εἰς τὸ μνημεῖον, ἡ δ' ἐξ αὐτοῦ ἀπουσία τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ ἐνίσχυσε τὴν ἀπορίαν των. Ὁ Ἰωάννης λέγει, ὅτι Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, ὡς ζωηροτέρα τῶν λοιπῶν, προτρέξασα αὐτῶν καὶ ἰδοῦσα τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου, δὲν εἰσῆλθε, χωρὶς δὲ νὰ ἀναμείνη τὰς ἄλλας συντρόφους, ἔδραμε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην, ἵνα ἀναγγείλῃ αὐτοῖς τὴν σχηματισθεῖσαν ἤδη πεποίθησίν της, ὅτι ἦραν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ἐλπίζουσα πιθανῶς, ὅτι οὗτοι θὰ ἠδύναντο νὰ τὸ ἀναζητήσωσιν. Αἱ ἄλλαι γυναῖκες, ἀπ' ἐναντίας, εἰσῆλθον ἀμέσως εἰς τὸ μνημεῖον, μὴ εὐροῦσαι δὲ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἐνίσχυθησαν ἐν τῇ ὑποψίᾳ των, ὅτι πάντως οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἰησοῦ μετέφεραν τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς ἄγνωστον μέρος. Γεννῶνται ὁμως ἐνταῦθα ἀπορίαι τινές. Ἐνῶ ὁ Λουκᾶς παριστάνει τὰς γυναῖκας κατὰ τὴν εἰς τὸ μνημεῖον εἴσοδον καὶ μετ' αὐτὴν διαπορούμενας, μὴ ἐχούσας, ἄρα, εἰ γινῶσιν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Ματθαῖον, αὗται φαίνονται ὡσεὶ ἤδη πρὸ τῆς εἰς τὸ μνημεῖον εἰσόδου λαβοῦσαι τὴν περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ πληροφορίαν παρὰ τοῦ ἔξωθεν καὶ ἐπὶ τοῦ ἀποκλισθέντος λίθου καθημένου ἀγγέλου, εἰπόντος: «μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· οὐκ ἔστιν ὧδε· ἡ γέρθη καθὼς εἶπε. δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος» (κγ', 5—6). Ἄλλ' εἶπομεν ἤδη ἐν τῷ ὑπομνηματισμῷ τοῦ Β' ἔωθινου, ὅτι οἱ εὐαγγελισταί, καὶ ἐνταῦθα μὴ διαφωνοῦντες περὶ τὸ οὐσιῶδες, ὅπερ ἦτο τὸ γεγονὸς τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, συμπληροῦσιν

«Πίστει Ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον».
(Ἑβρ. 11,5: Γένεσ. 5,24)

ἀλλήλους διὰ τῶν λεπτομερειῶν, τὰς ὁποίας εἰς ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἀναφέρει, ὁ μὲν τὰ πρότερον, ὁ δὲ τὰ μετέπειτα ἀφηγοῦμενος, ἕκαστος δὲ κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ εἰς τοῦτο ἢ εἰς ἐκεῖνο προσοχήν. Αὐτόθι ἐλέχθησαν τὰ δέοντα καὶ ὡς πρὸς τὰς διαφορὰς τῶν εὐαγγελιστῶν, ἐν οἷς ὁμιλοῦσι περὶ τῶν ἀγγέλων.

Ἡ αἰφνιδία ἐμφάνισις τῶν ἀγγέλων κατέστησεν αὐτὰς ἐμφοβούς καὶ κλιναν τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν. Τὸ καταλαβὸν τὰς γυναῖκας κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην αἴσθημα χαρακτηρίζει καὶ ὁ Ματθαῖος ὡς φόβον (ὁ ἄγγελος στραφεὶς πρὸς αὐτὰς εἶπε «μὴ φοβεῖσθε» κη', 5), ὁ δὲ Μᾶρκος ὡς θάμβος («ἐξεθαμβήθησαν» — «μὴ ἐκθαμβεῖσθε» ις', 5-6). Ὁ Λουκᾶς ἐνταῦθα προσθέτει καὶ τὴν ἐξωτερικὴν τοῦ φόβου ἐκδήλωσιν, διότι παριστᾷ αὐτὰς ὡς κλινοῦσας τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν, ἐφ' ᾧ καὶ οἱ ἄγγελοι ἔσπευσαν νὰ τὰς καθησυχάσωσιν, εἰπόντες πρὸς αὐτὰς τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; Τὸ εἰπόντες δὲν σημαίνει βεβαίως ὅτι ἀμφοτέροι συγχρόνως ἐλάλησαν τοὺς αὐτοὺς λόγους πρὸς τὰς γυναῖκας, ἀλλ' εἶναι συνήθως ἀθροιστικὴ ἔκφρασις, ἀπαντῶσα καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου καταφανῶς οἱ φερόμενοι ὡς λαλοῦντες ὁμοῦ, ἔλεγον τὰ ἐκ διαμέτρου ἐναντία. Ὁ Μᾶρκος π. χ. λέγει: «καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν» (ιε', 32), ἐνῶ, κατὰ τὸν Λουκᾶν, ὁ μὲν εἰς αὐτῶν ἐβλασφήμει, ὁ δ' ἕτερος ἐπέτιμα τὸν βλασφημοῦντα (κγ', 39-43). Τὸ αὐτὸ δέον νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τῆς φράσεως μετὰ τῶν νεκρῶν, διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐν ᾧ μνημείῳ ἐτέθη τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ «οὐκ ἦν οὐδεὶς οὐδέπω κείμενος» (53): δέον ἄρα νὰ ἐξηγηθῆ αὕτη: «πῶς σκέπτεσθε ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι νεκρός, ἀφοῦ ζῆ;» Κατὰ τὸν Ματθαῖον, οἱ πρῶτοι λόγοι τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὰς γυναῖκας ἦσαν: «μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε» (κη', 5), κατὰ δὲ τὸν Μᾶρκον: «μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρητὸν τὸν ἐσταυρωμένον» (ις', 6).

Οἱ λόγοι οὗτοι βεβαίως δὲν ἀντιφάσκουσι πρὸς τοὺς ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ ἀναφερομένους, ἀλλὰ συμπληροῦσιν αὐτούς· αἱ γυναῖκες ἐρχόμεναι ὅπως ἀλείψωσι δι' ἀρωμάτων τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, δὲν ἐπίστευον εἰς αὐτόν ὡς εἰς Ἰῖδον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐλογίζοντο αὐτὸν ἄνθρωπον, ἀδίκως καταδικασθέντα ὑπὸ τῶν Φαρισαίων καὶ θανατωθέντα ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Ἦτο λοιπὸν οὗτος δι' αὐτὰς ὁ ἄνθρωπος Ἰησοῦς ὁ ἐσταυρωμένος, ὁ Ἰησοῦς ὁ ἐκ Ναζαρετ

«Χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι».

(Ἐβρ. 11, 6)

καταγόμενος. Τὴν τοιαύτην πεποιθήσιν τῶν γυναικῶν ὀνειδίζοντες οἱ ἄγγελοι μέμφονται αὐτάς, ὅτι ζητοῦσι τὸν τοσάκις ὑπὸ τὰ ὄμματά των νεκροὺς ἀναστήσαντα καί, ἐπομένως, καὶ ἑαυτὸν δυνάμενον ν' ἀναστήσῃ, δυνάμει τοῦ ἀποδειχθέντος ἐπὶ τοῦ θανάτου κράτους του, — ὅτι τὸν τοιοῦτον καὶ τηλικούτον λογίζονται ὡς νεκρὸν, συγκατατάσσουσαι μεταξὺ τῶν συνήθων νεκρῶν τίνα σχέσιν δύναται νὰ ἔχῃ μὲ τοὺς μὴ δυναμένους ἀφ' ἑαυτῶν νὰ ἀναστῶσι νεκροὺς καὶ θνητοὺς ὁ ἀείποτε ζῶν, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ αὐτοζωῆς; Οὐκ ἔστιν ὧδε ἀλλ' ἡγέρθη, αὐτὸς ἑαυτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἰδίᾳ ἰσχυρῶς ἀνέστη, ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι.

Οἱ λόγοι οὗτοι τῶν ἀγγέλων δὲν ἀναφέρονται μὲν παρὰ Ματθαίῳ καὶ Μάρκῳ, πάντως ὅμως συμπληρωτικοὶ δεόν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς προηγηθέντες τῆς ἀγγελικῆς πρὸς τὰς γυναῖκας ἐντολῆς τοῦ νὰ ἀπαγγείλωσι τοῖς μαθηταῖς ὅτι προάγει αὐτοὺς ὁ Κύριος εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Διὰ τὴν ὅμως ὁ ἄγγελος ὑπομνησκει εἰς τὰς γυναῖκας τὴν περὶ τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀναστάσεως προρρησιν, τὴν γενομένην ἐν Γαλιλαίᾳ, καὶ οὐχὶ τὴν προσφατωτέραν ἐν Ἰουδαίᾳ, ὡς γενομένην κατ' αὐτάς τὰς ἐσχάτας τοῦ ἐπιγείου βίου τοῦ Κυρίου ἡμέρας; Τοῦτο βεβαίως θὰ ἦτο φυσικώτερον, ἀλλ' ἐγένετο ὑπόμνησις τῆς ἐν Γαλιλαίᾳ προρρήσεως, πιθανῶς διότι ταύτην ἐγίνωσκον αἱ γυναῖκες, ἀκούσασαι ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Κυρίου, ὅταν συνηκολούθουν αὐτῷ κατὰ τὴν ἐκεῖ διατριβὴν τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ἐπάγεται ὁ εὐαγγελιστής, ὅτι ἀμέσως ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ. Ὅταν ἐλέχθησαν αἱ προρρήσεις αὐταὶ ἐν Γαλιλαίᾳ, οὔτε αἱ γυναῖκες, οὔτε οἱ μαθηταὶ διέγνωσαν τότε τὴν πραγματικὴν αὐτῶν σημασίαν καὶ ἔνοιαν, ἀπόδειξις δ' εἶναι ὅτι, ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἐσταυροῦτο καὶ ὅταν ἀπέθανεν, ἔκλαυσαν αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον, καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ἐπορεύθησαν νὰ περιποιηθῶσι καὶ τιμῆσωσιν ὡς συνήθους ἀνθρώπου νεκρῶν.

Ὅταν ὅμως εἶδον τὸν τάφον κενόν, καὶ ἤκουσαν τῶν ἀγγέλων τὴν ὑπόμνησιν, ἀμέσως συνέδεσαν τὰ παρελθόντα πρὸς τὰ ὀφθαλμοφανῆ παρόντα, ἀμέσως παρῆλθον πρὸ τῆς φαντασίας των τὰ γεγονότα τῆς εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν παραδόσεως καὶ τῆς σταυρώ-

«Πιστεῦσαι γὰρ δὴ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ ὅτι ἐστὶ καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν Αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται».
(Ἐβρ. 11, 6)

σεως, αὐτοστιγμει δ' ὑπελόγησαν, ὅτι ἡ ἡμέρα αὕτη, καθ' ἣν εὐρίσκουσι τὸν τάφον κενόν, εἶναι ἡ προρρηθεῖσα τρίτη ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ ἔπρεπε κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Διδασκάλου ν' ἀναστηθῆ οὗτος. Μετὰ τῶν σωματικῶν λοιπῶν ὀφθαλμῶν διηνοίγησαν καὶ τῆς διανοίας οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν προρρηθέντων· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἠσθάνθησαν ἐν τῇ χαρᾷ τῶν ἀκατάσχετον πόθον, ὅπως καταστήσωσιν ἀμέσως μετόχους αὐτῆς καὶ τοὺς λοιποὺς μαθητάς. Ἐφ' ᾧ καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἑνδεκα καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς.

Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ὁ Μάρκος ἀναφέρει τὴν, ἣν εἶδομεν, λεπτομέρειαν, ὅτι, ὅταν αἱ γυναῖκες ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, «εἶχεν αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον, ἐφοβοῦντο γάρ» (ιστ', 2). Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἦτο ἡ πασχάλιος ἐποχή, καθ' ἣν δεκάδες χιλιάδων προσκυνητῶν ἐπλημμύρουν τὴν Ἱερουσαλήμ, πρὸς ταῦτοις δ' ὅτι διὰ τὴν προϋκίνην θρησκευτικὴν τελετουργίαν αἱ ὁδοὶ αὐτῆς ἦσαν κατὰ μέστωι πλήθους, μεταξὺ τοῦ ὁποίου πιθανώτατα θὰ ὑπῆρχον καὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, εὐδὴλον καθίσταται, ὅτι αἱ γυναῖκες μετὰ τὰ ὀραθέντα καὶ ἀκουσθέντα ἐν τῷ μνημείῳ, ἔχουσαι τὰς ὀψεις ἠλλοιωμένας καὶ σπεύδουσαι ἵνα ἀναγγείλωσι τὰ γενόμενα πρὸς τοὺς μαθητάς, ἐφοβοῦντο μὴ σταματηθῶσιν ὑπὸ διαπορούντων περιέργων.

Σιωπῶσαι λοιπὸν ἐν σπουδῇ ὑπέστρεψαν εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἦσαν οἱ ἑνδεκα.

Ποῦ ὅμως οὗτοι ἦσαν συνηγμένοι; Ἐν τῷ ιβ' κεφ. τῶν Πράξεων (12—17) λέγεται, ὅτι ὁ Πέτρος, κατὰ θαυμαστὸν τρόπον ἀπαλλαγείς τῆς φυλακῆς ἐν Ἱερουσολύμοις, δεκατέσσαρα ἔτη ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ ἀκριβῶς ἐν ἡμέραις ἀζύμων, «ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου», ὃν ὁ ἀπ. Πέτρος ἐν τῇ Α' αὐτοῦ ἐπιστολῇ ὀνομάζει («ιόν») του (ε' 13). ἐκεῖ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι, τοσοῦτον δ' οἰκεῖοι τῷ Πέτρῳ, ὥστε ἐγνώρισαν αὐτὸν καὶ ἀπὸ μόνης τῆς φωνῆς (ιβ', 1—19). Πολλοὶ φρονοῦσιν, ὅτι καὶ ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος ἐγένετο ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ τοῦ Μάρκου, ἐντεῦθεν ἐξηγοῦντες τὴν παρουσίαν τούτου κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν σύλληψιν τοῦ Ἰησοῦ.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Γ. Π.

«Πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασε κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ....».

(Ἐβρ. 11, 7 : Γένεσ. 6,13)

ΠΑΤΕΡΙΚΑ

ΠΕΡΙ ΕΛΕΟΥΣ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΩΣ

Εἴμεθα πάντοτε ἀπαιτητικοί, ὅταν ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους δικαιοσύνην· ἀλλ' εἴμεθα δύστροποι καὶ κακοί, προκειμένου νὰ φανῶμεν ἐλεήμονες. Σήμερον περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλην ἐποχὴν ὀφείλομεν νὰ γίνωμεν ἐλεήμονες, νὰ δεικνύωμεν συμπάθειαν τοὺς ἀδελφούς μας, πού μᾶς ἠδίκησαν ἢ μᾶς ἐβλαψαν. Σήμερον περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλην ἐποχὴν ὀφείλομεν νὰ τηροῦμεν δικαιοσύνην πρὸς ὅλους, οἱ ἄρχοντες πρὸς τοὺς ἀρχομένους· καὶ οἱ ἀρχόμενοι μεταξύ μας. Ὁμιλία πολὺ διδακτικὴ φέρεται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, διὰ τῆς ὁποίας ἐκτίθεται τὸ «Περὶ ἐλέους καὶ κρίσεως» θέμα, μὲ θείαν χάριν καὶ πατερικὴν μεγαλοπρέπειαν. Ἀξίζει λοιπὸν νὰ δώσωμεν μερικὰ ἀπανθίσματα ἐκ τῆς ὡραίας ταύτης Ὁμιλίας πρὸς διδαχὴν ὄλων μας.

Ὁ κόσμος πού λησμονεῖ τὸν Θεόν, ἀδελφοί, συνέχεται ἀπὸ τὴν ἀδικίαν πρὸς τὸν πλησίον του καὶ ἀπὸ τὴν ἀπανθρωπίαν πρὸς τοὺς ἀδυνάτους, ὅπως λέγει καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος: «Καὶ καθὼς οὐκ ἔδοκίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ, μεστοὺς φθόνου, φόνου, ἔριδος, δόλου, κακοηθείας, ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὕβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀνελεήμονας» (Ῥωμ. 1, 28). Ἀλλ' ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς βλέπει θεοσεβεῖς, διδάσκει καὶ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τῶν κακῶν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἐλέους πρὸς τὸν πλησίον, ὅπως μᾶς ἐδίδαξεν ὁ Προφῆτης Ἡσαΐας, ἐν πνεύματι Θεοῦ λαλῶν: «Παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν, μάθατε καλὸν ποιεῖν» (Ἡσ. 1, 16). Καὶ εἶχεν ὁ νόμος πολλὰ μὲν προστάγματα εἰς τὸ νὰ μὴ βλάπτωμεν τὸν πλησίον, ἐντολὰς δὲ πῶς νὰ εἴμεθα φιλόανθρωποι καὶ νὰ ἐλεοῦμεν αὐτόν. Ἐάν δὲ κανεὶς ἐν ἐκ τούτων παραλίπη, τότε ἡ παράλειψις τοῦ ἐνὸς δὲν παρέχει τὴν ἰκανότητα εἰς τὸ ἄλλο πρὸς διόρθωσιν. Διότι οὔτε ἐξ ἀδικῶν κερδῶν εὐεργεσία δεκτὴ παρὰ τῷ Θεῷ πρὸς τὸν ἔχοντα ἀνάγκην, οὔτε ἐκείνος πού ἀπέχει ἀπὸ τὰς ἀδικίας εἶναι ἐπαινετός, ἐάν δὲν μεταδίδῃ ἐκ τῶν ἰδίων του εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην. Περὶ δὲ τῶν ἀδικούντων, πού προσφέρουν ἀκόμη καὶ δῶρα εἰς τὸν Θεόν, ἐγράφη: «Θυσία ἀσεβῶν βδέλυγμα Κυρίῳ» (Παροιμ. 15, 8. 21,

«...καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος).
(Ἐβρ. 11,7)

27). Περὶ δὲ τῶν μὴ ἐλεούντων, ἐγρᾶφη ἐπίσης: «Ὁ φράσσων τὰ ὄτα αὐτοῦ τοῦ μὴ εἰσακοῦσαι πένθητος, καὶ αὐτὸς ἐπικαλέσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐπακοῦων» (Παροιμ. 21, 13). Διὰ τοῦτο ἡ Παροιμία συμβουλεύει: «Τίμα τὸν Κύριον ἀπὸ σῶν δικαίων πόνων, καὶ ἀπάρχου αὐτῶ ἀπὸ σῶν καρπῶν δικαιοσύνης» (Παροιμ. 3,9). Διότι, ἐὰν ἐξ ἀδικίας καὶ ἀρπαγῆς πρόκειται νὰ προσφέρῃς εἰς τὸν Θεόν, τότε καλύτερα νὰ μὴ εἶχες ἀποκτήσει τὰ κέρδη αὐτά, μῆτε νὰ τὰ προσφέρῃς. Διότι μόνον τὸ καθαρὸν δῶρον θὰ φέρῃ τὴν εὐχὴν εἰς τὸν Θεόν, ὅπως ἐγρᾶφη: «Εὐχαὶ κατευθυνόντων δεκταὶ παρ' αὐτῶ» (Παροιμ. 15, 8). Καὶ πάλιν, ἐὰν ἀπέκτησες ἐκ δικαίων πόνων, δὲν προσφέρῃς δὲ εἰς τὸν Θεὸν προσφοράς, ἐκ τῶν ὁποίων τρέφονται οἱ πτωχοί, θὰ σοῦ θεωρηθῇ ἀρπαγὴ καὶ τὸ κέρδος ἀκόμη τὸ νόμιμον, ὅπως λέγει καὶ ὁ Προφήτης Μαλαχίας: «Αἱ ἀπαρχαὶ καὶ τὰ ἐπιδέκατα μεθ' ὑμῶν εἰσιν, καὶ ἔσται ἡ διαρπαγὴ ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν» (Μαλαχ. 3, 8—10). Πρέπει λοιπὸν τὸν ἔλεον καὶ τὴν κρίσιν συγκεράσαντες καλῶς, νὰ ἀποκτῶμεν μετὰ κρίσεως, καὶ νὰ ἐξοδεύωμεν εἰς ἐλεημοσύνας, κατὰ τὸ γεγραμμένον: «Ἐλεον καὶ κρίμα φυλάσσου, καὶ ἐγγίξει πρὸς Θεὸν σου διαπαντός» (Ψαλμ. 12, 6). Τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὴν κρίσιν, ἤτοι τὴν δικαιοσύνην, ἀγαπᾷ ὁ Θεός. Γι' αὐτὸ ἐγγίξει πρὸς τὸν Θεὸν ἐκεῖνος, ποῦ προνοεῖ τοῦ ἐλέους καὶ τῆς κρίσεως. Λοιπὸν ἄς ἐξετάζῃ ἐνταῦθα ὁ καθένας τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἄς ἐρευνᾷ τοὺς πόρους του ὁ πλούσιος, ἐκ τῶν ὁποίων μέλλει νὰ προσφέρῃ τὰ δῶρά του πρὸς τὸν Θεόν. Ἄς ἐρευνᾷ μήπως τὸν πτωχὸν κατεδυνάστευσε, μήπως τὸν ἀσθενέστερον ἐβίασεν, μήπως εἰς βάρος τοῦ κατωτέρου του ἐπλεονέκτησε, μήπως ἀντὶ δικαιοσύνης τὴν ἐξουσίαν του ἐχρησιμοποίησε. Διότι τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητά διατασσόμεθα νὰ φυλάττωμεν καὶ εἰς τοὺς δούλους μας. Μὴ ἀσκῆς, λοιπὸν, βίαν, ἐπειδὴ ἐξουσιάζεις, μῆτε, νὰ πλεονεκτῆς, ἐπειδὴ ἡμπορεῖς, ἀλλ' ἀκριβῶς, διότι ἔχεις εἰς τὰς χεῖράς σου τὴν ἐξουσίαν, διὰ τοῦτο δεῖξε τὴν δικαιοσύνην σου. Διότι θὰ δώσης τὴν ἀποδειξὴν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ὑπακοῆς σου, ὅχι εἰς αὐτὸ ποῦ δὲν ἡμπορεῖς νὰ κάμῃς, ἀλλὰ εἰς ἐκεῖνο ποῦ, ἐνῶ ἡμποροῦσες νὰ παραβῆς, δὲν τὸ παρέβης. Ἐὰν δέ, ἀφαιρῶν ἀπὸ τοὺς πτωχοὺς, δίδῃς ὕστερα εἰς τοὺς πτωχοὺς, καλύτερα τότε νὰ γνωρίζῃς, ὅτι θὰ ἦτο προτιμότερον οὔτε νὰ ἤρπαζες, οὔτε καὶ νὰ ἐδίδες. Διὰ τὴν μολύνεις τὸν πλοῦτόν σου, προσθέτων εἰς αὐτὸν παράνομα κέρδη; Διὰ τὴν κάμνεις βδελυκτὴν τὴν προσφορὰν σου ἐκ τῆς ἀδικίας παρέχων, ἐπιχειρῶν

«Πίστει καλούμενος Ἀβραάμ ὑπήκουσεν ἐξελεῖν εἰς τὸν τόπον, ὃν ἤμελλε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν...». (Ἐβρ. 11,8: Γένεσ. 12,1)

νὰ ἐλεήσης τὸν πτωχὸν καὶ νὰ δωροδοκήσης, τρόπον τινά, τὸν Θεόν; Ἐκεῖνον ἐλέησον, τὸν ὁποῖον ἀδικεῖς. Εἰς αὐτὸν χρησιμοποίησε τὴν φιλάνθρωπίαν σου καὶ τότε θὰ ἐκπληρώσης τὸν ἔλεον μετὰ κρίσεως. Ἐλεημοσύνη ἐξ ἀδικίας δὲν γίνεται, οὔτε ἐκ κατάρας εὐλογία, οὔτε ἐκ δακρύων εὐεργεσία. Λέγει ὁ Θεὸς πρὸς ἐκείνους, ποὺ κινοῦν τὰ δάκρυα τῶν ἀδικουμένων: «Ἄ ἐμίσουν, ἐποιεῖτε, ἐκαλύπτετε δάκρυσι τὸ θυσιαστήριόν μου, καὶ κλαυθμῶ καὶ στεναγμῶ» (Μαλαχ. 2, 13). Ἐκ τῶν κόπων σου ἐλέησον καὶ μὴ θέλης ν' ἀδικῆς, προφασιζόμενος ὅτι προσάγεις εἰς τὸν Θεὸν ἐξ ἀδικίας τὴν ἐλεημοσύνην. «Ὅλα αὐτὰ εἶναι κενοδοξία καὶ γίνονται χάριν τῶν ἐπαίνων τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὄχι διὰ τὸν ἔπαινον τοῦ Θεοῦ, τοῦ τὰ πάντα γνωρίζοντος. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος παραγγέλλει: μὴ «πρὸς τὸ θεαθῆναι ποιεῖν τὴν ἐλεημοσύνην» (Ματθ. 6, 1). Τὴν ἐλεημοσύνην νὰ κάμνωμεν, βέβαιοι ὅτι εὐφραίνομεν τὸν Θεόν. Ὁ δὲ Θεὸς ἀποδίδει εἰς ἐκείνους, ποὺ ἐπαινεῖ· ἀλλὰ πλεονέκτην κανένα δὲν ἐπαινεῖ. Δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται νὰ προσφέρῃς τὰ δῶρά σου πρὸς τὸν Θεόν, ἐὰν λυτῆς τὸν ἀδελφόν σου. Δι' αὐτὸ λέγει ὁ Κύριος: «Ἐὰν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κακῆ μνησθῆς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ὑπάγε πρῶτον, διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθων πρόσφερε τὸ δῶρόν σου» (Ματθ. 5, 23, 24). Ἐνθυμοῦ τὸν τελώνην Ζαχαῖον, ὁ ὁποῖος, προτιθέμενος νὰ δώσῃ τὸ τετραπλάσιον εἰς ὅσους ἠδίκησε, τὰ ἡμίση τῶν ὑπολειπομένων ἀπεφάσισε νὰ μοιράσῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς. Διότι ἐγνώριζεν, ὅτι θὰ ὑπεδέχετο τὸν Χριστὸν καὶ ὅτι ὁ Κύριος δὲν θὰ ἀπεδέχετο τὰς πρὸς τοὺς πτωχοὺς ἐλεημοσύνας, ἀν μὴ πρότερον δὲν ἐπηγορευθῶντο αἱ ὑπ' αὐτοῦ γενομένη ἀδικίαι. Τοῦτου δὲ γενομένου, ἀπεδέχθη καὶ ὁ Κύριος τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ζαχαῖου καὶ εἶπε: «Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο» (Λουκ. 9, 90). Πρὸς ἐκεῖνον δέ, ὁ ὁποῖος προφυλάσσεται ἀπὸ ἀδικίας, ἀλλ' ἀμελεῖ τὴν ἐλεημοσύνην, λέγομεν: «Πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται» (Ματθ. 3, 10).

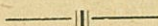
Ἐλεημοσύνη καὶ δικαιοσύνη. Δύο τῶν μεγαλυτέρων χριστιανικῶν ἀρετῶν. Δύσκολον εἶναι νὰ εἴπῃ κανεὶς, ποία τῶν δύο τούτων ἀρετῶν προηγεῖται καὶ ποία ἔπεται. Δὲν ἔμπορεῖ κανεὶς διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς νὰ ἐλεῆ καὶ διὰ τῆς ἄλλης ν' ἀδικῆ. Ἡ δικαιοσύνη θεωρεῖται, ὀρθῶς, ὡς ἡ βάσις καὶ τὸ ἐπιστέγασμα τῶν ἀρετῶν, διότι δι' αὐτῆς ἐκπληροῦται πλήρως ἡ δευτέρα μεγάλη τοῦ νόμου

«...καὶ ἐξῆλθε μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται».
(Ἐβρ. 11,8 : Γένεσ. 12,4)

ἐντολή: «ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, ὡς σεαυτόν». Ὅποιος δὲν ἀδικεῖ, ἀποδεικνύει ὅτι ἀγαπᾷ καὶ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν πλησίον του. Ἄλλ' ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του πραγματικῶς, δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς τὴν ἀρνητικὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς εἰς τὴν ἀποφυγὴν τῆς ἀδικίας, ἀλλὰ καὶ θετικῶς εὐεργετεῖ, ἀποδεικνύων, διὰ τῆς ἐλεημοσύνης, ὅτι πράγματι ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του. Ἰδοὺ διατὶ συνεδυσάσθησαν αἱ δύο αὗται ἀρεταὶ καὶ ἰδοὺ διατὶ ὁ Κύριος εἰς τὴν περὶ μελλούσης κρίσεως ὁμιλίαν Του μόνον τὴν ἐλεημοσύνην προέβαλεν, ὡς λόγον ἰκανὸν ἀμοιβῆς αἰωνίας διὰ τοὺς τηρήσαντας αὐτήν, καταδίκης δὲ καὶ κολάσεως αἰωνίας διὰ τοὺς παραβάτας τῆς ἀρετῆς ταύτης. Ἀσκήσωμεν, λοιπόν, δικαιοσύνην μετ' ἐλεημοσύνης καὶ ἐλεημοσύνην μετὰ δικαιοσύνης, ἵνα δικαιωθῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ τύχωμεν τοῦ ἐλέους τοῦ δικαίου Κριτοῦ.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΜΙΑ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ὁ Κύριος εἶχε καλέσει εἰς τὸ ἔργον Του ὡς βοηθοὺς καὶ συνεργάτας—μαθητευομένους ἀκόμη τότε συνεργάτας—τοὺς δώδεκα μαθητάς. Εἶχε δώσει εἰς αὐτοὺς ὅ, τι ἐχρειάζετο διὰ τὴν περίοδον ἐκείνην τῆς ζωῆς των, ὥστε ν' ἀποκτήσουν τὸ θάρρος καὶ τὴν πεῖραν, ἡ ὁποία ἦτο ἀπαραίτητος διὰ τὸ ἀποστολικὸν των ἔργον καὶ εἰς κάθε περίπτωσιν ἐχρησιμοποίει ὅλας τὰς εὐκαιρίας, διὰ νὰ τοὺς καθοδηγῇ εἰς τὸ πνεῦμά Του, εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ εὐαγγελίου Του, τὸ ὁποῖον δὲν ἦσαν ἀκόμη τότε εἰς θέσιν νὰ ἐννοήσουν. Ἐδείκνυεν ἐπιείκειαν καὶ συγκατάβασιν εἰς τὰς ἀδυναμίας των καὶ εἶχεν ἀπεριόριστον ὑπομονὴν ἀπέναντί των, ὅσον καὶ ἂν ἐφαίνοντο εἰς μερικὰς στιγμὰς ἀνεπίδεκτοι, διότι ἀπέβλεπε, προπαντός, εἰς τὴν καλὴν των διάθεσιν. Ἄλλὰ ἐν ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον μᾶς διηγοῦνται ἱεροὶ Εὐαγγελισταὶ (Ματθ. 17, 14-21. Μάρκ. 9, 14-29. Λουκ. 9, 37-43), εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ πολλὰ ἐκεῖνα περιστατικά, εἰς τὰ ὁποῖα, παρ' ὄλην τὴν ἀγάπην Του καὶ τὴν ἐπιείκειαν Του, ὁ θεὸς Διδάσκαλος ὑπῆρξε μέχρις ὀμότητος ἀπερίφραστος ἀπέναντι τῶν συνεργατῶν Του τούτων, ὡσάκις ὑπῆρχε κίνδυνος

«Πίστει παρῴκησεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἄλλοτριαν...»
(Ἑβρ. 11, 9)

ἀνεπανορθώτου παρεξηγήσεως τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ σκοποῦ, διὰ τὸν ὁποῖον τοὺς προπαρεσκεύαζε.

*

Δὲν ἠδυνήθησαν οἱ μαθηταὶ νὰ θεραπεύσωσι, λέγουν τὰ ἱερά μας κείμενα, ἓνα πάσχοντα νέον· καὶ ὁ δυστυχὴς πατὴρ του, καθὼς καὶ οἱ συγκεντρωθέντες περίεργοι, ἠπόρουσαν διὰ τοῦτο καὶ ἐσκανδαλίζοντο, οἱ δὲ γραμματεῖς εὖρον εὐκαιρίαν καὶ πάλιν διὰ νὰ διαβάσουν τὸ ἔργον τοῦ Διδασκάλου. Ἦλθεν ὁ Χριστὸς καὶ προσέτρεξαν ὅλοι πρὸς αὐτὸν καὶ ἔσπευσαν νὰ Τοῦ ἀνακοινώσωσι τὸ πρᾶγμα ὃ δὲ δυστυχὴς πατὴρ Τὸν παρακαλεῖ: «εἴτι δύνασαι βοήθησον ἡμῖν». Αὐτός, ὁ ὁποῖος εἶχε πιστεύσει, ὅτι καὶ οἱ μαθηταὶ ἀκόμη τοῦ Κυρίου ἠδύναντο νὰ θεραπεύσωσι τὸ παιδί του, τώρα μετὰ τὴν ἀποτυχίαν των καὶ τὴν διάψευσιν τῶν πρώτων του ἐλπίδων, φαίνεται ὅτι ἀμφιβάλλει πλέον, ἂν καὶ ὁ Διδάσκαλος ὁ ἴδιος ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ τίποτε εἰς μίαν τόσον δύσκολον περίστασιν: «Ἐὰν δύνασαι»!...

*

Πρὸ τῆς καταστάσεως ταύτης ὁ Κύριος, ὁ Ὅποῖος διέκρινε τί εἶχε συμβῆ εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τῶν μαθητῶν Του, ἀφ' οὗ ἐπετίμησε δημοσίᾳ τὴν γενικὴν ἀπιστίαν καὶ ἐθεράπευσε τὸν πάσχοντα διὰ τοῦ παντοδυνάμου Του λόγου, ἀπεσύρθη εἰς μίαν οἰκίαν, ὅπου ἔδωκε καὶ τὸ ἰδιαίτερον μάθημα εἰς τοὺς ἀποροῦντας ἀκόμη διὰ τὸ πάθημά των μαθητάς. Ὁ ἱερός Ματθαῖος μᾶς πληροφορορεῖ, ὅτι, ὅταν ἠρωτήθη ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοὺς μαθητάς Του «διατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐμβαλεῖν αὐτό;» Ἐκεῖνος ἀπήντησε, «διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν» καὶ ἔπειτα προσέθεσεν ὅσα καὶ ὁ Μᾶρκος σημειοῖ: «τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ δύναται ἐξελεῖν, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ».

*

Ἡ ἐπιείκεια καὶ συγκατάβασις τοῦ Χριστοῦ ἀπέναντι ἀδυναμιῶν ἀνθρωπίνων, αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ παραβλάψουν τὸ ἔργον, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἠδύναντο νὰ φθάσῃ μέχρι καὶ τῆς ἀνοχῆς τῶν ἐπιβλαβῶν ἀδυναμιῶν. Καὶ δὲν ἐπεδίωξε ποτε ὁ Χριστὸς νὰ συγκρατήσῃ πλησίον Του τοὺς μαθητάς Του δι' ὑποχωρήσεως ἀπέναντι τῶν σφαλμάτων των, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ γίνουσι ἀπολύτως ἀντιληπτὰ εἰς τοὺς ἰδίους, ἀκριβῶς διὰ τὴν διόρθωσίν των καὶ τὴν πρόληψιν τῶν ἐκ τούτων ἀπειλουμένων κατὰ τοῦ ἔργου κινδύνων. Ἀλλὰ τὴν τακτικὴν ταύτην ἠκολούθησαν καὶ πάντες οἱ γνήσιοι ἐργάται τοῦ

«...ἐν σιχναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς». (Ἐβρ. 11,9)

Εὐαγγελίου, ἡ εἰλικρίνεια δὲ καὶ ἡ μετὰ παρρησίας ἀμοιβαία ἀντιμετώπισις τῶν ἀνθρωπίνων σφαλμάτων ἀλλήλων ὑπῆρξαν ἀπὸ τὰ ἀχώριστα στοιχεῖα τῆς καλῶς ἐννοουμένης χριστιανικῆς συνεργασίας. Καὶ ὡσάκις ἐπρόκειτο περὶ ἐργατῶν ἰσταμένων εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς των, οὐδέποτε ἡ συνεργασία των ἐζημιώθη ἀπὸ τὴν παρρησίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἀπότοκος ἀγάπης μὲν πρὸς τοὺς ἀδελφούς, πραγματικῆς καὶ ἀνιδιοτελοῦς, ἀφοσιώσεως δὲ εἰς τὸ καθῆκον ἀπεριορίστου καὶ μηδόλως ὑπὸ τῆς προσωποληψίας παραβλαπτομένης.

*

Καὶ ἔχομεν, ἄρα, ἐν ζήτημα σχετικὸν μὲ τὸν ἀγῶνά μας τὸν χριστιανικὸν νὰ μελετήσωμεν, ἐὰν θέλωμεν νὰ εἴμεθα πραγματικοὶ ἐργάται τοῦ Εὐαγγελίου: Ὑπάρχει μεταξύ μας αὐτὴ ἡ ἀπλότης, ἡ παρρησία καὶ ἡ εἰλικρίνεια καὶ—ὡς ἡγέται ἢ ὡς ὑφιστάμενοι—ἔχομεν τὸ θάρρος καὶ νὰ ἐκθέτωμεν ἀπέναντι τῶν ἄλλων, ὑπεράνω τῶν προσωποληψιῶν μας, τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ δεχώμεθα μετ' εὐγνωμοσύνης τοὺς ἐλέγχους τῆς ἀγάπης; Ἡ μήπως ὑπάρχουν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ χριστιανικὸν καὶ ἀνθρωποὶ, οἱ ὁποῖοι παραμελοῦν τὸ οὐσιωδέστατον τοῦτο καθῆκον καὶ προτιμοῦν νὰ διέρχωνται τὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐργάζονται καὶ διὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἀκόμη, «πλανῶντες καὶ πλανώμενοι»; Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ποία εἶναι ἐνὸς ἐκάστου ἐξ ἡμῶν ἡ θέσις; Καὶ τί πράττομεν ἀπέναντι τοῦ καθήκοντος, τὸ ὁποῖον τόσον ὀφθαλμοφανές προβάλλει ἀπὸ αὐτὴν ταύτην τὴν τακτικὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων; Ω.

ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ

Πόσῃ ἀξίαν ἀπέδωκεν ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὸν θεσμὸν τῆς οἰκογενείας, μόλις εἶναι ἀνάγκη καὶ νὰ τὸ εἴπωμεν. Δι' αὐτῆς ταύτης τῆς εὐλογίας τοῦ συνιστώτος τὴν οἰκογένειαν γάμου, ὅστις «μυστήριον μέγα» ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν κηρύσσεται καὶ ὡς μυστήριον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν εὐλογεῖται, ἀποδίδεται πνευματικὸς ἔλως χαρακτήρ καὶ υπερφυσικὴ ἰκανότης εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ἐστίαν, κεκλημένην ν' ἀποτελέσῃ τὸν πυρῆνα τῆς ὅλης χριστιανικῆς κοινωνίας.

Εἶναι δὲ γνωστὸν, ὅτι αἱ «κατ' οἶκον ἐκκλησίαι», ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἤδη τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀπετέλεσαν τὴν βάσιν τῆς

«Ἐξε δέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός». (Ἐβρ. 11, 10)

ἐξαπλώσεως τοῦ Εὐαγγελίου κατὰ πόλεις καὶ ἰδιαιτέρας ἐτύγγα-
νον παρ' αὐτοῦ μερίμνης καὶ στοργῆς.

Ὅπως ἡ Πολιτεία εἰς τὴν ῥύθμισιν τῶν οἰκογενειακῶν σχέ-
σεων ἀποδίδει μεγίστην σημασίαν κοινωνικῆς τάξεως, οὕτω καὶ
ἡ Ἐκκλησία περὶ πολλοῦ ἀνέκαθεν ποιεῖται τὴν περὶ τῆς συστά-
σεως καὶ διατηρήσεως τῆς οἰκογενείας μέριμναν καὶ διὰ πλείστων
ὅσων κανονικῶν διατάξεων διατρανοῖ τὸ ὑπὲρ ταύτης πνευμα-
τικὸν αὐτῆς ἐνδιαφέρον. Ἐκ τῆς συμπτώσεως ταύτης τοῦ ἐνδια-
φέροντος τῆς τε Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας, οὐχὶ σπανίως ἡ
τελευταία ἠναγκάσθη νὰ διαφωνήσῃ πρὸς τὴν πρώτην. Διότι δια-
φέρει παρ' ἑκατέρᾳ ὁ σκοπός, δι' ὃν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο ἐκδηλοῦ-
ται, συμβαίνει δὲ νὰ παραγωνρίζεται ἐνίοτε ὁ πνευματικὸς χαρα-
κτῆρ, ὃν ἔχει διὰ τὴν χριστιανικὴν συνείδησιν ἢ σύμπηξιν καὶ
διατήρησιν τῆς οἰκογενείας. Καὶ πολὺ δικαίως μεγίστη ἀπε-
δόθη εἰς τὴν οἰκογένειαν ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἀξία,
ἀφ' οὗ αὐτὸς ὁ θεὸς αὐτῆς Ἰδρυτῆς καὶ ἠυλόγησε διὰ τῆς πρώτης
Αὐτοῦ θαυματουργίας τὸν γάμον καὶ ἀδιάλυτον τοῦτον διεκέρυ-
ξε διὰ παντός, καὶ διὰ τῆς Ἐαυτοῦ ὑποταγῆς κατὰ τὴν παιδι-
κὴν ἡλικίαν, καθηγίασε τὸν θεσμὸν τῆς οἰκογενείας, καὶ διὰ
τῆς τελευταίας περὶ τῆς Μητρὸς φροντίδος ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ
σταυροῦ Του τοὺς δεσμοὺς αὐτῆς ἐπεσφράγισεν, ἰδιαιτέραν δ'
ἠσθάνετο εὐχαρίστησιν, φιλοξενούμενος πολλάκις ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ
Πέτρου, παρὰ τῇ εὐσεβεῖ οἰκογενείᾳ τοῦ Λαζάρου καὶ εἰς τοὺς
οἴκους τῶν ἐπιστρεφόντων ἀμαρτωλῶν.

Περὶ τῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν—
ὡς ἔγραψέ τις τῶν δυτικῶν—ὅτι ἀποτελεῖ τὴν ρίζαν τῶν ἐκλε-
κτῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ ἐργαστήριον τοῦ καταρτισμοῦ τῶν
ψυχῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Διότι αἱ ἰδέαι, αἱ πεποιθήσεις, αἱ ἐντυπώσεις,
αἱ ἀποκτῶμεν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, δὲν ἐξελείφονται. Ὅταν αὐταὶ
εἶναι καλαί, ἐμπνέουν ὀλόκληρον τὴν ζωὴν ὅταν εἶναι κακαί,
σχεδὸν ποτὲ δὲν διορθοῦνται. Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ὁ παῖς θὰ ἀπο-
κτήσῃ τὰς πρώτας περὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ἰδέας καὶ θὰ
λάβῃ τὰ πρῶτα παραδείγματα. Ἐκεῖ θὰ αἰσθανθῇ τὰς πρώτας
θρησκευτικὰς συγκινήσεις καὶ τοὺς πρώτους παλμούς τῆς πρὸς
τοὺς ἄλλους στοργῆς. Ἐκεῖ θ' ἀποκτήσῃ τὰς πρώτας καλὰς ἢ
κακὰς συνηθείας, θὰ συλλάβῃ τὴν πρωτόγονον ἔννοιαν τοῦ δικαίου,
θὰ ἔχῃ τὰς πρώτας εὐκαιρίας χαλιναγωγῆσεως τοῦ ἀτομισμοῦ του,

«Πίστει καὶ αὐτὴ Σάρρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβε καὶ
παρὰ καιρὸν ἡλικίας ἔτεκεν,...».

(Ἐβρ. 11, 11: Γένεσ. 17, 19. 21, 2)

θὰ αἰσθανθῆ τὰς πρῶτας ἠθικὰς δυσκολίας τῆς ἐφηβικῆς του ἡλικίας. Ἐν τῇ οἰκογενεῖα, ἐνὶ λόγῳ, ὁ παῖς θὰ ζήσῃ, δυνάμει καὶ ἐν μικρογραφίᾳ, ὁλόκληρον τὴν ζωὴν, ἥτις θὰ ἐπαναλαμβάνεται μετέπειτα καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς του, καὶ ἐκεῖ θὰ ἐμβληθῶσιν εἰς τὴν ψυχὴν του τὰ πρῶτα σπέρματα, τὰ ὁποῖα θ' ἀναπτυχθῶσι βαθμηδὸν βραδύτερον, διὰ νὰ δώσωσι τοὺς καρποὺς των κατὰ τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν. Πᾶν ὅ,τι βλέπει, πᾶν ὅ,τι ἀκούει, πᾶν ὅ,τι συναίσθάνεται, πᾶν ὅ,τι διορᾷ ἐν τῇ οἰκογενεῖα ὁ παῖς, ταῦτα πάντα ἀποτελοῦσι τὰ πρῶτα θεμέλια τοῦ ψυχικοῦ του κόσμου, ἤδη ἀπὸ τῆς νηπιώδους ἐποχῆς, καθ' ἣν δὲν ἔχει συνειδησιν τῶν πράξεων του. Ἡ οἰαδῆποτε ἐπίδρασις τοῦ μετέπειτα περιβάλλοντος δὲν ἐπιτυγχάνει πάντοτε νὰ ἐξαλείψῃ παντελῶς τὰ ἴχνη, τὰ ὁποῖα ἀφῆκεν εἰς τὴν παιδικὴν ψυχὴν ἀνεξίτηλα ἢ ἀγαγῆ τῆς οἰκογενείας, ὅταν μάλιστα λόγοι ἄλλοι ἰσχυρότεροι δὲν συνετέλεσαν εἰς τὴν διάσπασιν τῶν βαθυτέρων συγγενικῶν δεσμῶν. Διὰ τοῦτο, νέοι, χριστιανικῶς ἀνατραφέντες, ἐπανέρχονται πολλάκις εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας, μετὰ ματαίας περιπλανήσεις, καὶ εἰς τὴν πατρικὴν ἐστίαν ζητοῦσι καὶ πάλιν τὴν ἀνάπαυσιν, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εὗρωσιν εἰς τὴν ἐπιδίωξιν τῆς ἀτομικῆς των ἐλευθερίας καὶ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἡδονῶν τῆς ζωῆς. Νέοι, πρὸς καιρὸν ἀπολέσαντες τῆς χριστιανικῆς πίστεως τὸν μαργαρίτην, ἀναζητοῦσιν αὐτὸν καὶ πάλιν συχνάκις, μετ' οὐ πολὺ, διότι οἰκογενειακὴ τις εἰκὼν, ἥς ἀνεμνήσθησαν αἰφνιδίως, ἀναπαράγει εἰς τὰς ψυχὰς των ὅλον ἐκεῖνον τὸν πλοῦτον τῶν συναισθημάτων, τὰ ὁποῖα ἔτρεφον αὐτὰς κατὰ τὴν ὠραίαν ἐποχὴν τῆς πατρικῆς κηδεμονίας.

Ἀκριβῶς ὅμως διὰ τοῦτο, τὸ ἔργον τῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας εἶναι λίαν δύσκολον. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ χρῆζει ἰδιαίτερας ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας προσοχῆς καὶ ἐνισχύσεως, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ἐπιθυμεῖ καὶ ὀφείλει νὰ ἔχῃ τὴν τελευταίαν λέξιν ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν σύστασιν καὶ τὴν διατήρησιν τοῦ ἱεροῦ τούτου θεσμοῦ.

Ὁ Κύριος ἔλεγεν, ὅτι «ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς» γνωρίζει «τὰ ἴδια πρόβατα καὶ καλεῖ αὐτὰ κατ' ὄνομα» καὶ «γινώσκεται ὑπ' αὐτῶν». Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος ἐκαυχᾶτο, ὅτι ἐπὶ τριετίαν, νύκτα καὶ ἡμέραν, δὲν ἔπαυσε «μετὰ δακρῶν νουθετῶν ἕνα ἕκαστον» καὶ

«...ἐπεὶ πιστὸν ἠγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον».

(Ἐβρ. 11,11)

αὐδὲν ὑπεστειλάμην—ἔλεγε—τῶν συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγχεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους». Δὲν εἶναι λοιπὸν ἐντὸς τῶν τοίχων τοῦ Ναοῦ, ὡς παρὰ πολλοῖς νομίζεται, περιορισμένον τοῦ λειτουργοῦ τῆς Ἐκκλησίας τὸ ἔργον, ἀλλ' ἐκτείνεται πολὺ ἐκτὸς αὐτοῦ, ἐκτείνεται ἐπὶ πάσης ψυχῆς εἰς αὐτὸν ἐμπειστευμένης καὶ ἐπὶ παντὸς οἴκου ἀνήκοντος εἰς τὴν παροικίαν αὐτοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν δι' ὅλης ἐκείνης τῆς σειρᾶς τῶν ἀκολουθιῶν καὶ τῶν εὐχῶν, αἵτινες ἀφορῶσι πᾶσαν σχεδὸν λεπτομέρειαν τοῦ οἰκογενεακοῦ καὶ τοῦ ἀτομικοῦ βίου, ἀκριβῶς τὴν τακτικὴν ταύτην ἀκολουθεῖ, ὑπομιμνήσκουσα τοῖς πιστοῖς τὴν ἀνάγκην τῆς θείας εὐλογίας καὶ ὑποβοηθοῦσα, δι' ὧν παρέχει εὐκαιριῶν, τὸ μέγα καὶ βαρὺ ἔργον τοῦ Ποιμένου. Μόνον ἄνθρωποι, μηδεμίαν ἔχοντες ἐπίγνωσιν τῆς πνευματικῆς τῶν ἀποστολῆς, θὰ ἐθεώρουν τὰς ἱεράς ταύτας ἀφορμὰς ὡς ἀπλὴν εὐκαιρίαν τοῦ πορισμοῦ ὀλίγων ἢ πολλῶν κερμάτων καὶ εἶναι μέγα δυστύχημα διὰ τὴν σύγχρονον Ἐκκλησίαν τὸ γεγονὸς ὅτι, μὴ ἐπιτευχθείσης ἐτι τῆς κατ' ἄλλον τρόπον οἰκονομικῆς συντηρήσεως τοῦ Κλήρου, ἐξακολουθεῖ ἡ ἱεραρχία ν' ἀποτελῇ εἰσέτι ἀναγκαίαν πηγὴν τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ ἄρτου τῆς οἰκογενείας τοῦ ἱερέως. Εἶναι κοινὸν μυστικὸν—καὶ δὲν πρέπει τις νὰ δειλιά ἐνώπιον τῆς ἀληθείας—ὅτι, τόσον διὰ τοὺς πιστοὺς, ὅσον καὶ διὰ τὸν ἐφημεριακὸν Κλῆρον, ἰδίᾳ ὅμως διὰ τὸν τελευταῖον, δημιουργεῖ μίαν ἀλλόκοτον ψυχολογίαν ἢ κατάστασιν αὕτη, ἡ ψυχολογία δ' αὕτη ὑποβιβάζει μοιραίως τὸ ὕψιστον πνευματικὸν λειτούργημα εἰς ἀπλὴν ἐπαγγελματικὴν πράξιν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτε ἐκαυχᾶτο ὅτι οὐδένα ἐπεβάρυνέ ποτε οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ μετ' αὐτοῦ, διὰ νὰ μὴ δώσῃ ἀφορμὴν οἰουδήποτε σκανδάλισμου ἢ προσκόμματος εἰς βᾶρος τοῦ Εὐαγγελίου, βεβαίως ἐγνώριζε πολὺ περισσότερα πράγματα ἀπὸ ἡμᾶς. Ἐὰν δὲ ὑπὸ τῶν κρατουσῶν σήμερον συνθηκῶν ὑποχρεούμεθα ἀκόμη νὰ μὴ τηρῶμεν τὸ τόσον ψυχολογημένον αὐτὸ παράδειγμα τοῦ Ἀπ. Παύλου, καὶ μάλιστα χωρὶς νὰ ἔχουν οἱ πιστοὶ μας πάντοτε τὴν πρόθυμον διάθεσιν νὰ βοηθοῦν εἰς τὴν συντηρήσιν μας, πρέπει ἐν τούτοις νὰ ἔχωμεν πάντοτε ὑπ' ὄψει, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀπλοῦν μέτρον ἀνάγκης. Ἐὰν δὲ ὁ τρόπος οὗτος εὐσυνειδήτως ἐκληφθῇ ὑπὸ πάντων τῶν Ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας ὡς μέτρον πράγματι ἀνάγκης, βεβαίως δὲν θὰ ἔχη τόσον κακὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ αὐτῶν ἐκ παραλ-

«Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες...» (Ἐβρ. 11, 13)

λήλου ὅμως πρέπει καὶ νὰ καταβληθῆ φροντίς, ὥστε νὰ διαφω-
τίζωνται οἱ πιστοὶ καταλλήλως ἐπ' αὐτοῦ, ὅποτε οὐδένα σχεδὸν
κίνδυνον παρεξηγήσεως θὰ ἐγκρύπτῃ. Ἄνάγκη, ἄρα, αἱ εὐκαι-
ριαὶ ἐπαφῆς πρὸς τὴν οἰκογένειαν, ἃς παρέχει τὸ «Εὐχολόγιον»
τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, νὰ χρησιμοποιῶνται, πράγματι, ὡς εὐκαιρίαὶ
πνευματικῆς δράσεως, καὶ ὄχι ὡς ἀπλαῖ μηχανικαὶ πράξεις. Καὶ
εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἀκριβῶς, ἐγκτεται ἡ μεγαλύτερα δυσκολία,
τοῦτο μὲν ἔνεκα τῆς κεκτημένης ταχύτητος ἐκατέρωθεν, τοῦτο δὲ
ἔνεκα τῶν τεχνικῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἃς αἱ πράξεις αὗται ἐπεκρά-
τησε νὰ τελῶνται. Καὶ εἶναι, ἐπομένως, ἀνάγκη μακρᾶς, συστημα-
τικῆς καὶ ἐπιπόνου καλλιιεργείας τοῦ ἀληθινοῦ πνεύματος τῆς Ἐκ-
κλησίας παρὰ τῇ κοινῇ γνώμῃ τοῦ πληρώματος αὐτῆς. Ἀξίζει
δὲ τὸ πρᾶγμα τὴν ἰδιαιτέραν τῶν Ποιμένων φροντίδα, καὶ τὴν
ῤύθμισιν συστηματοποιημένης ἐν προκειμένῳ τακτικῆς.

Πρὸ τούτου ὅμως, χρειάζεται καὶ συντονωτέρα πως ὀργάνωσις
σταθερᾶς ἀντιδράσεως πρὸς τὸ ἐπικρατῆσαν, δυστυχῶς, ἐν πολλοῖς
καὶ παρὰ κληρικοῖς καὶ παρὰ λαϊκοῖς, πνεῦμα τῆς «πελατείας»!...
Πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦτο ὀφείλει πάσῃ δυνάμει καὶ πάσῃ θυσίᾳ—ἂν
παραστῆ ἀνάγκη θυσίας—ν' ἀντιδρᾷ ὁ Ἐφημέριος, ὅστις θὰ ἤθελε
νὰ ἐξῆ ἔλευθέραν τὴν εἴσοδον ὄχι μόνον εἰς τοὺς οἴκους, ἀλλὰ καὶ
εἰς τὰς καρδίας τῶν ἐνοριτῶν αὐτοῦ. Εἶναι δὲ βέβαιον, ὅτι ἡ
προσπάθεια αὕτη—ὅπου γίνεται πραγματικῶς—ἔχει τὸ ἀντίκρουμά
της ὄχι μόνον εἰς ἐκτίμησιν καὶ ἐμπιστοσύνην ἀπὸ μέρους τοῦ
λαοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς θαυμαστὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ
Κυρίου: «Καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν».

Ἄλλὰ ὁ Ἐφημέριος δὲν πρέπει νὰ περιμένη μόνον νὰ κληθῆ
πρὸς ἱεροτελεστίαν, διὰ νὰ εὕρῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν
πρὸς τὴν οἰκογένειαν. Ὄφείλει ὁ ἴδιος νὰ δημιουργήσῃ τὰς πρὸς
ἐπαφὴν εὐκαιρίας, ἀπὸ τῆς ἐπόψεως δὲ ταύτης αἱ ἐπὶ τοῖς ὀνομα-
στηριοῖς τῶν ἐνοριτῶν ἐπισκέψεις τῶν Ἐφημερίων καὶ τὸ ἐν πολλαῖς
ἐπαρχίαις ἐπικρατοῦν ἔθιμον τῆς κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτὰς τῶν Χρι-
στογενῶν καὶ τοῦ Πάσχα καθολικῆς ἐπισκέψεως τῶν οἰκογενειῶν
τῆς Ἐνορίας ὑπὸ τῶν Ἐφημερίων, καταλλήλως ὀργανούμενον καὶ
πρὸς συστηματικωτέρα κατεύθυνσιν συστηματοποιούμενον, θὰ ἠδύ-
νατο ν' ἀποτελέσῃ τὴν ἀρίστην εὐκαιρίαν μιᾶς γενικῆς ἐπισκέψεως
τῆς Ἐνορίας. Τοῦτο θὰ ἦτο ἀπαραίτητον, ἴδια, διὰ τὰς οἰκογενείας
ἐκείνας, τὰς ὀλιγώτερον ἢ καὶ μηδὲν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν συν-

«...καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπιδημοὶ
εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς».
(Ἐβρ. 11, 13: Γένεσ. 23,4. 47,9)

δεομένας, τὰς ὁποίας, ἄλλως, θὰ ἐδυσκολεύετο ὁ ἱερεὺς νὰ ἐπισκεφθῆ.

Ὁ Ἐφημέριος ὅμως ὀφείλει νὰ τρέξῃ καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην περίπτωση, ὅπου δῆποτε ἤθελε πληροφορηθῆ, ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς πνευματικῆς του συνδρομῆς. Συνδυάζων δὲ ἐν ἑαυτῷ καὶ τοῦ Ἐξομολογητοῦ τὸ ὑπουργημα καὶ τοῦ Κήρυκος τοῦ θείου λόγου τὴν διακονίαν καὶ τοῦ Κατηχητοῦ τῶν παιδῶν τὴν ιδιότητα, θὰ εἶχεν ἀφθόνους τὰς ἀφορμάς, ἵνα φέρῃ τὴν παραμυθίαν εἰς οἴκους τεθλιμμένους καὶ τὴν εἰρήνην εἰς οἴκους τεταραγμένους ὑπὸ διχονοιῶν, καὶ ἵνα συνεργασθῆ μετὰ τῶν γονέων διὰ τὴν ὀρθὴν καὶ χριστιανικὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν νεαρῶν τῆς Ἐνορίας μελῶν. Ἐξ ἀφοτέρων δὲ τούτων τῶν εὐκαιριῶν θὰ εἶχεν ἀφθονώτατον καὶ τὸ ἐπίκαιρον ὕλικόν διὰ τὸν συγχρονισμόν τοῦ Κηρύγματός του, ὅπερ οὕτω καὶ μόνον θὰ ἠδύνατο ν' ἀνταποκριθῆ εἰς ὑπαρχούσας καὶ πραγματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἐνορίας. Καὶ τυφλῷ δῆλον, ὅτι ὁ ἱερεὺς, οὕτως ἀναστρεφόμενος, θὰ εὕρῃ ἐξάπαντος τοὺς τρόπους, δι' ὧν θὰ χρησιμοποίησῃ τὴν εὐπραγίαν τῶν πλουσιωτέρων ἐνοριτῶν του, διὰ ν' ἀνακουφίσῃ τῶν πενομένων καὶ τῶν πασχόντων τὴν δυστυχίαν, καθιστάμενος ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἄγγελος χαρᾶς καὶ πραγματικὸς εὐαγγελιστὴς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης.

Ὁ Ἐφημέριος ὀφείλει, καὶ δικαιοῦται, καὶ δύναται νὰ καταστῆ πραγματικὸς σύμβουλος, ἢ μᾶλλον ὁ πνευματικὸς κυβερνήτης, τῶν ἐν τῇ Ἐνορίᾳ του οἰκογενειῶν καὶ δεόν νὰ δοθῆ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο μεγαλυτέρα προσοχή.

Μακρὰν ἀφ' ἡμῶν ὁ φόβος, ὅτι ἡ οἰκογένεια δὲν θὰ μᾶς δεχθῆ ὡς ποδηγέτην καὶ πνευματικὸν κυβερνήτην, ὅταν θὰ λάβῃ, καὶ ἄκουσα ἔστω εἰς τὴν ἀρχήν, πείραν τῆς σωτηρίου ἐπεμβάσεώς μας, ἰδίᾳ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν μικρῶν. Ἐπιμένομεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, διότι εἶναι βέβαιον, ὅπως καὶ παρ' ἄλλων ἄλλοτε ἐτονίσθη, ὅτι ἡ κλείς, διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἐφημέριος θὰ ἠδύνατο ν' ἀνοίξῃ τὴν κλειστὴν δι' αὐτὸν θύραν τοῦ οἰκογενειακοῦ ἀδύτου, ἐκεῖ ὅπου δὲν ἐξομολογεῖ, θὰ ἦτο ἡ ἀφορμὴ τῆς κατηχῆσεως τῶν μικρῶν. Πόσοι γονεῖς δὲν ὀφείλουσιν τὴν ἐπιστροφὴν των εἰς τὰς καλὰς διηγήσεις τῶν μικρῶν περὶ τῆς ζωῆς τῶν κατηχητικῶν σχολειῶν! Πόσα οἰκογενειακὰ ἐλαττώματα δὲν ἐσταμάτησαν, διότι ὁ μικρὸς τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου μαθητῆς, μετὰ τὴν ἀφελῆ παιδικὴν του γλῶσσαν, εἶπεν ὅτι αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν εἶναι καλὰ!

«Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος».

(Ἐβρ. 11,17: Γένεσ. 22,2-19)

Και πόσοι γονεῖς, ἀδιάφοροι ἐνίοτε διὰ τοὺς ἑαυτοῦς των, ὅσον ἀφορᾷ τὸν θρησκευτικὸν των καταρτισμὸν, δὲν ἐκδηλοῦν καὶ σήμερον ἐπὶ τὴν ἱκανοποίησίν των διὰ τὴν ὑπὲρ τῶν τέκνων των ἰδιαιτέραν στοργὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἐκεῖ ὅπου αὕτη ἐκδηλοῦται πραγματικῶς!

Βεβαίως θὰ ὑπάρξουν καὶ αἱ ἀντιρρήσεις. Βεβαίως θὰ ὑπάρξουν καὶ αἱ παρεξηγήσεις. Ἄλλὰ ποῖος μᾶς εἶπεν, ὅτι ὁ δρόμος μας θὰ εἶναι πάντοτε ἐστρωμένος διὰ βόδων; Τίνα ἀξίαν θὰ εἶχεν ἡ ἀποστολή μας, ἐὰν δὲν θὰ ἦτο μιὰ συμμετοχὴ εἰς τὸ «ποτήριον» τοῦ Χριστοῦ; Καὶ ποῖος μᾶς ἔδωκε τὸ δικαίωμα νὰ ὑπολογίζωμεν μόνον τὰς δυσκολίας καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ νὰ λησμονῶμεν «τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὅψεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ»;

Περὶ τῆς δράσεως ὁμῶς τοῦ Ἰερέως ἐν τῇ οἰκογενεῖα ὁμιλοῦντες, ὀφείλομεν νὰ μὴ λησμονήσωμεν ὅτι καὶ οἱ Ἐφημέριοι ἔχουν οἰκογενείας, ἡ περὶ τῆς χριστιανικῆς διακυβερνήσεως τῶν ὁποίων μέριμνα ὀφείλει ν' ἀποτελέσῃ θέμα θερμοτάτων κατ' ἴδιαν προσευχῶν καὶ προσεκτικωτάτων σκέψεων καὶ φροντίδων ὑποκειμένων. Διότι εἶναι ρητὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ ἀξίωσις, νὰ φροντίζωσι νὰ προϊστανται καλῶς τοῦ ἰδίου οἴκου, ὅσοι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐπιχειροῦσι νὰ κυβερνήσωσι. Ὑπὲρ πάντα δὲ οἰκογενειακὸν ἢ συγγενικὸν δεσμὸν καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν, ἐὰν πρυτανεῦη πάντοτε ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀφοσίωσις πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, αὕτη θὰ ἐξυψώσῃ τὸν Ποιμένα ἐνώπιον τοῦ λαοῦ καὶ θὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἀληθινὸν ποιμένα τῶν ψυχῶν πρὸς δόξαν τοῦ Ἀρχιποιμένου Χριστοῦ.

ΕΜΜ. Γ. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ

Πρωτοπρεσβύτερος—Κατηχητῆς

«...Ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλὸς ἐπότισεν, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἤξανε» ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστὶ τι οὔτε ὁ ποτιζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων Θεός. Ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτιζων ἐν εἰσίν' ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. Θεοῦ γάρ ἐσμεν συνεργοί· Θεοῦ γεώργιον, Θεοῦ οἰκοδομὴ ἐστε... Ἐκαστος δὲ βλέπετω πῶς ἐποικοδομεῖ· θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὃς ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστός. Εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλον, ῥοζον, καλάμην, ἐκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται... καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ δοκιμάσει».

(Α' Κορινθ. 3,6—13)

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ *

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Α'. Ἡ προῦπαρξις Του.

1. Ἐχει ἀρχὴν ὑπάρξεως ὁ Χριστός;
Κολ. α' 17. Ἰωάν. α' 2.
Ἦν εἶναι αἰώνιος.
Ἀποκ. α' 4, 8. Ἰωάν. η' 45, 58 (Μιχ. ε' 2). Ἐβρ. ιγ' 8.
2. Ποῦ ἦτο, πρὶν ἐν Βηθλεὲμ γεννηθῆναι;
«Παρὰ τῷ Θεῷ». Ἰωάν. α' 1 (Παροιμ. η' 30). Ἰωάν. ιζ' 5
«Εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς». Ἰωάν. α' 18.
3. Τί ἦτο ὁ Χριστός, πρὶν γεννηθῆναι ὡς ἄνθρωπος;
«Λόγος». Ἰωάν. α' 1 «Υἱὸς τοῦ Θεοῦ». Ἐβρ. α' 3, 5.
«Ἐν μορφῇ Θεοῦ». Φιλ. β' 6.
«Ἀπαύγασμα τῆς δόξης...». Ἐβρ. α' 3.
«Εἰκὼν τοῦ Θεοῦ». Β' Κορινθ. δ' 4. Ἰωάν. ιδ' 9.

Β'. Οὐράνιος.

1. Ποῦ ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Χριστός ἦτο εἰς τὸν οὐρανόν;
Ἰωάν. γ' 13. στ' 62. Πράξ. β' 34.
2. Ποῦ ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Χριστός γνωρίζει τὰ ἐπουράνια;
Ἰωάν. γ' 12, 31-32, 34.
3. Ποῦ ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Χριστός κατέβη ἐκ τῶν ἄνω;
Ἰωάν. γ' 13. στ' 33. Ἐφεσ. δ' 9-10. Ἰωάν. ιστ' 28 «ἐξ-
ἦλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς».

Γ'. Ἡ ἐνανθρώπισις του.

1. Ποῦ ἀναφέρεται εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, ὅτι ὁ
Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγένετο σὰρξ (ἄνθρωπος); Ἰωάν. α' 14.
2. Ποῦ ἀναφέρεται, ἐπίσης ὅτι ἐγένετο ἄνθρωπος;
Φιλ. β' 7-8. Α' Τιμ. γ' 16. Γαλ. δ' 4. Ἐβρ. β' 14-18.
3. Ποῦ ἀναφέρεται, ὅτι ἡ σύλληψις ἐγένετο διὰ Πνεύματος
Ἁγίου; Λουκ. α' 34-35. Ματθ. α' 18-20.

Δ'. Γενεαλογία.

1. Ποῖον τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τοῦ Ἰ. Χριστοῦ κατὰ τὸν
Ματθαῖον καὶ Λουκᾶν; Ματθ. α' 1-16. Λουκ. γ' 23-38.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 20.

«Πίστει περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν
Ἡσαῦ». (Ἐβρ. 11, 20; Γένεσ. 27, 27)

2. Διατί ὁ μὲν Ματθαῖος γενεαλογεῖ ἀπὸ Ἀβραάμ-Δαυῖδ, ὁ δὲ Λουκᾶς ἀπὸ Ἀδάμ;
Ὁ Ματθαῖος γράφει διὰ τοὺς Ἑβραίους, ὁ δὲ Λουκᾶς διὰ τοὺς Ἐθνικοὺς.
3. Ποῖαι αἱ προφητεῖαι αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸν τρόπον, τὸν τόπον καὶ χρόνον τῆς θείας ἐνσαρκώσεως;
Ματθ. α' 23, β' 6. Ἡσ. ζ' 14. Μιχ. ε' 2. Δαν. θ' 24-27.

Ε'. Τὰ πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

1. Πῶς εὐηγγελίσθη ὁ Ἀρχάγγελος τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Μαριάμ, καὶ ποῖος διάλογος διημείφθη μεταξύ Μαρίας καὶ Ἀρχαγγέλου; Λουκ. α' 26-38.
2. Ποῖος ὁ διάλογος μεταξύ Μαρίας καὶ Ἐλισάβετ κατὰ τὴν συνάντησίν των; Λουκ. α' 39-56.
3. Πῶς ἀνηγγέλθη ἡ θεία ἐνσάρκωσις τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου εἰς τὸν Ἰωσήφ; Ματθ. α' 18-24.

ΣΤ'. Ἡ γέννησις καὶ τὰ περὶ αὐτὴν γεγονότα.

1. Πῶς μᾶς ἐξιστορεῖ ὁ Λουκᾶς, ὅτι ἐγένινεν ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ; Λουκ. β' 1-20: α) ἡ ἀπογραφὴ β) ἡ γέννησις τοῦ Θείου Βρέφους γ) ὁ ἀγγελικὸς ὕμνος δ) ὁ εὐαγγελισμὸς τῶν ποιμένων καὶ ε) ἡ προσκύνησις ὑπ' αὐτῶν.
2. Πῶς μᾶς ἐξιστορεῖ ὁ Ματθαῖος τὰ κατὰ καὶ μετὰ τὴν γέννησιν; Ματθ. α' 24-25 : ἡ γέννησις β' 1-23, α) οἱ Μάγοι β) ὁ ἀστὴρ γ) ὁ Ἡρώδης δ) ἡ προσκύνησις τῶν Μάγων ε) ἀναχώρησις εἰς Αἴγυπτον, στ) σφαγὴ τῶν νηπίων, καὶ ζ) ἐπιστροφὴ εἰς Ναζαρέτ.
3. Πῶς μᾶς ἐξιστορεῖ ὁ Λουκᾶς, ὅτι ἐγένινεν ἡ περιτομὴ καὶ ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ; Λουκ. β' 21-38: α) ἡ σημασία τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦς, β) ἡ ἔννοια τῆς προσφορᾶς, γ) ἡ ὑποδοχὴ καὶ οἱ προφητικοὶ λόγοι τοῦ πρεσβύτου Συμεὼν δ) ἡ προφήτις Ἄννα.

Ζ'. Ἡ νεανικὴ ἡλικία Του.

1. Πῶς ἔζησεν ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν Του; Λουκ. β' 40-52.
2. Πῶς ἀνετράφη καὶ ἐμεγάλωσε καὶ ἔζησεν ὁ Χριστὸς μέχρι τῶν 30 ἐτῶν;

«Πίστει Ἰακώβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ εὐλόγησε καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ».

(Ἑβρ. 11, 21 : Γένεσ. 47,31 - 48,20)

Λουκ. β' 39-40, 51. Ματθ. β' 23, δ' 16. Μάρκ. στ' 3-4. Ἰωάν. ζ' 27.

3. Τί ἔργον ἔκαμνεν ὁ Χριστὸς μέχρι τοῦ Βαπτίσματός Του; Μαρκ. στ' 3. Ματθ. ιγ' 55. Λουκ. δ' 16.

Η'. Τὰ περὶ σπουδῆς Του.

1. Ὅτι δὲν ἐσπούδασεν ὁ Χριστὸς, ποῖος μᾶς τὸ λέγει; Οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ πατριῶται Του; Ἰωάν. ζ' 15. Ματθ. ιγ' 54. Μάρκ. στ' 2. Λουκ. δ' 22.
2. Ποῦ ἐστήριξεν ὁ Χριστὸς τὴν θείαν Του διδασκαλίαν; Εἰς τὰς Γραφάς; Ματθ. ε' 17. Λουκ. κδ' 27, δ' 16-21.
3. Τί λέγει ὁ Χριστὸς περὶ τῆς διδασκαλίας Του καὶ ἀπὸ ποῦ τὴν ἔχει λάβει; Ἰωάν. ζ' 16, 17, ιβ' 49-50, ιδ' 24.

Θ'. Ὁ Ἰησοῦς Δωδεκαετής.

1. Τί ἔγινεν εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅταν ἐπῆγεν ὁ Χριστὸς 12 ἐτῶν; Λουκ. β' 42-48.
2. Τί εἶπεν ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς γονεῖς Του, ποῦ τὸν ἀνεζήτουν; Λουκ. β' 49-50.
3. Καὶ ἔκτοτε, μέχρι τοῦ 30οῦ ἔτους, ὁποῖαν ζωὴν διήρχετο ὁ Χριστὸς; Λουκ. β' 51-52. Μάρκ. στ' 3: «ὑποτασσόμενος» καὶ «τέκτων». (Συνεχίζεται)

Π.

— III —

ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΕΔΑΦΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΡΓΑΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΛΟΓΟΥ (*)

Τὸ πρόβλημα τῶν διαζυγίων.

Εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα τὸ πρόβλημα αὐτὸ τῶν διαζυγίων ἐν τεράστιον παγκόσμιον πρόβλημα, τὸ ὅποιον ἀνησυχεῖ Ἐκκλησίας, Κυβερνήσεις, πνευματικούς παράγοντας, καθὼς καὶ ἑκατομμύρια ἰδιωτῶν, ὑγιῶς σκεπτομένων καὶ ἐπιθυμούντων τὴν ἐκ πάσης πλευρᾶς εὐημερίαν καὶ τὴν ἐπὶ τὰ βελτίω καὶ τὴν πρὸς τὰ ἄνω πρόοδον τῆς κοινωνίας.

Εἰς τὴν χώραν ἡμῶν αἱ διαστάσεις τοῦ κακοῦ τῶν διαζυγίων δὲν εἶναι ὅσον μεγάλαι, ὅσον εἰς διαφόρους ἄλλας χώρας τοῦ δυτικο-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 572 τοῦ Γ' ἔτους.

«Πίστει Ἰωσήφ τελευταῖον περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσε καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο».

(Ἐβρ. 11, 22: Γένεσ. 50, 24)

εὐρωπαϊκοῦ κόσμου, ὅπου τὰ διαζύγια εἶναι ὑπεράριθμα καὶ ὅπου οἱ σύζυγοι μετ' ἀρκετῆς εὐκολίας καὶ χωρὶς πολλὴν σκέψιν καταφεύγουν εἰς τὴν λύσιν, τὴν ὁποῖαν δίδει τὸ διαζύγιον καὶ ἡ ὁποία εἶναι ὅπωςδῆποτε θλιβερά.

Τὸ διαζύγιον εἶναι καὶ αὐτό, ὡς σοβαρὸν πρόβλημα, ἀποτελεσματικῆς γενικῆς ἠθικῆς ἀπαμβλύνσεως τῶν ἀνθρώπων, τῆς καταπτώσεως τοῦ θρησκευτικοῦ ἐπιπέδου των, τοῦ κλονισμοῦ τὸν ὁποῖον ὑπέστη ἡ πίστις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰς πνευματικὰς ἀξίας, ὡς καὶ ἡ ἀντιμετώπισις τῆς ζωῆς ὡς ἐνὸς φαινομένου, τοῦ ὁποῖου τὰ ὅρια συμπίπτουν μὲ τὰ ὅρια τοῦ παρόντος πεπερασμένου κόσμου.

Εἰς τὴν κατάπτωσιν αὐτὴν συνετέλεσαν οἱ πόλεμοι, ἡ βαθμιαία καταπάτησις τῶν διαφορῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, φραγμῶν εἰς ποικίλας ἠθικὰς παρεκτροπὰς, καὶ γενικῶς ὁ ὕλισμὸς ὁ ὁποῖος ἔδωκεν ἰσχυρὸν τὸ χρῶμά του εἰς τὴν ὅλην ζωὴν τῆς κοινωνίας τῆς ἐποχῆς ἡμῶν.

Παλαιότερον οἱ σύζυγοι ἐπίστευον περισσότερον εἰς τὴν ἰερότητα τοῦ γάμου, ἔχοντες συναίσθησιν τῶν εὐθυνῶν τὰς ὁποίας ἐπωμίζοντο ὡς δημιουργοὶ οἰκογενείας, εἰσῆρχοντο δὲ διὰ τοῦ γάμου εἰς λιμένα, ὅπου ἕκαστος ἐντὸς αὐτοῦ ἐφρόντιζε, μὲ θυσίας ἐνίοτε, νὰ κάμῃ ὥστε ἡ γαλήνη νὰ μὴ καταστῆ δυνατὸν νὰ διαταραχθῇ καθ' ὅλον τὸ διὰ βίου διάστημα τῆς συζυγικῆς ζωῆς.

Εἶναι λίαν χαρακτηριστικὸν τὸ γεγονός, ὅτι αἱ παλαιότεραι οἰκοδέσποιναὶ ὑπελόγιζον τὴν ἐνεργὸν εἰς τὸν κόσμον ζωὴν των, ἀφ' ἧς «ἐμπῆχαν εἰς τὸν κόσμον», ἐννοοῦσαι μὲ τὸ τελευταῖον αὐτὸ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐγγάμου ζωῆς των, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐνήργουν ἐν πλήρει συναισθήσει, ὅτι ἦσαν καὶ αἱ ἴδιαι ἐκ τῶν βασικῶν παραγόντων τῆς πνευματικῆς εὐημερίας τῆς συγχρόνου των κοινωνίας.

Θὰ ἦτο ἴσως ὑπερβολὴ νὰ ἰσχυρισθῇ τις ὅτι παρόμοιαι δέσποιναι δὲν ὑπάρχουν καὶ σήμερον εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἀλλ' εἶναι λίαν ἀνησυχητικὸν τὸ γεγονός, ὅτι αἱ τάξεις τῶν γυναικῶν αὐτοῦ τοῦ ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ βάρους ὁσημέραι ἀραιώνουν, ἐνῶ ἀντιθέτως πληθύνονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι ἀρέσκονται εἰς τὰς ματαίας ἐπιδείξεις, καθιστάμεναι παίγνια τῆς λεγομένης «μόδας», διὰ τοῦ «ἐκμοντερνισμοῦ» δὲ φυγαδεύουν τὴν ἰερότητα ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν, καὶ ἐλαφρᾶ τῇ συνειδήσει δίδουν τὸν τόνον τοῦ ἐφημέρου εἰς τὴν ζωὴν τοῦ γάμου, ἧτις εἶναι ἀδύνα-

«Πίστει Μωϋσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ... καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως».

(Ἐβρ. 11, 23: Ἐξοδ. 1,16-2,2)

τον να ἐννοηθῆ ἄλλως πως, εἰμὴ ὡς διὰ βίου ἔνωσις τῶν συζευγνομένων.

Θὰ ἦτο ἀναμφιβόλως ἄδικον νὰ ἐπιρρίψῃ τις ὅλον τὸ βάρος τοῦ κακοῦ τῶν διαζυγίων εἰς τὰς γυναῖκας, διότι καὶ ἀνάλογος ἀριθμὸς ἀνδρῶν, ὡς γνωστόν, παρουσιάζει τὰ αὐτὰ φαινόμενα τῆς ἠθικῆς ἀπαμβλύνσεως τῆς συγχρόνου ἐποχῆς. Ἀλλὰ δεδομένου, ὅτι ἀνεκαθεν ἡ γυναῖκα ἐθεωρήθη ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν «βασίλισσα τοῦ οἴκου», ὁ δὲ οἶκος, δηλαδὴ ἡ οἰκογένεια, πλήττεται τόσον ἰσχυρῶς διὰ τῶν διαζυγίων, εἶναι προφανές ὅτι κάτι ἰσχυρῶς χωλαίνει. Τοῦτο δὲ δὲν εἶναι δυνατὸν εἰ μὴ νὰ καθιστᾷ τὴν «βασίλισσαν τοῦ οἴκου» περισσότερον παντὸς ἄλλου ὑπεύθυνον.

Τὰ δεινά, τὰ προερχόμενα ἐκ τοῦ διαζυγίου εἰς τὰς κοινωνίας, εἶναι τόσον πολλὰ καὶ τόσον γνωστά, καθημερινῶς δὲ γινόμενα γνωστότερα, ὥστε εἶναι περιττὴ ἡ ἐνταῦθα ἀπαρίθμησις των.

Ἀλλ' ἐν, τὸ καὶ κυριώτερον, γεγονός δὲν πρέπει νὰ διαφεύγῃ τὴν προσοχὴν παντὸς ἀλγοῦντος διὰ τὴν κατάστασιν τῆς παραπαιούσης συγχρόνου γενεᾶς, τὸ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν διαζυγίων καθημερινῶς αὐξάνει καὶ εἰς τὴν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον χώραν ἡμῶν. Μὴ περιοριζόμενον δὲ τὸ ὀλέθριον τοῦτο γεγονός εἰς τὰς πόλεις, ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν, ἀπειλοῦν οὕτω αὐτὴν ταύτην τὴν ἀγνὴν καρδίαν τῆς ἐλληνοχριστιανικῆς ἡμῶν κοινωνίας.

Τὸ πρόβλημα τῆς ἐγκληματικότητος.

Τὸ πρόβλημα αὐτὸ εἶναι μέγιστον καὶ τυγχάνει τοιοῦτο εἰς ὅλας τὰς χώρας.

Διὰ τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἅπασαι αἱ χῶραι λίαν σοβαρῶς ἀνησυχοῦν καὶ ὅλοι συμμετέχουν εἰς κινήσεις διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν καὶ τὴν καταστολὴν του.

Φυσικῶ τῶ λόγῳ («ἐνὸς κακοῦ ἀρχομένου μύρια ἔπονται»), εἰς τὴν προκειμένην δὲ περίπτωσιν ἡ ἐγκληματικότης, καὶ δὴ καὶ ἡ τῶν ἀηλίκων, εἶναι μεταξύ ἄλλων κακῶν ἐν τοιοῦτον, ἀποτέλεσμα πολλῶν καὶ ποικίλων αἰτίων.

Ἡ γενικὴ χαλάρωσις τῶν συνειδήσεων καὶ ἡ καταπάτησις τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν, τὰ πληθυνόμενα διαζύγια, ἡ ἐπιπολαιότης, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὰς διαφόρους ἐκδηλώσεις ἐν τῇ ζωῇ, ἐν ἀντιθέσει μὲ τὴν σοβαρότητα, ἡ ὁποία ἐστάθμιζεν εἰς προηγουμένας ἐποχὰς τὰς διαφόρους ἐκφάνσεις τῆς, ἡ ἀπομάκρυνσις γενικῶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἠθικοῦ νόμου Του

«Πίστει Μωϋσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ,...»
(Ἐβρ. 11, 24: Ἐξοδ. 2, 10-11)

ἐκαμαν, ὥστε πλείστοι ἄνθρωποι νὰ καταντήσουν ἔρμαια τῶν παθῶν των.

Οὕτω, λοιπόν, εὐρισκόμεθα τόσον συχνά, πρὸ παντός μετὰ τὸν πρόσφατον παγκόσμιον πόλεμον, ἐνώπιον ἀλλεπαλλήλων κυμάτων ἐγκληματικότητος ἀνηλίκων, γεγονός, τὸ ὁποῖον οὐχὶ μόνον τὰς ἐκασταχοῦ χώρας καὶ τοὺς ἀρμοδίους πρέπει, ὡς συμβαίνει, νὰ φοβίζη, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπὶ μέρους ἄτομα, τὰ μέλη τῶν κοινωνιῶν, τὰ μέλη τῶν Ἐκκλησιῶν πρέπει νὰ ἐμβάλλη εἰς σοβαροτάτας περὶ τοῦ πρακτέου σκέψεις.

Φρίττομεν ἀναγινώσκοντες ἐνίοτε εἰς τὸν καθημερινὸν τύπον διάφορα ἐγκλήματα, διαπραττόμενα ὑπὸ ἐνηλίκων καὶ ἀνηλίκων καὶ εἰς τὴν ἰδικήν μας χώραν καὶ εἰς ἄλλας χώρας, τῶν ὁποίων ἐγκλημάτων τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος εἶναι οὐχὶ σπανίως συγκλονιστικά.

Οἱ ἀρμοδιοί, οἱ ἐρχόμενοι εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μὲ τὰς διαφόρους περιπτώσεις ἐγκλημάτων, καὶ δὴ καὶ πρὸς τὰ ὑπὸ ἀνηλίκων διαπραττόμενα, εὐρίσκονται ἐν μεγίστῃ ἀμηχανίᾳ καὶ ἀπορίᾳ περὶ τοῦ τί δέον γενέσθαι, διὰ τὴν ἠθικὴν ἐξάρθρωσιν, ἣ ὅποια παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ.

Τὶ τὸ πρακτέον ὅμως διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως ταύτης; Ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ἱκανὰ οὔτε τὰ διάφορα μέτρα καὶ συστήματα, οὔτε τὰ ἀναμορφωτικὰ ἰδρύματα νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν κατάστασιν.

Ἡ μόνη δύναμις, ἣ ὅποια εἶναι δυνατὸν νὰ θέσῃ τὸν ροῦν τὸν κοινωνικὸν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν φυσικὴν του καὶ τὴν, εἶναι ἡ ἐμπότισις τοῦ κάθε ἀτόμου μὲ πίστιν εἰς τὸ Θεῖον, μὲ πίστιν εἰς τὰς ἀνωτέρας ἠθικὰς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι ἐξ αὐτοῦ ἐκπηγάζουν, μὲ πίστιν ἐνὸς ἐκάστου εἰς ἓνα ἀνώτερον προορισμόν. Ταῦτα πάντα τὰ παρέχει καὶ ὡς διδασκαλίαν καὶ ὡς ἐχέγγυα ἐπιτυχοῦς ζωῆς δύο χιλιετηρίδων, ὁ Χριστός. Ἡ πίστις δὲ πρὸς Αὐτὸν καὶ τὴν διδασκαλίαν Του, περὶ τοῦ τί εἶναι καὶ πῶς ἀποκτᾶται ἡ μεταφυσικὴ εὐτυχία, δύναται ἀσφαλῶς νὰ ἀποτελέσῃ τὸ βάθρον, ὅπου θὰ στηθῇ τὸ οἰκοδόμημα τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναγεννήσεως τῶν κοινωνιῶν, αἱ ὁποῖαι τόσον χωλαίνουσι κατὰ τὰ μετὰ τοὺς δύο παγκοσμίους πολέμους ἔτη.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛ. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ

«...μᾶλλον ἐλόμενος συγκακουγεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν,...».

(Ἐβρ. 11, 25)

Η ΓΟΗΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ *

Ἄναθυμᾶται τούτα τὰ λόγια ἢ ἀγράμματα μὰ σοφὴ ἀπὸ πεῖρα Ἑλληνίδα, κάνει δικό της τὸν πόνο καὶ τὸ σπαραγμὸ τῆς Παναγίας. Τὰ μάτια της βουρκώνουν, τὰ χεῖλη της σιγοτρέμουν, κι' ἀργὰ—ἀργὰ, σὰν παράπονο, σὰν βογγητὸ βγαίνει ἀπὸ τὰ στήθια της ἓνα τραγοῦδι, ἓνα μοιρολόι, ποῦ ψάλλει στὸν Χριστόν, στὴν Παναγία, συμμετέχοντας ἔτσι στὸν πόνο της, θέλοντας ἔτσι, νὰ τὴν παρηγορήσῃ!

Ἄνοιξε πόρτα τοῦ ληστῆ κι πόρτα τοῦ Πιλάτου
νὰ μὴ σὲ δώσω μιὰ κλωτσιὰ κι πέσης ἀνο κάτου.

Ἡ πόρτα ἀπὸ τὸ φόβο της ἀνοιξε μοναχὴ της.

Μπαίνει μέσα ἡ Παναγία, ἡ Δέσποινα Μαρία,

βλέπει δεξιά, βλέπει ζερβά, κανέναν δὲν γνωρίζει,

τὸν "Ἄγι" Γιάννη γνώρισε, στὸν "Ἄγι" Γιάννη λέγει:

— Γιάννη μου, ποῦν' ὁ γιόκας μου, ποῦ εἶναι τὸ παιδί μου;

— Βλέπεις ἐκεῖνον τὸ γυμνὸ καὶ τὸν ἀνεμαλλιάρη;

ἐκεῖνος εἶν' ὁ γιόκας σου καὶ μένα Δάσκαλός μου.

— Ποῦναι γκρεμιστὸς νὰ γκρεμιστῶ τὸ γιό μου νὰ μὴ βλέπω;

Τῆ Μ. Παρασκευῆ, ποῦ εἶναι ἡ θλιβερώτερη μέρα τοῦ Ἑλληνα ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ:

Σήμερα μέρα θλιβερή, σήμερα μαύρη μέρα.

Σήμερα ὅλα θλίβονται καὶ τὰ βουνὰ δακρῶζουν.

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ μας, οἱ νησιῶτες μας, οἱ χωρικοὶ μας, αὐτοὶ ποῦ ζοῦνε κοντὰ στὴ φύση, κοντὰ στὸν Θεόν, αὐτοὶ ποῦ ἡ πίστις τους στὰ ἰδανικὰ τῆς φυλῆς μας, τῆς θρησκείας μας, εἶναι ἀκράδαντη, θὰ περάσουν τὴ μέρα τους στὸ πένθος καὶ τὴ θλίψη. Τὸ ὁμοίωμα τοῦ πεθαμένου Χριστοῦ, ποῦ ἀναπαύεται στοὺς καταστόλιστους ἐπιταφίους, εἶναι λείψανο δικοῦ τους ἀγαπημένου. Συγκλαίουν μὲ τὶς μυροφόρες τοῦ Εὐαγγελίου καὶ σπαραξοῦν στὸν πόνο τῆς Μαρίας. Ἀκόμα καὶ οἱ καμπάνες, ποῦ ἄλλοτε τὸ χαρμόσυνο χτύπημά τους ἀντιλαλεῖ στὶς θάλασσες καὶ τὶς λαγγαδιές, καλώντας τοὺς πιστοὺς, τοὺς βασανισμένους ἀπὸ τὴ ζωὴ, τοὺς κατατρεγμένους ἀπὸ τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους στὸ ναὸ τῆς Ἀγάπης καὶ τῆς Εἰρήνης, σήμερα, μέρα θλιβερή, σήμερα μαύρη μέρα, βουβάθηκαν!... Ναι βουβάθηκαν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 27.

«...μεῖζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρὸν τὸν ὄνει-
δισμὸν τοῦ Χριστοῦ...».
(Ἑβρ. 11, 26)

Εἶναι κι' αὐτὸ ἓνα ἀπὸ τὰ ὠραιότατα, τὰ θαυμασιώτερα ἔθιμα τοῦ λαοῦ μας, ποὺ τόσο θρησκευέται, ποὺ τόσο συμπάσχει μὲ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Στὴ Σαντορίνη τῆ Μ. Παρασκευῆ, δὲν χτυποῦν τίς καμπάνες, κι' ὅταν θέλουν νὰ καλέσουν τὸν λαὸ στὴν ἐκκλησιά, ἀκούγεται τὸ ρυθμικὸ, τὸ γλυκὸ, καὶ πονεμένο χτύπημα τοῦ ξύλινου σήμαντρο. Τὸ σήμαντρο πέρνει τὴ θέση τῆς καμπάνας. Εἶναι μιὰ εἰκόνα τῆς θλίψης ποὺ κατέλαβε τὸν κόσμο, ὅλη τὴ φύση, στὸ θάνατο τοῦ γλυκοῦ Ναζωραίου, τοῦ Διδασκόλου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συγγνώμης.

«Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία».

Ἄλλὰ καὶ τὸ φαγητό τους, κοντὰ στὴν πνευματικὴ τους τροφή, εἶναι ἀνάλογο πρὸς τὴν περίστασι. Οἱ παλαιότεροι ἔμεναν τελείως νηστικοὶ τῆ Μ. Παρασκευῆ. Ἄλλοι πίνουν μονάχα ξύδι, σ' ἀνάμνηση τοῦ ὄξους, ποὺ ἐπότισαν οἱ Ἑβραῖοι τὸν Κύριον, καὶ στὴ Κίμωνο, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἀγαπητὸς μας αἰδ. Ἰω. Ράμφος, τρώγουν τὴν «τσουκνιδένια», πίττα καμωμένη ἀπὸ τσουκνίδες, τὸ γνωστὸ αὐτὸ φυτό, ποὺ τὸ ἄγγισμά του προκαλεῖ τόσο πόνον.

Ἀκόμα καὶ τώρα, στὰ δικὰ μας τὰ χρόνια, ὅπου ὁ «μοντερνισμός», ἡ ἀδιαφορία στὶς γνήσιες χριστιανικὲς παραδόσεις μας, καὶ ἡ ἀθετὰ ζητοῦν νὰ μᾶς πνίξουν, σὲ πολλὰ σπίτια εὐσεβῶν ἀνθρώπων δὲν προσφέρεται στοὺς ἐπισκέπτες ἢ στοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ γλυκὸ, παρὰ μονάχα καφὲς κι' αὐτὸς πικρὸς, σὰν τὰ φαρμάκια ποὺ ποτίσαν τὸν Χριστὸν κι' ὅλους τοὺς Χριστιανούς.

Νὰ μιλήσουμε γιὰ τίς ὑπέροχες παννυχίδες τοῦ Ἐπιταφίου Θρήνου, μὲ τὴ θαυμάσια σὲ λαμπρότητα, μεγαλοπρέπεια καὶ θρησκευτικὴ ἔξαρσι, περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου, ὅπου καθένας κρατεῖ τὸ κερί του—μὲ σκοῦρο χρῶμα, πένθιμο κι' αὐτὸ—καὶ πολλὲς φορὲς καὶ τοῦ ἀνθρώπου του τὸ κερί, τοῦ γιοῦ, τοῦ ἀνδρὸς ἢ τοῦ ἀδελφοῦ, ποὺ θαλασσοδέρνεται; Ἄλλὰ, αὐτὰ εἶναι γνωστά. Ἡ ποίησις, ἡ ὁμορφιά ποὺ σὰν θυμίαμα ἀναβλύζουν ἀπ' αὐτὲς τίς θαυμάσιες λιτανεῖες, φωτίζουν, μὲ τίς χιλιάδες τρεμοσβύνουσες φλογίτσες, κάθε σκληρὴ καρδιά, κάθε ἄπιστη ψυχὴ. Οἱ ξένοι μένουν καταγοητευμένοι ἀπ' αὐτὸ τὸ θέαμα, καὶ μένουν κατάπληκτοι ἀπὸ τὸ βαθὺ θρησκευτικὸ συναίσθημα τοῦ λαοῦ μας!

Τὰ Χριστούγεννα εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν μεγάλη ἑορτὴ τῶν Χριστιανῶν ἄλλων μερῶν. Γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνας, ἡ Ἀνάστασις!

«...ἀπέβλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν».

(Ἑβρ. 11,26)

Οἱ ξένοι, κάτοικοι τῶν βορείων χωρῶν, ἔρχονται στήν πατρίδα μας τίς μέρες τοῦ Πάσχα, γιά νά θαυμάσουν τίς ὑπέροχες θρησκευτικές τελετές μας. Ὁ Ἑλληνικός λαός τήν ἡμέρα αὐτή τῆς Ἀναστάσεως τήν ὀνομάζει Λ α μ π ρ ῆ. Καί δέν ἔχει ἄδικο. Εἶναι ἡ λαμπρότερη μέρα τῆς Ὀρθοδοξίας. «Ἀναστάσεως ἡμέρα, λαμπρυνθῶμεν λαοί», ψάλλει ἡ Ἐκκλησία μας.

Ἄλλά, θά ἐρωτήση κανεῖς: Γιατί νά γιορτάζουμε τόσον λαμπρά τήν ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως;

Ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἔλευσις τοῦ Μεσσία ἦτανε στή συνείδηση τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀρχαιότητος. Οἱ σοφοί καί οἱ ποιηταί τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γράψανε καί μίλησαν γιά τόν ἐρχομό του. Ὁ Σωκράτης, στόν Ἀλκιβιάδην (Β'), λέγει: «Ἀνάγκη οὖν ἔστι περιμένειν ἕως ἄν τις μάθῃ ὡς δεῖ πρὸς θεοὺς καί πρὸς ἀνθρώπους διακεῖσθαι». Ὁ δὲ Αἰσχύλος βάζει τοῦτα τὰ λόγια στὰ χεῖλη τοῦ Προμηθέα του, ὅταν μιλοῦσε στόν Δία: «Ἐκεῖνος ποῦ θάρθη θάνατι καλλίτερος ἀπὸ σένα». Μὲ τοῦτα τὰ λόγια προεφήτεψε τὸ πέσιμο τῶν εἰδώλων καί τόν ἐρχομό τοῦ πραγματικοῦ Μεσσία! Ἄλλά, μόνον αὐτά; Καί οἱ χρησμοὶ τῶν Μαντείων ἦσαν ὀλοφάνερες προφητεῖες. Ἀκοῦστε μιά: «Καί καθέσει Σαβαώθ Ἀδοναῖος ὑψικέραυτος εἰς θρόνον οὐράνιον τε, μέγαν δέ τε κίονα πῆξει. Ἡξει δὲ ἐν νεφέλῃ, πρὸς ἄφθιτον, ἄφθιτος αὐτὸς ἐν δόξῃ Χριστὸς σὺν ἀμώμοισιν ἀγγελτῆρσι. Καί καθέσει μεγάλους ἐπὶ δέξια βήματι κρίνων εὐσεβέων βίοντα καί δυσεβίων τρόπον ἀνδρῶν»! Αἶ, ἀγαπητοί μου, ἡ Προφητεία αὐτὴ δέν εἶναι ὀλοφάνερα χριστιανική; Ἔτσι, λοιπόν, μέσα στή συνείδηση τοῦ Ἑλληνοῦ εἶχεν ὠριμάσει ἡ ἰδέα, ἡ πεποίθησις τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Λυτρωτοῦ. Χρόνια πρὶν γεννηθῆ ὁ Χριστός, ταπεινὸς στήν ἀπέριττη φάτνη τῆς Βηθλεέμ, εἶχε γεννηθῆ στὶς ψυχές, στὶς καρδιές τῶν Ἑλλήνων. Αὐτὸν τὸν Χριστὸν ἦλθε νά κηρύξῃ ὁ Παῦλος στοὺς Ἀθηναίους, ποῦ τὸν σέβονταν σὰν ἄγνωστον Θεόν. Ἡ διδαχὴ του ἦτανε βασισιμένη σὲ ἓνα ἀρχαῖον λόγιον: «Τοῦ γὰρ καί γένος ἐσμέν, ὡς καί τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασιν».

Ὁ Χριστὸς προεῖπε γιά τὴν πίστι τῶν Ἑλλήνων, καί τὴν θεοσέβειά τους. Ὅταν ἔμαθε πὼς ἦλθαν Ἕλληνες νά τὸν ἰδοῦν, εἶπε: «Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου». Οἱ Ἕλληνες θά κρατήσουν ἀμόλυντη τὴν χριστιανικὴ πίστι. Μονάχα οἱ Ἕλληνες αὐτοβούλως ἐκλίναν αὐτὴ καί πίστεψαν στὶς διδασκαλίες τοῦ Κυρίου. Ἕλληνες μεταλαμπάδευσαν τὴ χριστιανικὴ διδασκαλία.

«Πίστει (Μωϋσῆς) κατέλιπεν Αἴγυπτον μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως, τὸν γὰρ ἀράτον ὡς ὄρων ἐκαρτέρησε».

(Ἐβρ. 11, 27: Ἐξοδ. 10, 18. 12, 31)

Ἑλληνικὰ γράψανε οἱ Εὐαγγελισταὶ καὶ οἱ Πατέρες τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ. Μυριάδας Ἑλλήνας ἔχει νὰ παρουσιάσει τὸ Μαρτυρολόγιον τῆς Ἐκκλησίας μας, ποῦ πέθαναν γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστη τὴν Ἁγία!

Ἄφοῦ, λοιπόν, ὁ Χριστὸς εἶχε γεννηθῆ στὴν ψυχὴ τους, ἡ γιορτὴ τῆς Γεννήσεως ἦτανε γι' αὐτοὺς ἓνα συμβατικὸ γεγονὸς, ποῦ, ὅπως ξέρομε, οὔτε εἶχε καθιερωθῆ νὰ εορτάζεται στὶς 25 Δεκεμβρίου, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων. Ἀργότερα, βέβαια, ἡ γιορτὴ τῶν Χριστουγέννων ὠρίσθη νὰ εορτάζεται χωριστά, δηλαδὴ στὶς 25 Δεκεμβρίου.

Ὅπως ἦταν φυσικόν, μοναδικὴ καὶ πανορθόδοξη γιορτὴ ἦτανε ἡ «λαμπροφόρος Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου». Σ' αὐτὴν ἐτελείωσε τὸ θεῖον δράμα, καὶ ὁ «πεπτωκὸς ἄνθρωπος», ὁ Ἀδάμ, ἔπερνε χάριν. Ἐπερνε τὴν ἐξέχουσαν καὶ ἀρμόζουσαν θέσιν, ἀνάμεσα στὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἄδης ἐδεσμεῖτο καὶ ὁ ἄνθρωπος ἠλευθεροῦτο τῆς ἁμαρτίας!

Τὴν ὑψίστην θεολογικὴν σημασίαν τῆς Ἀναστάσεως, βλέπει ὁ εὐσεβὴς μελετητὴς στὶς παλῆες εἰκονογραφίες τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Σὰς ὑπενθυμίζω παλῆες εἰκονογραφίες τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅπου παρίσταται «ἡ εἰς Ἄδου κάθοδος», τοῦ Δαφνιοῦ, τῆς Μονῆς τῆς Ἰβήρων κ.λ.π.

Ἀλλὰ, γιὰ νὰ μὴν κάμω ἀνάλυση τῆς ὀρθόδοξης εἰκονογραφίας, θὰ σὰς διαβάσω ἀπὸ τὴν ἐρμηγείαν τῶν ζωγράφων, πῶς πρέπει νὰ εἰκονίζεται ἡ ὑπόθεσις τῆς Ἀναστάσεως: «Ὁρῆ καὶ βουνὰ καὶ ὑπ' αὐτὰ σπήλαιον σκοτεινόν, καὶ ἄγγελος ἀστράπτοντες δένουσι μὲ ἀλύσεις Βεελτζεβούλ τὸν ἄρχοντα τοῦ σκότους καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ δαίμονας κατασχίζουσι, τύπτουσι καὶ διώκουσι καὶ κλειδονίας πολλὰς καταθλασμένας καὶ αἱ πύλαι τοῦ Ἄδου ἐρριμέναι σὺν τοῖς μοχλοῖς, καὶ ὁ Χριστὸς ἐπ' αὐτῶν πατῶν κρατεῖ τὸν Ἀδὰμ μὲ τὴν δεξιάν του καὶ τὴν Εὐάν μὲ τὴν ἀριστεράν· ὁ δὲ Πρόδρομος ἐκ δεξιῶν τοῦ Χριστοῦ δεικνύει αὐτόν· καὶ ὁ Δαβὶδ πλησίον αὐτοῦ ὡς καὶ ἄλλοι βασιλεῖς μὲ στέμματα καὶ στέφανα· ἀριστερὰ δὲ οἱ προφῆται Ἰωάννης, Ἡσαίας, Ἱερειμίας καὶ ὁ δίκαιος Ἄβελ καὶ ἄλλοι διάφοροι ἐστεφανωμένοι· φῶς δὲ μέγα κύκλω αὐτῶν καὶ ἀγγέλων πλήθος».

Ἡ εἰκόνα αὐτὴ ἐξηγεῖ τὴν ἰδεολογία τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ εἰκόνα αὐτὴ δείχνει τὴν λαμπροφόρον Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ὅπως θέλει καὶ ξέρει νὰ τὴν γιορτάζει ὁ ἑλληνικὸς λαός.

«Πίστει (Μωϋσῆς) πεποίηκε τὸ Πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρευῶν τὰ πρωτότοκα θίγη αὐτῶν».

(Ἐβρ. 11, 28 : Ἐξοδ. 12,3-22)

«Εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν», ὅπως γράφει ὁ Παῦλος.

Μὲ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ἕλλην ἀνέμενε καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ ἔθνους του, ποὺ τόσους αἰῶνας ἦταν δουλωμένο. Στὴ μορφή τοῦ Χριστοῦ εἶχε δώσει τὴν εἰκόνα τῆς Πατρίδας. Ἀνάστασιν Χριστοῦ ἔλεγε, κι' ἡ σκέψι του ἔφερε τὴν Πατρίδα! «ὦ Ἑλλάς! ὦ Πατρίς! ὦ θεῖον καὶ γλυκύτατον ὄνομα! Ἄς ἴδω τὴν ἀνάστασίν σου καὶ ἄς παύσω νὰ ζῶ!» γράφει ἕνας φωτισμένος δάσκαλος τοῦ Γένους. (Κ. Νικολόπουλος. [1786—1841] Προτροπὴ Πατριωτικῆ).

Κάτω ἀπὸ τὴ φωτισμένη αὐτὴ ιδέα καὶ ἀπὸ τὴ βαθειὰ πίστις τὰ πεπωμένα τῆς φυλῆς ἑνὸς λαοῦ, ποὺ ἦτανε τόσον εὐνοημένος ἀπὸ τὸν Χριστόν, οἱ φωτισμένοι ἀπὸ τὸ θεῖο φῶς, ἂν καὶ λιγώτερο μορφωμένοι, ῥασοφόροι κράτησαν ἀμόλυπτη τὴν πίστι μας, κι' ἀμίαντο τὸν ἐθνισμό μας. Τὰ Μοναστήρια γίνανε φυτώρια, ὅπου ἀνοῦσε ἡ ἑλληνικὴ Βυζαντινὴ τέχνη, ἡ μουσικὴ, ἡ φιλοσοφία, καὶ οἱ ἐκκλησίες μας, μουσεῖα τῆς τέχνης κι' ἐκπαιδευτήρια, ὅπου, κάτω ἀπὸ τὸ λιγοστὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ καὶ μετ' ἡ σοφὴ διδασχὴ τοῦ γέρου δασκάλου, ὑπὸ τὸ βλέμμα τοῦ αὐστηροῦ Παντοκράτορος, τὸ μικρὸ Ἑλληνόπουλο διάβαζε τὰ πρῶτα γράμματα, ἀπὸ τὸ Ψαλτῆρι καὶ τὸ Χτωῆχι. Πρὶν ἀρχίσῃ νὰ χαράζῃ στὴν πλάκα, στὸν ἄβακα, τὰ γράμματα, ἔβαζε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ κι' ὕστερα τούτα τὰ λόγια:

Ἄρξαι, χεῖρ μου ἀγαθὴ,
γράφον γράμματα καλά.

Ἔτσι τὰ παιδιὰ μάθαιναν τὰ ἱερὰ γράμματα, ὅπως λέγει κι' ἕνα σχολικὸ τραγοῦδι τοῦ Πόντου: «ἡμεῖς γάρ, διδάσκαλε, ἤλθομεν νὰ μάθωμεν τὰ ἅγια, θεῖα καὶ ἱερὰ γράμματα».

Ἀπ' αὐτὰ τὰ σχολεῖα βγήκαν οἱ φημισμένοι Διδάσκαλοι τοῦ Γένους μας, αὐτοὶ ποὺ μετ' ἡν πεννα καὶ τὸ γιαταγάκι τοὺς μᾶς χάρισαν τὴν ποθητὴ τοῦ ἔθνους μας ἐλευθερίαν.

Στὴν ἐποχὴ ποὺ ζοῦμε, τῶν καλλιστείων καὶ τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως, ὅποιος πέρασε στίς γιορτὲς ἀπὸ τίς ἐκκλησίες μας, τίς ὀλόφωτες καὶ κατάμεστες κόσμου, πείσθηκε, γιὰ μιὰν ἀκόμα φορά, πὼς ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἔπαυσε νὰ θρησκευεῖται, πὼς ἐξακολουθεῖ νὰ τηρῇ πιστὰ τὰς παραδόσεις καὶ τὰ θέσμια τῶν πατέρων του. Μ' αὐτά, ποὺ κι' ἐκεῖνοι ζήσανε καὶ γαλούχησαν καὶ μᾶς καὶ κρατᾶνε ἀμόλυπτο, χωρὶς μίασμα μοντερνισμοῦ, τὸ ἔθνος μας.

«Πίστει διέβησαν τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς».
(Ἐβρ. 11, 29: Ἑξοδ. 14, 21, 22)

Ἄς σταθοῦμε εὐλαβικὰ μπροστὰ σὲ μιὰ μορφή τῆς Ἐκκλησίας: στὴν Παναγία. Ἀμέτρητες εἶναι οἱ προσωνομίες, πού ἡ εὐσέβεια τοῦ λαοῦ μας ἔδωσε στὴ Μάννα τοῦ Χριστοῦ, στὴ σκέπη τοῦ κόσμου, πού εἶναι «πλατυτέρα νεφέλης». Χιλιάδες εἶναι οἱ ἐκκλησιῆς καὶ τὰ ζωικλήσια πού ἡ εὐλάβεια τοῦ λαοῦ μας ἔχτισε· στὴ Μυρτιδιώτισσα, στὴ Γλυκογαλοῦσα, στὸ Ρόδον τὸ Ἀμάραντον, στὴ Θαλασσίτρα. Παντοῦ συντρέχτα, πάντων προστάτης καὶ βοηθός· ἀσθενῶν, ἐν ὁδοιπορίᾳ, ἐν θαλάσῃ, παντοῦ! Ὅλοι σ' αὐτὴν βρίσκουμε καταφυγὴ καὶ παραμυθία· «οὐδεὶς προστρέχων ἐπὶ σοὶ κατησχυμένος ἀπὸ σοῦ ἐκπορεύεται...».

Ὁ κατανουκτικὸς Παρακλητικὸς Κανὼν ψάλλεται καὶ παρακολουθεῖται μὲ κατάνυξι ἀπὸ τὸ λαὸ μας, πού μὲ σχολαστικότητα φυλάει τὴν νηστεία τῶν ἡμερῶν αὐτῶν τοῦ Ἁγίου Δεκαπέντε, ὅπως λέει μὲ σεβασμό. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ Χαιρετισμοί, τὶς Παρασκευὲς τῆς Μ. Σαρακοστής. Ἀλλά, κι' ἄλλες μέρες, σὲ στιγμὲς θλίψεως καὶ δεινὲς περιστάσεις τῶν Χριστιανῶν, οἱ δυὸ αὐτὲς ὑμνωδίες στὴν Παναγία εἶναι τὸ καταφύγιό τους, καὶ τὸ μέσον παραμυθίας.

Εἰδικὰ οἱ Χαιρετισμοὶ εἶναι στενὰ συνδεδεμένοι, ὅπως καὶ ἡ Παναγία, μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἔθνους μας. Εἶναι γνωστὸν πὼς οἱ Χαιρετισμοὶ γράφτηκαν τὸ 600 καὶ ψάλλονταν τὴν γιορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ὅταν, ὅμως, οἱ Πέρσαι ἐπολιόρκησαν τὴν Βασιλεύουσαν καὶ ἐκινδύνευε, ὁ Πατριάρχης Σέργιος, σὲ πάνδημη λιτανεία, περιέφερε στὰ τείχη τῆς πόλεως τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας καὶ τότε οἱ στρατοὶ μας κατετρόπωσαν τοὺς πολιορκητάς. Σ' ἀνάμνηση τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, καὶ σὰν εὐχαριστία στὴν Παναγία, πού τότε, μὰ καὶ πολλὲς ἄλλες φορές, ἔσωσε τὴν Βασιλεύουσα, γράφτηκε καὶ ὁ εὐχαριστήριος ὕμνος: (Τῆ ὑπερμάχῳ Στρατηγῶ τὰ νικητήρια), πού μαζὶ μὲ τοὺς Χαιρετισμοὺς ψάλλεται, καὶ θ' ἀντηχῆ, παντοῦ τῆς γῆς, ὅσον ὑπάρχη ἑλληνικὸν ἔθνος, ἓνας μονάχα Ἑλληνας.

Πολὺ δικαίως, λοιπόν, καυχώμεθα ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος εἶναι ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου. Πολλὲς φορές, πάντοτε, ἐθαυματούργησεν ἡ πίστις μας καὶ ἡ θεϊκὴ βοήθεια, στοὺς πολέμους μας, στὶς δεινὲς τοῦ ἔθνους μας περιστάσεις. Παντοῦ καὶ πάντοτε δὲ ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Θεοῦ τὸ ἔθνος μας καὶ τὰ ἄτομα βγῆκαν ἀπὸ κάθε δυσκολία καὶ περιστάσι νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι.

Γιὰ τοῦτο, ἓνας σοφὸς ἔλεγε:

— Εὐχαριστῶ τὸν Θεόν, πού γεννήθηκα Ἑλληνας!

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΝΟΜΙΚΟΣ

«Πίστει τὰ τείχη Ἱερὴν ἔπεσε κύκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας». (Ἐβρ. 11, 30: Ἰησ. Ναυῆ 6, 20)

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

1ον

Α' Κυριακή Νηστειῶν (6 Μαρτίου 1955)

(Ίω. 1, 44-52)

Ὅλοι γνωρίζομε τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐκκλησίας ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν της, τὸν ὅποιον διεξήγαγε καὶ διεξάγει ὅσο τὰ χρόνια περνοῦν. Καὶ εἴμαστε στὸ βάθος ὑπερήφανοι, διότι ἡ νεαρὰ τότε Ἐκκλησία μας ἐνίκησε τοὺς Νέρωνες καὶ τοὺς Ἰουλιανούς, τὴν Ῥώμην καὶ τὸ Ἰουδαϊκὸν ἱερατεῖον.

Δὲν πρέπει ὅμως ποτὲ νὰ μᾶς διαφεύγη, ὅτι ἐπολέμησε καὶ ἐνίκησε καὶ μερικοὺς ἄλλους, πιὸ φοβεροὺς καὶ πιὸ ἀδυσώπητους, ἐχθροὺς, νίκη λαμπρὰ καὶ μεγάλη: τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐχθροὺς, αὐτοὺς ποὺ προέρχονταν ἀπὸ τοὺς κόλπους της.

Ὅλες οἱ ἐποχὲς εἶχαν τέτοια τέκνα, ποὺ ἤθελαν νὰ ρυμουλκήσουν τὴν Ἐκκλησία στὶς ἰδέες τους, ἰδέες συνήθως ἢ ὑπερσυντηρητικὲς ἢ ὑπερνεωτεριστικὲς. Ἡ σημερινὴ Κυριακὴ ἔχει ὀρισθῆ γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία, γιὰ τὴν ἐπικράτησι μῆσα στοὺς αἰῶνες τοῦ σωστοῦ, τοῦ ὀρθοῦ, κάθε φορὰ ποὺ παρουσιάζονταν τέτοιες ἀκρότητες· μάλιστα ἀνάμνησι ἰδιαίτερη γίνεται γιὰ τὴν τακτοποίησι τοῦ ζητήματος τῶν εἰκόνων. Ἄλλοι ἤθελαν τὶς εἰκόνες σὰν εἰδῶλα, καὶ ἄλλοι ζητοῦσαν τὴν κατάργησί τους.

Ἡ εἰκόνα ὅμως εἶναι διδασκαλία γιὰ τὸν ἀγράμματο, εἶναι συγκίνησι γιὰ τὸν γραμματισμένο, εἶναι παράδειγμα διὰ τὸν μικρὸ, εἶναι παρηγορία γιὰ τὸν ἀγωνιζόμενο. Ἡ εἰκόνα εἶναι ὀλόκληρη Ἱστορία, εἶναι ὀλόκληρη θρησκευτικὴ τέχνη.

Δὲν εἶναι ὅμως οὔτε καὶ εἰδῶλο. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀποδίδεται στὸ ὕλικὸ αὐτὸ πρᾶγμα λατρεία, ἢ μῆσα στὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων νὰ παίρνη τὴν θέση τῶν εἰκονιζομένων.

Ἡ Ἐκκλησία νίκησε καὶ αὐτὴ τὴν δυσκολία, καὶ αὐτὸν τὸν ἐσωτερικὸ πόλεμο. Ὄρισε πῶς πρέπει νὰ γίνεται ἡ χρῆσις τῶν εἰκόνων· ὄχι γιὰ νὰ λατρεύωνται, ἀλλὰ γιὰ νὰ διδάσκουν, νὰ τοὺς ἀποδίδεται δὲ τιμητικὴ προσκύνησις, ποὺ «ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει».

Ἄς ἔχουμε, λοιπόν, ὑπ' ὄψει μας τὸν σωστὸ δρόμο τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἄς μὲνῶμε πιστοὶ πάντα σ' Αὐτήν.

2ον

Β' Κυριακή Νηστειῶν (13 Μαρτίου 1955)

(Μάρκ. 2, 1-12)

Εἰς τὴν ἱστορία τοῦ παραλυτικοῦ τῆς Καπερναοῦμ, ὁ πιστός, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ θεραπευτικὸν θαῦμα τοῦ Χριστοῦ, τρία σημεῖα ἔχει νὰ παρατηρήσῃ καὶ νὰ θαυμάσῃ: Πρῶτον, τὴν πίστι τῶν φίλων τοῦ παραλυτικοῦ. Δεύτερον, τὴν κακία τῶν Γραμματέων, καὶ τρίτον, τὴν στάσι τοῦ Χριστοῦ ἀπέναντι στὴν ἁμαρτία.

Οἱ φίλοι τοῦ ἀρρώστου ἦσαν τόσο βέβαιοι, πῶς ὁ Ἰησοῦς μπορούσε νὰ θεραπεύσῃ τὸν ἀνθρωπὸ τους, ὥστε τίποτα δὲν τοὺς συγκρατεῖ, ὥσπου νὰ

«Πίστει Ραββὴ ἡ πόρνη οὐ συναπάλετο τοῖς ἀπειθήσασι, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης».

(Ἐβρ. 11, 31: Ἰησ. Ναυῆ 2,1. 6,23)

τὸν φέρουν μπροστὰ στὰ πόδια Του. Ἐφθασαν νὰ χαλάσουν ὀλόκληρη σκεπή, καὶ τελικά τοὺς ἔγινε ἡ χάρις. Ποιὸς δὲν ζηλεύει τὸν παραλυτικό πού εἶχε τέτοιους φίλους! Ἄλλὰ καὶ ποιὸς δὲν θάθελε νὰ ἦταν τέτοιος φίλος, ἔστω καὶ σ' ἓναν ἄνθρωπο!

Καὶ ἐνῶ ὅλοι θαυμάζουν γύρω γιὰ τὸ θαῦμα πού συντελεῖται, οἱ στεγνοί, οἱ στενοκέφαλοι μελετηταὶ τοῦ νόμου, πού ἐξηγοῦσαν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μόνο μὲ τὸ γράμμα, ὄχι μόνον δὲν θαυμάζουν, ἀλλὰ καὶ θυμῶνουν, γιὰτι οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς δὲν τηρεῖ, κατ' αὐτούς, τὸ γράμμα τοῦ Νόμου, δὲν ἐνεργεῖ σύμφωνα μὲ τὶς στενές τους ἀντιλήψεις. Ἡ στάσις τους αὐτὴ εἶναι μεγάλη κατάντια γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Νὰ βλέπουν τὸ σωστό, νὰ βλέπουν τὸ θαῦμα καὶ νὰ σκανδαλίζονται καὶ νὰ πειράζονται, γιὰτι ὁ ἄνθρωπος λυτρώνεται καὶ ὁ Θεὸς κάνει θαῦμα, ἔξω ἀπὸ τὴν στενὴ τάξι πού ἔβαλε ἡ στενοκέφαλη γνώμη τους.

Δυστυχῶς, καὶ σήμερα ὑπάρχουν πολλοὶ τέτοιοι «Γραμματεῖς», πού βλέπουν τὸ καλὸ, ἀλλὰ διαμαρτύρονται καὶ δὲν χάρουν, ἐπειδὴ δὲν γίνεται σύμφωνα μὲ τὶς ἀντιλήψεις τους. Ὅποιοι ὅμως θέλει νὰ εἶναι ἀληθινὸς Χριστιανός, χαίρει «ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετανοοῦντι» καὶ καθαριζομένω.

Ὅλα ὅμως τὰ καλύπτει ἡ στάσις τοῦ Ἰησοῦ ἀπέναντι τοῦ παραλύτου. Χαίρει τόσο γιὰ τὴν δύναμι τῆς φιλίας, ξέρει πῶς μιὰ τέτοια φιλία σώζει τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπο, καὶ συγχωρεῖ. Τέτοια μεγαλοψυχία μόνον ὁ Θεὸς μᾶς προσφέρει. Ὑπάρχει πιδ ὁμορφη χειρονομία πρὸς τὸν καθένα μας ἀπὸ αὐτὴ τὴ μεγαλοψυχία τοῦ Θεοῦ; Γιὰτι, τότε, δὲν τὴν ἐπιζητοῦμε; Καὶ γιὰτι δὲν τὴν κάνουμε κι' ἐμεῖς; Γιὰτι μοιάζουμε συνήθως στοὺς Γραμματεῖς καὶ δὲν προσπαθοῦμε νὰ κάνουμε ἐκεῖνο πού κάνει καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἀφοῦ ἀναγνωρίζουμε τὴν κακία τῶν μὲν, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν μεγαλοψυχία τοῦ Χριστοῦ;

Προετοιμασία τοῦ Πάσχα εἶναι.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ φανοῦμε μεγαλόψυχοι στοὺς παραλυτικούς μας.

3ον

Γ' Κυριακὴ Νηστειῶν (20 Μαρτίου 1955)

(Μάρκ. 8, 34 - 9, 1)

Ποτὲ ἄλλοτε δὲν αἰσθανθήκαμε τόσο τὴν ἀλήθεια τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ «τί ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ;» ὅσο σήμερα. Φτάσαμε νὰ κερδίσουμε τὸν κόσμο. Κατέχουμε δυνάμεις καὶ μηχανές καὶ μέσα καὶ πλοῦτο τόσον πολὺ, πού, ἂν ὅλα αὐτὰ ἐργάζονταν γιὰ τὴν εὐημερία μας, ὁ κόσμος θὰ εἶχεν ἐντελῶς ἄλλη μορφὴ, θὰ ἦταν κερδισμένος ὀλόκληρος. Σκεφθῆτε μόνον, ὅτι οἱ πολεμικὲς δαπάνες ὅλου τοῦ κόσμου γιὰ μιὰ μέρα, φτάνουν γιὰ νὰ πληρώσουν τὰ ἔξοδα τῆς πιδ ἰδεώδους ἐκπαιδεύσεως γιὰ ἑκατὸ χρόνια.

Κι' ὅμως ζημιωθήκαμε τὴν ψυχὴ μας. Τὸ πλῆθος αὐτῆς τῆς δυνάμεως τὸ χρησιμοποιοῦμε γιὰ κακὸ. Δὲν ὑπάρχει ἐποχὴ, πού νὰ βεβαίωσε τὴν ἀλήθεια τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ τραγικώτερα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ μας.

Αὐτὸ ὅμως ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ πρέπει νὰ μᾶς κάνη μοιρολάτρης. Διότι ὅπως ἐπαληθεύεται τοῦτος ὁ λόγος, ἐπαληθεύεται καὶ ὁ ἄλλος,

«Καὶ τί λέγω; Ἐπιλήψει γάρ με ὁ χρόνος διηγούμενον περὶ Γεδεών, Βαράκ τε καὶ Σαμφών καὶ Ἰεφθάε, Δαβὶδ καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν Προφητῶν,...» (Ἐβρ. 11, 32 : Κριτάι. Α' Βασιλ.)

ὅτι ἀντὶ νὰ ζημιωθοῦμε, μποροῦμε νὰ κερδίσουμε τὴν ψυχὴν μας. Πῶς ;
Μὲ τὴν θυσία.

Νὰ τὸ φάρμακο, τὸ ἄμεσο ἀντίδοτο στὴν τραγικὴ κατάστασι πού μᾶς
δέρνει. Ἡ θυσία. Τὸ κλειδί νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὸ σημερινὸ ἀδιέξοδο.

Ἄρα, δὲν φταῖνε μόνον οἱ κυβερνήτες καὶ οἱ «σοφοί» πού ἔχουν φτάσει
ἐδῶ τὰ πράγματα. Φταῖμε καὶ ἐμεῖς, ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς, τοὺς ἄγνωστους
καὶ τοὺς ταπεινοὺς. Μᾶς ἔλειψεν ἡ παρρησία νὰ ὑποστηρίξουμε τὶς ἰδέες τοῦ
Χριστοῦ, μᾶς ἔλλειψε ἡ διάθεσις νὰ θυσιαστοῦμε, ἂν χρειασθῆ, γι' αὐτές
τὶς ἀρχές μας.

Ἄς τὸ ὁμολογήσουμε, λοιπόν, ἔξω ἀπὸ τὰ δόντια: Κανένας μὴ περιμένει
νὰ γίνῃ ὁ κόσμος καλῦτερος καὶ νὰ ἡσυχάσῃ, ἂν συμφωνήσουν μεταξὺ τους
οἱ κυβερνήτες. Γιατὶ καὶ οἱ κυβερνήτες δικοὶ μας εἶναι, ἀντιπρόσωποὶ μας,
σάρκα ἀπὸ τὴν σάρκα μας. Θὰ ἀλλάξῃ ὁ κόσμος, ὅταν ἀρχίσῃ ν' ἀλλάξῃ
καὶ ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς, καὶ ἀλλάξῃ ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς, ὅταν βάλῃ στὸν
λογαριασμό του, ὅτι, γιὰ χάρι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀληθείας, εἶναι ἀνάγκη
νὰ φτάσῃ καὶ μέχρι θυσίας.

Καλὴ, λοιπόν, καὶ ἡ μετάνοια καὶ ἡ συγγνώμη καὶ ἡ μεγαλοψυχία γιὰ
νὰ ἐτοιμάσουμε τὸ Πάσχα, τὴν προσωπικὴν μας ἔξοδο ἀπὸ τὴν ἁμαρτία
καὶ τὴν προσωπικὴν μας ἀνάστασι. Ἄλλὰ δὲν θὰ φτάσουμε στὸ τέμα ἂν
δὲν παίζουμε τὴν ζωὴν μας γιὰ χάρι τῶν ἀρχῶν μας καὶ τῆς πίστεως μας,
ἂν δὲν ἐτοιμαστοῦμε γιὰ τὴν θυσία. Ὁ Κύριός μας εἶναι Πάνσοφος. Θὰ ἔφτανε
στὴν Ἀνάστασιν μὲ τρυπημένα τὰ χέρια, ἂν ὑπῆρχε καὶ ἄλλος τρόπος;

Καιρὸς νὰ τὰ λέμε αὐτὰ τὰ πράγματα, ἀλλὰ καιρὸς καὶ νὰ τὰ καταλα-
βαίνομε καὶ νὰ τὰ ἐκτελοῦμε.

4ον

Δ' Κυριακὴ Νηστειῶν (27 Μαρτίου 1955)

(Μάρκ. 9, 17 - 31)

Ἔτσι οἱ νέοι καὶ νέες ἔχουν μείνει ἀκόμα ὑγιεῖς μέσα στὰ ἀρρωστα χρόνια
μας, ὄνειρεύονται νὰ κάνουν οἰκογένειες, ν' ἀναστήσουν παιδιὰ καὶ νὰ
τ' ἀποδώσουν ὑγιᾶ, καλὰ καὶ ἀξια στὴν κοινωνία, νὰ χαροῦν τὸ ἀνέβασμά
τους καὶ νὰ συμβάλουν καὶ αὐτοὶ στὴν ἔλευσι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.
Γιὰ τοὺς νέους αὐτοὺς, δὲν ὑπάρχουν «οἰκονομικὲς δυσχέρειες», «ἔλλειψι
στέγης» καὶ οἱ διάφορες ἄλλες «ἀληθοφανεῖς» δικαιολογίες, γιὰ ν' ἀποβάλουν
τὸν γάμον, ἢ καὶ ἂν γίνῃ, (συνήθως ἐξ ἀνάγκης), γιὰ νὰ μὴν κάνουν παιδιὰ.

Εἶναι ἑκατὸ τοῖς ἑκατὸ πιστοὶ ἄνθρωποι, καὶ ἐπομένως ἐξαρτοῦν τὸ μέ-
λλον τους ἀπὸ τὴν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Ὁ μεγάλος Φίλος τους, ὁ Προστάτης
καὶ ὁ Σύμμαχος τους εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Οἱ νέοι αὐτοὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκη.

Ἐπάρχουν ὅμως καὶ μερικοὶ ἄλλοι, καὶ μερικὰ ζευγάρια, χωρὶς πίστι,
χωρὶς βεβαιότητα, χωρὶς θεμέλια, μολυσμένα ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια τοῦ καιροῦ,
τὴν ἀπιστία. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶναι ἀξιολύπητοι. Μόνοι τους μποροῦν
νὰ βοηθήσουν τὸν ἑαυτὸ τους. Ὅταν βλέπουν γύρω τους τὴν οὐράνια
τάξι, ὅταν ζοῦν δίπλα τους εὐτυχισμένα πιστὰ ζευγάρια, κανεὶς δὲν τοὺς
φταίει, γιὰτὶ βρίσκονται στὴν ἀβεβαιότητα καὶ στὸ χάος. Τοῦτο μόνον τοὺς
δηλώνουμε. Ἡ ἀγκαλιὰ μας εἶναι ἀνοιχτὴ, τοὺς προσμένει.

«...οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, ἐργάσαντο δικαιοσύ-
νην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων,...».

(Ἐβρ. 11, 33 : Κριτ. 1,4-6. Α' Βασ. 17,34. Β' Βασ, 8,1-12,9.
Δανιὴλ 6,22)

Ἄλλὰ ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ, ἴσως τὸ μεγαλύτερο ποσοστό, τὸ πλῆθος, ποὺ οὔτε στὴν ἀπιστία βρίσκονται, οὔτε στὴν πίστι. Ἡ εἶναι ὀλιγόπιστοι, ἢ δὲν ἔχουν προσχωρήσει μ' ὄλη τους τὴν καρδιά στὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἢ ἔχουν καλὰς ἀρχάς, καλὴν ἀγωγή, ἀλλὰ εἶναι ψυχροὶ ἀπέναντι στὸν Θεόν.

Αὐτοὶ μᾶς ἐνδιαφέρουν περισσότερο. Δὲν τοὺς λέμε νὰ δοκιμάσουν. Καλόπιστοι, ὅπως εἶναι, καλόπιστα θὰ τοὺς μιλήσουμε. Καὶ θὰ τοὺς ποῦμε :

Κυττάξτε γύρω σας. Ὑπάρχουν εὐτυχισμένοι ἄνθρωποι, ἡσυχιοὶ, ἀσφαλισμένοι· ὑπάρχουν καὶ δυστυχεῖς, ἀνήσυχιοι, ἀνασφάλιστοι. Εὐτυχία βέβαια δὲν εἶναι ἡ ὕλική ἀνεσις. Ἀσφάλεια δὲν εἶναι τὸ βέβαιον εἰσόδημα. Ἡσυχία δὲν εἶναι τὸ διπλὸ λουκέτο. Αὐτὰ εἶναι πράγματα πιὸ λεπτὰ ἀπὸ τὰ λεπτὰ καὶ τὴν ὕλη. Αὐτὰ εἶναι ἡ γαλήνη τῆς ψυχῆς, ἡ βεβαίωσις ὅτι ἡ ζωὴ μας δὲν εἶναι ἄσκοπη, ἡ πεποίθησις ὅτι κάποιος μᾶς βλέπει καὶ μᾶς λογαριάζει. Σεῖς εἰσθε καλόπιστοι ἄνθρωποι. Διαλέξτε ἀνάμεσα σ' αὐτὰ ποὺ βλέπετε. Κι' ἂν θέλετε νὰ ἐνισχυθῆτε στὴν ἐκλογὴ σας, προσευχηθῆτε. Θὰ δῆτε μόνοι σας τότε τὸν σωστὸ δρόμο. Θὰ ἔχετε κάνει ἓνα μεγάλο βῆμα.

Θυμηθῆτε τὸν πατέρα τοῦ ἀρρωστοῦ παιδιοῦ τοῦ Εὐαγγελίου.

Τὸ μεγαλύτερο ὄπλο μας εἶναι ἡ προσευχή: Ἐλάτε μαζί μας.

ΔΑΜΙΑΝΟΣ ΜΙΧ. ΣΤΡΟΥΜΠΟΥΛΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΝ ΣΥΝΑΞΑΡΙ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΕΡΕΥΣ ΠΑΠΑΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ **Νεμνίτσα** εἶναι γνωστὴ εἰς τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν νεωτέραν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν. Ἐκ Νεμνίτσης—καὶ ὄχι ἐκ Στεμνίτζης, ὡς ὁ ἱστορικὸς Ἀθανάσιος Γούδας γράφει (σελ. 135) εἰς τοὺς «Παραλλήλους Βίους» τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν τοῦ 1821—κατήγετο καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Πελοποννησιακῆς (1821) Γερουσίας Θεοδώρητος ὁ ἐπίσκοπος Βρεσθένης ἢ Βρεσθένων—Λακεδαιμονίας. Κεῖται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Γορτυνίας τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας. Πρό τινος μετωνομάσθη **Μεθύδριον**. Εἶναι σήμερον χωρίον μικρόν, ἀλλ' ἡ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἱστορία του εἶναι σπουδαία, διότι ἐξ αὐτοῦ ἀνεφάνησαν γενναῖοι ὄπλαρχηγοὶ καὶ αγωνισταί, ὡς ἐν τοῖς ἐπομένοις διὰ πιστοποιητικοῦ θὰ δειχθῆ. Μεταξὺ αὐτῶν δέον νὰ καταταχθῆ καὶ ὁ ἐφημέριος τοῦ χωρίου, ὁ **Δημήτριος** ἱερεὺς **Παπαλυμπερόπουλος**.

Τὴν φιλοπατρίαν, τὴν γενναϊότητα, τὴν τόλμην, τὴν ὕλικὴν συνδρομὴν, καὶ τὰς ἄλλας αὐτοῦ θυσίας καὶ κινδύνους ὑπὲρ εὐδοσεως τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος ὁμολόγουν, ἔτι ζῶντος τοῦ ἱερέως, οἱ ἐνορίται, οἱ συμπολεμισταὶ καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ.

«...ἔσβησαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἐκλιναν ἀλλοτρίων...». (Ἐβρ. 11, 34: Κριταί. Α' Βασ. 14, 1. 20, 1. Γ' Βασ. 19,1 ἔξ. Δ' Βασ. 6,16. 20, 7. Ἰωβ 42,10. Δαν. 3,25)

Ἄς δοθῆ ὁ λόγος εἰς τοὺς δέκα καὶ πέντε (15) ἐνορίτας καὶ συναγωνιστὰς τοῦ ἑφημερίου Νεμνίτσης Παπαλυμπεροπούλου.

Ἴδου τί πιστοποιοῦν.

«Πιστοποιοῦμεν χάριν τῆς ἀληθείας οἱ ὑποφαινόμενοι κάτοικοι **Νεμνίτζης** τοῦ δήμου Νυμφασίας, ὅτι ὁ συγχώριός μας ἱερεὺς **Παπαλυμπερόπουλος**, γνωστῆς τόλμης καὶ γενναιοφυχίας κάτοχος, ἅμα ἐξερράγη ὁ Ἑλληνικὸς ἀγὼν καὶ συνεσωματώθημεν ἡμεῖς οἱ κάτοικοι, ἔδραμεν **ἐπὶ κεφαλῆς ἡμῶν** μετὰ τῶν ἄλλων ὄπλαρχηγῶν τοῦ χωρίου μας ἀκολουθήσας εἰς τὰς διαφόρους μάχας καὶ ἰδίως εἰς τὴν τοῦ **Βαλιτσιόου**, τὴν ἄλωσιν τῆς **Τριπόλεως** καὶ ἐν ὅσῳ τὰ στρατεύματα διέμενον εἰς τὰ περίεξ αὐτῆς πρὸ τῆς ἀλώσεως, εἰς τὴν ἐν **Δεσβενακίῳ** μάχην κατὰ τοῦ Δράμαλη, εἰς τὴν κατὰ τῶν **Μεσσηνιακῶν φρουρίων** ἐκστρατείαν καὶ εἰς τὴν τῶν **Τρικώρφων** μάχην κατὰ τοῦ Ἰμπραῆμ πασᾶ, παρακινῶν πάντοτε ἡμᾶς διὰ τὴν ἐκάστοτε συνάθροισιν καὶ ἐνθάρρυνσιν τοὺς στρατιώτας, διὰ τῶν ἀνηκουσῶν θρησκευτικῶν δεήσεων καὶ **ἐξοδεύων** εἰς τὴν ἀγορὰν πολεμοφοδίων.

Διὸ εἰς ἐνδειξιν ἐκδίδομεν τὸ παρόν κατ' αἵτησίν του.

Ἐν Νεμνίτζῃ τὴν 29 εἰκοστὴν ἐνάτην Ἀπριλίου 1846.

Ὁ Λοχαγός

Κ. Ἀναγνωστόπουλος.

Ἀνθυπολοχαγός

Κωνσταντῖνος Θ. Ἀναγνωστόπουλος

Ἀναγνώστης Παπαλυμπερόπουλος

Δημήτριος Σταυρόπουλος

Φώτης Παπαλυμπερόπουλος

Κωνσταντῆς Μανιάτης

Γεώρ. Θ. Γεωργόπουλος

Πέτρος Ἀδριανόπουλος, διὰ Γ.Θ. Γεωργοπούλου

Παντελῆς Γιαννακόπουλος

Δημήτρης Γιαννακόπουλος

Θεόδωρος Κωστόπουλος

Βασίλης Γ. Πούγκας

Θεόδωρος Πλακοκέφαλος

Εὐστάθιος Τόγκας

Λυμπέρης Κολιόπουλος

Παναγιώτης Τζούλας διὰ χειρὸς Γ.Θ. Γεωργοπούλου.

«Ἐλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττους ἀναστάσεως τύχωσιν». (Ἐβρ. 11, 35: Γ' Βασ. 17, 23. Δ' Βασ. 4, 36)

Ἐπικυροῦνται αἱ δέκα πέντε ἄνω ὑπογραφαί.

Ὁ Πρόεδρος Νεμνίτζης
Κωνσταν. Ἀναγνωστόπουλος.

Ἐπικυροῦται τὸ γνήσιον τῆς τοῦ εἰδικοῦ Παρέδρου ὑπογραφῆς.
Ἐν Βυτίνη τῇ 12ῃ Ματοῦ 1846.

Ὁ Δήμαρχος Νυμφασίας
Νικόλαος Θεοφιλόπουλος».

Εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς **Τριπόλεως** εἶχε συναγωνιστὴν καὶ τὸν συγχωριὸν του συγγενῆ καὶ βοηθὸν τοῦ Βρεσθένης Θεοδωρήτου, τὸν Πᾶνον Ἀναγνωστόπουλον, μετέπειτα ἀντιστράτηγον. Ἐπίσης εἰς τὴν μάχην τοῦ **Βυλιετίου** εἶχε συναγωνιστὴν καὶ τὸν πρωτοπαπᾶν Γιάννιστας Καλαμῶν Ἀθανάσιον Φοῖσβον.

Ὁ Νικόλαος Θεοφιλόπουλος, δήμαρχος Νυμφασίας, ὅστις ὑπογράφει τὸ πιστοποιητικόν, ἀσφαλῶς εἶναι ὁ ἐκ Βυτίνης καταγόμενος Ἀγωνιστῆς — ἰατρός, χειρουργός, ὁ καὶ **Θεοδώρου Νικόλαος** ὀνομαζόμενος. Ὁ Ἰμβραήμ κατέστρεψε τὸ ἐν Βυτίνη νοσοκομεῖον αὐτοῦ. Τὴν τυχὸν συγγένειαν τῆς ἐν Γορτυνία οἰκογενείας Θεοφίλη ἢ Θεοφιλοπούλου μετὰ τῆς ἐν Ἀροανία Καλαβρύτων (ἐν Ντεσινῶ καὶ Ἀναστασόβη) ἐχούσης τὸ ἴδιον ἐπίθετον οἰκογενείας ἀγνοῶ.

Εὐτυχῶς, ἐκτὸς τοῦ ἄνω πιστοποιητικοῦ ἐσώθη καὶ μία αἴτησις τοῦ ἐφημερίου, ἣ ὅποια μᾶς γνωστοποιεῖ μίαν πρᾶξιν, ὄντως λίαν ἐπικίνδυνον διὰ τὸν ἐφημέριον, ἣν οὐδεὶς ἐκ τῶν συναγωνιστῶν του ἐπροθυμοποιήθη, ἐτόλμησε νὰ ἐνεργήσῃ καὶ φέρῃ εἰς πέρας, λόγῳ τοῦ ἀμέσου κινδύνου, καθότι ἐπρόκειτο «περὶ συλλήψεως ληστῶν».

Ἄς ἐκθέσῃ, ἐν τοῖς ἐπομένοις, μόνος του ὁ ἐφημέριος τὰ τῆς ἐπιχειρήσεώς του.

Γράφει ἐν Νεμνίτση καὶ ὑπογράφει τὰ ἑξῆς.

«Ἐν Νεμνίτζῃ τὴν 10 Ματοῦ 1846,

Αἴτησις

τοῦ Δημητρίου ἱερέως Παπαλυμπεροπούλου κατοικοῦ Νεμνίτζης τοῦ δήμου Νυμφασίας κλπ.

Ἄμα ἐξερράγη ὁ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος ἡμῶν ἱερός ἀγών, δὲν ἔλειψα ὁ εὐσεβάστως ὑποσημειούμενος τοῦ νὰ παρακινήσω τοὺς ἐγγχωριούς μου διὰ νὰ λάβουν τὰ ὄπλα καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν ἠκολούθησα ὅπου τὸ στρατόπεδον, παρευρισκόμενος εἰς

«Ἐτεροὶ δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς...».

(Ἐβρ. 11,36 : Ἱερ. 20,2)

τάς διαφόρους μάχας καί ἐνθαρρύνων τοὺς στρατιώτας διὰ τῶν ἀνηκουσῶν θρησκευτικῶν δεήσεων κτλ. ἐξοδεύων εἰς πολεμοφόδια κτλ. ὡς εἶναι ὁμολογούμενον καί ὡς βεβαιοῦται ἐκ τοῦ ἐσωκλείστου πιστοποιητικοῦ τῶν συγχωρίων μου, καί διότι ἡ τόλμη καί γενναιοφυχία μου ἀπεδείχθη πολλάκις καί ἐσχάτως ὡς πρὸς τὴν σύλληψιν τῶν ληστῶν **Ἀγριόγατο** κτλ. εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἀγιγεωργίτικα, ὅπου μὲ ὄλην τὴν ἀφοβίαν προσήλθον καί κρούων τὰς θύρας τοὺς ἐπεισα καί παρεδόθησαν.

Ἐπειδὴ μέχρι τοῦδε δὲν ἔλαβον τὴν παραμικρὰν ἀμοιβὴν διὰ τὴν καθ' ὅλον τὸν ἀγῶνα ὑπηρεσίαν μου, εἰμὴ χάριν μικρᾶς ἀναμνήσεως μοι ἐδόθη τὸ **χαλκοῦν ἀριστεῖον**, παρακαλῶ.....

Ἵποσημειοῦμαι μὲ σέβας
Εὐπειθέστατος

Δημήτριος ἱερεὺς Παπαλυμπερόπουλος».

Τὸ ἐπάνυμον μαρτυρεῖ τὴν ἐξ ἱερατικῆς οἰκογενείας καταγωγὴν του.

Εἰς τὰ Τρίκορφα εἶχε συναγωνιστὰς καί τοὺς ἐφημέριους Εὐστάθιον Δημητρακόπουλον ἐκ Στρεζόβης Καλαβρύτων, καί τὸν Θεόδωρον Καλλίνικον ἐφημέριον Γιάννιστας Καλαμῶν.

Τὰ «τῆς συλλήψεως τῶν ληστῶν Ἀγριόγατο κτλ. εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἀγιγεωργίτικα», ἀφιένονται νὰ τὰ μάθωμεν ἀπὸ τοὺς συστηματικῶς ἀσχολουμένους μὲ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, καί τοὺς λαϊκοὺς καί κληρικοὺς—διὰτὶ ὄχι καί τοὺς ἐφημέριους;— τῶν πλησίον καί πέριξ μερῶν. Νομίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ μείνη ἄγνωστος, ἐν ταῖς λεπτομερείαις τῆς, μία σελὶς τόλμης, τοῦ ἐκ Νεμνίτσης ῥιψοκινδύνου ἐφημερίου Παπα-Λυμπεροπούλου.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Πρωθιερεὺς

«Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; Δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστρεφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραότητι σοφίας. Εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε καὶ ἐρίθειαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας. Οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης. Ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐρίθεια, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα. Ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνικὴ, ἐπεικὴς, εὐπειθής, μεστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδ' ἀκριτος καὶ ἀνυπόκριτος».
(Ἰαν. 3, 13—17)

ΑΠΟ ΤΑ ΑΤΟΠΑ

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ!...

Μοῦ συνέβη κατ' αὐτάς νά παρευρεθῶ εἰς συγγενικὸν Μνημό-
συνον, τὸ ὁποῖον ἐτελέσθη εἰς κάποιον Παρεκκλήσιον, πού δὲν
θέλω νά τὸ κατονομάσω.

Ἄς μοῦ ἐπιτρέψουν οἱ καλοὶ ἀναγνώσται τοῦ «Ἐφημερίου»
νά δώσω εἰς αὐτὴν τὴν στήλην μίαν μικρὰν εἰκόνα ἀπὸ τὰς
ἐντυπώσεις μου. Ἴσως θὰ εἶναι χρήσιμοι διὰ πολλοὺς λόγους.

Λοιπόν :

Ἐπῆγα μᾶλλον ἐνωρίς, καὶ ἤμην εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρὶν ἀρχί-
σῃ ἡ θεία Λειτουργία. Ἄλλά, ἐν ᾧ ὁ καυμένος ὁ γηραλέος λειτουρ-
γὸς τόσον ὠραῖα καὶ ὑποβλητικὰ ἐτέλει τὸ καθῆκόν του—ὑπο-
δειγματικὰ θὰ ἤμποροῦσα νά εἶπω — μὲ μεγάλον κόπον κατῶρθωνα
νά καταπνίξω τὴν ἀγανάκτησίν μου ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα, πού ὡσάν
νά εἶχαν κάμει συνωμοσίαν ἐναντίον τῆς ψυχικῆς ἡρεμίας, γαλήνης
καὶ ἀνατάσεως, πού ἀπαιτεῖται εἰς αὐτάς τὰς ἱεράς στιγμάς.

Καὶ πρῶτον. Ἡ ἀτελείωτος συζήτησις ἐνὸς ἀπὸ τοὺς ἐφη-
μερίους, πού δὲν ἦτο λειτουργὸς καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ἤμποροῦσε νά
κάμνη ὅ,τι θέλει μέσα εἰς τὸ "Ἁγιον Βῆμα. Καὶ τί συζήτησις!
Εἰς τόνον τέτοιον, πού θὰ ἔπρεπε ν' ἀκούεται καὶ ἀπὸ τοὺς ἔξω τοῦ
Ἱεροῦ ἐκκλησιαζομένους, ἂν δὲν ἐφώναζαν, ὅπως ἐφώναζαν, οἱ...
κανταδόροι, οἱ ὁποῖοι ἔπαιζον τὸν ρόλον τῶν ψαλτῶν.

Δεύτερον. Τὸ ἀτελείωτον πῆγαινε - ἔλα, μέσα εἰς τὸ Ἱερόν,
τῶν διαφόρων νεωκόρων, ὑπονεωκόρων, βοηθῶν κλπ., πού ἡσχο-
λοῦντο μὲ τὰ πρόσφορα, μὲ τὰ διπλότυπα, μὲ τὸ τραπεζάκι πού
ἔπρεπε νά κρύψουν μέσα εἰς τὸ "Ἁγιον Βῆμα, διότι δὲν ἐχωροῦσεν
εἰς τὸν ὑπόλοιπον ναόν, τὸν ὁποῖον εἶχε κατακλύσει τὸ ποικιλόμορ-
φον πλῆθος τῶν χριστιανῶν, πού εἶχαν ἔλθει διὰ τὰ εἴκοσι καὶ πέντε
(ἀριθ. 25) Μνημόσυνα, τὰ ὁποῖα ἐτελοῦντο, ὅλα μαζί, ἐκεῖνο τὸ
πρωτ. Μεγάλη δὲ ἀνησυχία ἐπεκράτει εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ
καλοῦ λειτουργοῦ, διότι δὲν ἔσπευδε νά τελειώσῃ γρηγορώτερα,
ὥστε νά εἶναι εὐκαιροὶ διὰ νά τελέσουν ἓνα «ἰδιαιτέρον» Μνη-
μόσυνον, πού ἔπρεπε νά γίνῃ εἰς τὰς 10 π. μ. μὲ τέσσαρας ἱερεῖς!...

Τρίτον. «Ἡμουσική»! ὦ, Θεέ μου! τί θαῦμα ἐξωφρενικό-

«...ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέ-
θανον,....».
(Ἐβρ. 11, 37)

τητος και ἀσεβείας, εἰς ἓνα τόπον, πού ἐπὶ τέλους ὑποτίθεται, ὅτι χρησιμεύει διὰ νὰ προσεύχωνται διὰ τοὺς προσφιλεῖς τῶν νεκρῶν τόσοι χριστιανοί, κτυπημένοι ἀπὸ τὸν θάνατον, ἄνθρωποι πού ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἓνα περιβάλλον πλήρες ἀπὸ ἡρεμίαν, ἀπὸ γαλήνην και ἀπὸ κατάνυξιν, ὥστε νὰ ἠμπορέσῃ νὰ τοὺς βοηθήσῃ κάπως νὰ ὑψωθοῦν ἐπάνω ἀπὸ τὴν τρικυμίαν και τὴν ζάλην τοῦ πένθους τῶν!.. "Ω! ἐκεῖναι αἱ ἀσυνάρτητοι κραυγαὶ τῶν ἀποτυχημένων κανταδόρων, πού, ἐπὶ τέλους, μήτε τὴν «καντάδαν» δὲν θὰ ἐτραγουδοῦσαν σωστήν!... Τὶ ἦτο ἐκεῖνο, Θεέ μου!... Καὶ μοῦ ἤλθαν στιγμαί, πού ἤρχιζα νὰ μονολογῶ, διὰ νὰ δώσω διέξοδον εἰς τὴν ταραχὴν και τὴν ἀμηχανίαν, πού ἐπροκαλοῦσεν εἰς τὴν σκέψιν μου ἐκείνη ἡ «μουσικὴ», και εἰς τὸν πόνον, πού ἐπροξενοῦσεν εἰς τὴν ψυχὴν μου ἐκεῖνος ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεώς της.

"Ω! Τὶ ἔπαθα!... Ἀλλά, ἐπὶ τέλους, ἡ ἰδέα, ὅτι ἐπλησίαζε νὰ τελειώσῃ τὸ μαρτύριόν μου με παρηγοροῦσε ὅσον ἐπροχώρει ἡ ὥρα, και ἔτσι ἐπέτυχα νὰ συγκρατηθῶ...

Ἀλλά δὲν εὐρισκόμην ἐν τῷ δικαίῳ. Ἐπλησίασε μὲν ἡ ὥρα τῆς λήξεως τῆς ταλαιπωρουμένης και ταλαιπωρούσης με ὑμνωδίας, δὲν ἐσήμαινεν ὅμως αὐτό, ὅτι θὰ ἐτελείωνεν ἔτσι και τὸ μαρτύριόν μου. Διότι:

Τέταρτον. Μόλις μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς θ. Λειτουργίας ἤρχισεν ἡ ἐπιμνημόσυνος Ἀκολουθία και, μετὸ ἴδιον πάντοτε κραυγαλέον και ἐξοργιστικὸν μουσικὸν ἰδίωμα, ἤρχισε νὰ ψάλλεται—δὲν γνωρίζω ἐπὶ τῇ βάσει ποίου Τυπικοῦ— ὁ Ἀμωμος, ἤρχισε ταυτοχρόνως και ἡ περιφορὰ τῶν δίσκων ἀνάμεσα εἰς τὸ συνωστιζόμενον ἐντὸς τοῦ στενοχώρου ναΐσκου πλήθος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μετὰ τὸ πλῆθος περιφορὰ ἐκείνη δὲν ἦτο, φυσικὰ, διόλου εὐκόλος μέσα εἰς τὸν συνωστισμόν προσετέθη τῶρα, εἰς τὰς μεγαλοφώνους ἐπικλήσεις τῶν ἐπιτρόπων περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν δίσκων και ὁ θόρυβος, πού ἐπροκαλοῦσεν ἡ προσπάθεια διὰ τὸ ἀνοίγμα διόδου διὰ τὴν περιφορὰν. Καὶ τοῦτο, καθ' ἣν στιγμὴν οἱ πενθοῦντες αὐτοὶ ἄνθρωποι, πού συνωστιζόντο ἐκεῖ μέσα διὰ τὰ προσευχῶν—ὑποτίθεται—ὑπὲρ τῶν προσφιλῶν νεκρῶν τῶν, θὰ πρέπη νὰ εἶχαν φθάσῃ εἰς τὸ κορυφωμα τῆς συγκινήσεώς των!...

Ἄν αὐτό, δὲν θεωρῆται ἀνευλάβεια ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἱερὰν στιγμὴν τῆς θείας λατρείας και τῆς προσευχῆς, διότι ὑπάρχουν και ἐπίτροποι πού πιστεύουν ἀπόλυτα, ὅτι «ὁ σκοπὸς ἀγιάζει

«...περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι. θλιβόμενοι, κακουχοῦμενοι...».

(Ἐβρ. 11, 37: Γ' Βασ. 21, 13. Δ' Βασ. 1, 8)

τὰ μέσα»—δι' αὐτό, ἄλλωστε, καὶ πολλοὶ ἐπίτροποι ἀποκρύπτουν, ὡς λέγεται, τὰς πραγματικὰς εἰσπράξεις τῶν ναῶν, χάριν τῶν ἐξωραϊστικῶν τῶν ἔργων!—πάντως ἀποτελεῖ ἡ κατάστασις αὐτὴ ἀσέβειαν καὶ ἀναληγησίαν πρὸς τὸν νόμον ὄλων ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων, ποῦ, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν προσεύχωνται, σκέπτονται ὅμως ἐκείνην τὴν στιγμήν τοὺς προσφιλεῖς, ποῦ ἔχασαν, καὶ εἶναι, καὶ δι' αὐτὸ ἀκόμη, ἄξιοι κάθε σεβασμοῦ καὶ κάθε συμπαθείας. Καὶ ἔβλεπα νὰ σπρώχνωνται οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ — οἱ δυστυχεῖς! — καὶ νὰ μετακινουῦνται θορυβωδῶς, πότε πρὸς βορρᾶν, πότε πρὸς νότον, ἄλλοτε πρὸς τὴν δύσιν καὶ ἄλλοτε πρὸς τὴν ἀνατολήν, διὰ νὰ κάμουν τόπον εἰς τοὺς διερχομένους δισκοφόρους ἐπίτροπους, ποῦ ἐξηκολούθουν νὰ λέγουν μεγαλοφώνως τὸ «βοήθεια τῆς ἐκκλησίας» κ.λ.π.

Ἐν τῷ μεταξὺ — πέμπτον — οἱ παίζοντες τὸν ρόλον τῶν ψαλτῶν ἐξηκολούθουν νὰ κραυγάζουν, ἐν ᾧ ὁ Ἱερεὺς εἰς τὰ διαλείμματα ἔλεγε τὰς ἐπιμνημοσύνας δεήσεις καὶ ἐμνημόνευε τὰ ὀνόματα τῶν κεκοιμημένων χριστιανῶν, ὑπὸ τὰς διαμαρτυρίας παρευρισκομένης νευρικῆς γυναικός, ἡ ὁποία διακόπτουσα τὸν τελετουργὸν ἰσχυρίζετο, ὅτι δὲν ἤκουε τὸ ὄνομα τοῦ συγγενοῦς της.

Λαϊκός, τότε, ἰστάμενος παρὰ τὴν βορείαν πύλην τοῦ Ἁγ. Βήματος, ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ Σωλέα, — προφανῶς δὲ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ναοῦ ἀνήκων — ἐβεβαίωσε μεγαλοφώνως τὴν νευρικὴν γυναῖκα, ὅτι «θ' ἀκούσῃ τὸ ὄνομα ἀργότερα» καὶ τῆς συνίστα νὰ ἡσυχάσῃ. Καὶ πράγματι, προσεκομίσθη ἀργότερα ὄρμαθὸς χαρτιῶν μὲ πλῆθος ὀνομάτων, ποῦ ἤρχισε νὰ τὰ διαβάξῃ ὁ Ἱερεὺς, ἀφ' οὗ καὶ πάλιν ἐμνημόνευσε πρὶν ἀπ' αὐτὰ ὅσα εἶχεν ἀναγνώσει καὶ προηγουμένως. Φαίνεται, ὅτι τὰ πρῶτα ἦσαν τὰ ὀνόματα, ποῦ εἶχον πληρωθῆ σύμφωνα μὲ τὸν Κανονισμόν τῶν Ἱεροπραξιῶν, ἐν ᾧ τὰ δεύτερα θὰ ἦσαν «ἐκτὸς τοῦ Κανονισμοῦ», ἢ μὲ μικροτέραν «ταρίφαν» πληρωμένα! Μεταξὺ δὲ αὐτῶν τῶν τελευταίων ἤκουσε, φαίνεται, καὶ ἡ ἀνυπομονοῦσα νευρικὴ χριστιανὴ τὸ ὄνομα, ποῦ τὴν ἐνδιέφερε, διότι δὲν τὴν ἀντελήφθη πλεον ἢ ἀνησυχῆ...

Ἄλλὰ καὶ κάτι ἄλλο — ἕκτον — συνέβη, ἐν τῷ μεταξὺ, ἐφ' ὅσον ἐμνημόνευε τὰ ὀνόματα αὐτὰ ὁ Ἱερεὺς: "Ἐνα παιδάκι ἐπέρασε ἀπ' ἐμπρός μου, ἐπλησίασε τὸν παρὰ τὴν βορείαν πύλην τοῦ Ἁγ. Βήματος, ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ Σωλέα, ἰστάμενον λαϊκὸν καὶ τοῦ ἐνεχείρισε τεμάχιον χάρτου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου, προφανῶς, ἦτο γε-

«...ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς».
(Ἐβρ. 11, 38)

γραμμένον ὄνομα διὰ «μνημόνευμα». Καὶ ἠκούσθη τότε ὁ λαϊκὸς ἐν θυμῷ φωνάζων πρὸς τὸ παιδάκι:

—«Λεφτά;»

—«Τί λεφτά;» Ἀπήντησεν ὁ μικρὸς, ὁ ὁποῖος μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψε κατακόκκινος καὶ κάτι ἔβαλεν εἰς τὸ χέρι τοῦ «Κερβέρου» τῶν ἱερατικῶν συμφερόντων λαϊκοῦ.

Ἐν ᾧ—ἑβδομον—ὁ Ἱερεὺς ἐξηκολούθει ἀκόμη νὰ μνημονεύη, ἀκούω αἴφνης μίαν ἰσχυρὰν καὶ ἐπιτακτικὴν φωνήν:

—«Τὰ μνημόσυνα ἐτελείωσαν! Πηγαίνετε ἔξω!..»

Ἐστράφη καὶ εἶδον δευτέρον λαϊκὸν ὑποκείμενον, φέρον κυανομέλανα ποδῆρη χιτῶνα, ὅμοιον εἰς τὸ σχῆμα μὲ ἐκεῖνους, ποὺ φοροῦν οἱ ὑπάλληλοι τῶν παντοπωλείων. Αὐτὸς—ὁ νεωκόρος προφανῶς—ἦτο ἐκεῖνος ποὺ ἔδωκεν ἐκεῖνο τὸ πρόσταγμα τῆς διαλύσεως, ἐν ᾧ ἐξηκολούθει νὰ δέεται ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων ὁ γέρον Ἱερεὺς!...

Καὶ τότε, ὅλον ἐκεῖνο τὸ, μέχρι τῆς στιγμῆς ἀκίνητον πλῆθος τῶν συνωστιζομένων χριστιανῶν—ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε τελειώσει ἡ περιφορὰ τῶν δίσκων καὶ εἶχαν ἡσυχάσει πλέον οἱ ἄνθρωποι—ἤρchiσε νὰ ἀλληλοσπρώχεται πρὸς τὴν ἔξοδον τοῦ ναῦσκου, μὲ τὸν θόρυβον, ποὺ γίνεταί συνήθως ὅταν τελειώσῃ μία... πανήγυρις.

Ὁ Ἱερεὺς, μὴ ἀντιληφθεὶς τὸ πρόσταγμα τοῦ νεωκόρου του, διεμαρτύρητο διὰ τὸν θόρυβον, συνιστῶν ἡσυχίαν εἰς τὸ σπεῦδον νὰ ἐξέλθῃ ἐκκλησίασμα, διότι δὲν ἐγνώριζεν ὁ ἄνθρωπος τὴν αἰτίαν τοῦ ἀτόπου.

Ἄλλὰ τότε πλέον εἶχεν ἐκχειλίσει τὸ ποτήριον τῆς καρτερίας, τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς ἀνοχῆς διὰ τὸν γράφοντα, ὁ ὁποῖος, ἐπὶ τέλους, ἐνόμισεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ δίκαιον ὅλων ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἐπῆγαν ἐκεῖ διὰ νὰ ἐκτελέσουν ἓνα ἱερὸν καθῆκον καὶ ἐτύγχανον τοιαύτης μεταχειρίσεως. Καί, ἐπικροτοῦντος τοῦ καλοῦ Ἐφημερίου—ὁ ὁποῖος προφανῶς ἠσθάνθη καὶ αὐτὸς ἐντροπήν διὰ τὴν κατάστασιν—εἶπα εἰς τὸ μὲ τὴν στολήν ὑπαλλήλου τοῦ παντοπωλείου, λαϊκὸν ὑποκείμενον, ποὺ παρίστανε τὸν... Ἐκκλησιάρχην, ὅ,τι ἔπρεπε νὰ τοῦ λεχθῆ καὶ εἰς τὸν τόνον ποὺ ἤρμοζεν εἰς τὴν περίστασιν. Τότε δὲ καὶ μόνον ἐφάνη καὶ ὁ ἴδιος, ὅτι ἀντελήφθη κάπως τὴν θέσιν του, ὡμολόγησεν, ὅτι ἔκαμε λάθος καὶ ἐδῆλωσεν, ὅτι θὰ εἶναι προσεκτικώτερος εἰς τὸ μέλλον. Καί, ὅταν ἐζήτησα τὸ ὄνομά του, μοῦ τὸ εἶπε δειλά-δειλά, μὲ τὴν παρακλητικὴν προσθήκην:

«Καὶ οὗτοι πάντες, μαρτορηθέντες διὰ τῆς πίστεως, οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν,...»
(Ἐβρ. 11, 39)

—«'Αν θέλετε νὰ μοῦ κάμετε κακόν...»

Καὶ ἐγὼ μὲν δὲν θέλω νὰ κάμω κακὸν εἰς κανένα, δι' ὃ καὶ δὲν θὰ τὸν καταγγείλω ὅπου πρέπει, λησμονήσας ἀκόμη καὶ τὸ ὄνομά του. Ἐκεῖνος ὅμως ἤδη εἶχε κάμει πολὺ μεγάλο κακόν, τόσον εἰς ἐμέ, ὅσον καὶ εἰς ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος τῶν ὁμοιοπαθῶν μου...

Σκέπτομαι λοιπὸν τώρα, ποῦ κάπως ἔχω ἡρεμήσει :

—Διατὶ νὰ τὰ βάλω μόνον μὲ αὐτὸν τὸν δυστυχῆ; Αὐτός, εἰς τὸ κάτω τῆς γραφῆς, μήτε ὁ μόνος ἦτο ἐκεῖ μέσα ποῦ μᾶς ἔκαμε νὰ χάσωμεν τὴν Κυριακὴν μας, μήτε καὶ ὁ ἴδιος πταίει διὰ τὸν τρόπον, ποῦ ἀντιλαμβάνεται τὰ καθήκοντά του. Δὲν εἶναι αὐτός, παρὰ ἕνας—ὁ τελευταῖος—τροχὸς εἰς ὄλην ἐκείνην τὴν ξεβιδωμένην μηχανήν! Καί, ἂν ὁ τροχὸς αὐτὸς πηγαίνει, ὅπως πηγαίνει, στραβά, πάλιν δὲν πταίει αὐτός, ἀλλὰ τὸ γενικὸν «ξεβιδωμα», τοῦ ὁποίου αὐτὸς δὲν εἶναι παρὰ συνάρτησις καὶ ἀξιολύπητον θῆμα.

Καὶ ἐγὼ μὲν λυποῦμαι τὸν πτωχὸν νεωκόρον—ἐλπίζω νὰ εἶναι πτωχός!—Ποῖος ὅμως ἐκεῖ μέσα, καὶ ὅπου δῆποτε συμβαίνουν τὰ ἴδια ἢ παρόμοια, θὰ σεβασθῆ, θὰ ὑπερασπίσῃ τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου τοῦ Κυρίου καὶ τῆς λατρείας Του; Καὶ ποῖος θὰ προστατεύσῃ καὶ τοὺς δυστυχισμένους αὐτοὺς ἀνθρώπους, ποῦ ἐκκλησιάζονται ἐκεῖ καὶ ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ συμπάθειαν καὶ παραμυθίαν καὶ ἀπὸ ἀτμόσφαιραν ψυχικῆς γαλήνης καὶ πνευματικῆς ἀνατάσεως ἢ, τοῦλάχιστον, ἀπὸ ἀξιοπρεπῆ καὶ πολιτισμένην μεταχείρισιν;

Ἄλλὰ καὶ ποῦ νὰ γνωρίζουν οἱ τοιουτοτρόπως ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἀναστρεφόμενοι, ὅτι μετὰξὺ τῶν δεινοπαθόντων καὶ δικαίως ἀγανακτούντων παρευρίσκειται κάποτε, ἄγνωστος εἰς αὐτοὺς, καὶ ὁ ὑπογραφόμενος ; Ὁ αἰωνίως «δύστροπος καὶ γκρινιάρης»!

Ο ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ

Υ. Γ. Τὰ ἀνωτέρω ἐγράφησαν, ὄχι διὰ νὰ στηλιτεύσωμεν τὴν κατάσταση. Δὲν εἶναι αὐτὸ ἡ πρόθεσίς μας. Ἄλλὰ διὰ νὰ δώσωμεν ἀπλῶς ἀφορμὴν αὐτοπαρητήσεως καὶ διορθώσεως εἰς ὅσους δὲν προσέχουν εἰς μερικὰ «μικρὰ» πράγματα, τὰ ὁποῖα, ἐν τούτοις, ἔχουν μεγίστην σημασίαν. Διότι — ὅλοι τὸ γνωρίζομεν αὐτὸ — δὲν εἶναι μοναδική, δυστυχῶς, ἡ περίπτωσις τοῦ Παρεκκλησίου, ποῦ μᾶς ἔκαμε προχθὲς νὰ χάσωμεν τὴν Κυριακὴν μας. Πολλοὶ χριστιανοὶ χάνουν τὴν Κυριακὴν των — καὶ κινδυνεύουν ἴσως νὰ χάσουν καὶ τὴν ψυχὴν των! — καὶ πολλαχοῦ ἀλλαχοῦ, ὅπου πηγαίνουν διὰ νὰ λατρεύσουν τὸν Θεόν.

«...τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι».

(Ἐβρ. 11, 40)

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΚΚΛ. ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ ΚΑΙ ΚΟΝΤΑΚΙΑ (*) ΜΗΝ ΜΑΡΤΙΟΣ

1. *Εὐδοκίας Ὁσιομάρτυρος.*

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος γ'. Θείας πίστεως.

Φόβον ἔνθεον, ἀναλαβοῦσα, κόσμου ἔλιπες, τὴν εὐδοξίαν, καὶ τῷ Λόγῳ, Εὐδοκία, προσέδραμες· οὐ τὸν ζυγὸν τῆ σαρκί σου βαστάσασα, ὑπερφυῶς ἠγωνίσω δι' αἵματος. Μάρτυς ἔνδοξε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευσ, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Κοντάκιον.

Ἦχος δ'. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ.

Ὁ εὐδοκήσας ἐκ βυθοῦ ἀπωλείας, πρὸς εὐσεβείας τὸν ἀκρότατον ὄρον, ἀναγαγεῖν σε ἔνδοξε, ὡς λίθον ἐκλεκτὸν, οὗτος καὶ τὸν βίον σου, τῇ ἀθλήσει λαμπρύνας, χάριν ἰαμάτων σοι, Εὐδοκία παρέχει, ὃν ἐκδυσώπει σώζεσθαι ἡμᾶς, Ὁσιομάρτυς Ἀγγέλων ἐφάμιλλε.

Μεγαλυνάριον.

Χάρις εὐδοκίας τῆς θεϊκῆς, νύμφην σε τοῦ Λόγου, ἀπειργάσατο ἐκλεκτὴν, ἤθεσιν ὁσίοις, καὶ αἵματι Μαρτύρων, θεόφρον Εὐδοκία περιαστράπτουσαν.

2. *Ἡσυχίου Μάρτυρος.*

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος α'. Τὸ τάφον σου Σωτήρ.

Ἀξίας κοσμικῆς, ἀπορρίψας τὸ κλέος, τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ, ὡμολόγησας χαίρων, Ἡσύχιε πανένδοξε, Ἀθλητῶν ἐγκαλῶπισμα· ὅθεν ἔφερες, ὡσπερ τιμὴν τὴν αἰσχύνην, καὶ τὸν θάνατον, ἐν πνιγμονῇ τῶν ὑδάτων, δυνάμει τοῦ Πνεύματος.

Κοντάκιον.

Ἦχος πλ. β'. Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν.

Τοὺς ἀθλητικούς, ἀγῶνας ἰχνηλατήσας, πρὸς θεουργικὴν ἀγάπην ἀνεπετρώθης, καὶ τῆς ἄνω Συγκλήτου, ἐδείχθης ὁμότιμος, ἀρνησάμενος τὴν πρόσκαιρον, καὶ ζωῆς πρὸς ὕδωρ ἐφθασας, ποταμοῦ ριθεῖς τοῖς ρεύμασιν, Ἡσύχιε Ἀθλητά, εὐσεβῶν πρεσβευτά.

Μεγαλυνάριον.

Βουλὰς ἀσεβούντων ὑπεριδῶν, ἐν βουλή Κυρίου, ἐπορεύθης

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 58.

θεοπρεπῶς, καὶ ἀνδραγαθήσας, Ἡσυχίε ἐν ἄθλοις, λαμπρῶς ἐμεγαλύνθης, δόξα τῇ κρείττονι.

3. *Εὐτροπίου, Κλεόνικου καὶ Βασιλίσκου Μαρτύρων.*

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Τὸ τρίστοιχον ἄθροισμα, τῶν Ἀθλητῶν τοῦ Χριστοῦ, Εὐτρόπιον μέλψωμεν, σὺν Βασιλίσκῳ ὁμοῦ, τὸν θεῖον Κλεόνικον· οὗτοι γὰρ τῆς Τριάδος, τὸ ὑπέρθεον κράτος, ἄθλοις ὑπερφύσιν, ὠμολόγησαν πᾶσιν· ἢ πάντοτε πρεσβεύουσι, σώζεσθαι ἅπαντας.

Κοντάκιον.

Ἦχος ὁ αὐτός. Ἐπεφάνης σήμερον.

Ἀρμονία πίστεως, συνδεδεμένοι, τοῦ ἐχθροῦ διέλυσαν, τὰς παρατάξεις ἐμφανῶς, σὺν Εὐτροπίῳ Κλεόνικος, καὶ Βασιλίσκος γενναίως ἀθλήσαντες.

Μεγαλυνάριον.

Χαίροις τῶν Μαρτύρων τριάς κλυτῇ, τρίφωτε λυχνία, Τρισηλίου μαρμαρυγῆς, Εὐτρόπιε μάκαρ, Κλεόνικε θεόφρον, μετὰ τοῦ Βασιλίσκου· οὓς μεγαλύνομεν.

4. *Γερασίμου Ὁσίου, τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ.*

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος α'. Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Τῆς ἐρήμου οἰκῆτωρ ἀσκητῶν ἀκροθίνιον, καὶ ἀγγελικῆς πολιτείας, ἀναδέδειξαι ἔσοπτρον, τοῦ Πνεύματος τῇ αἴγλῃ λαμπρυνθεῖς, Γεράσιμε Ὁσίῳν καλλονή· διὰ τοῦτο θεραπεύεις διὰ παντός, τοὺς πίστει ἐκβοῶντάς σοι· δόξα τῷ δεδωκότι σοι ἰσχύν, δόξα τῷ σὲ στεφανώσαντι, δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διὰ σοῦ, πᾶσιν ἰάματα.

Ἔτερον. Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Χριστῷ ἐκ νεότητος, ἀκολουθήσας πιστῶς, ζῶν τὴν ἰσάγγελον ἐπολιτεύσω σαφῶς, Γεράσιμε Ὁσίε· σὺ γὰρ ἐν Ἰορδάνου, διαλάμπσας τῇ χώρᾳ, ἠῆρα καθυποτάσσεις τῇ στερερᾷ σου ἀσκήσει· Χριστὸς γὰρ Ὁν ἐδόξασας, λαμπρῶς σε ἐθχυμάστωσε.

Κοντάκιον.

Ἦχος ὁ αὐτός. Ἐπεφάνης σήμερον.

Ὡς ἀστὴρ οὐράνιος, ἐξανατείλας, ἱερῶς ἐφαίδρυνας, τῶν ἀρετῶν σου τῷ φωτί, τοῦ Ἰορδάνου τὴν ἐρημον, Ὁσίε Πάτερ θεόφρον Γεράσιμε.

Μεγαλυνάριον.

Χαίροις τῶν Ἀγγέλων ὁ μιμητής, καὶ τῶν μοναζόντων,

γνώμων θεῖος καὶ ὁδηγός· χαίροις ἀπαθείας, τὸ φωτοφόρον σέλας,
Γεράσιμε παμμάκαρ, Ὀσίων καύχημα.

5. Κόνωνος Ὀσιομάρτυρος.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, ἐνδεδυμένος σοφέ, τὸ κράτος διέ-
λυσας, τῆς ἀσεβείας στερρῶς, ἐκλάμπων τοῖς θαύμασιν· ὄθεν
πεφοινιγμένος, ταῖς ροαῖς τῶν αἱμάτων, Κόνων Ὀσιομάρτυς, τὸν
Δεσπότην δοξάζεις, τὸν παρέχοντα διὰ σοῦ, χάριν ἡμῖν καὶ ἔλεος.

Κοντάκιον.

Ἦχος ὁ αὐτός. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σιαυρῷ.

Ἀγγελικῆς ἀξιωθείς ὀπτασίας, τὴν εἰς Χριστὸν μεμυσταγώ-
γησας πίστιν, καὶ τῶν θαυμάτων εἴληψας τὴν δύναμιν σοφέ· ὄθεν
καθυπέταξας, τὴν ὄφρυν τῶν δαιμόνων, καὶ τῆς πλάνης ἔσβεσας,
ἐναθλήσας τὴν φλόγα· Ὀσιομάρτυς Κόνων Ἀθλητὰ, ἐξευμενίζου
ἡμῖν τὸν φιλόανθρωπον.

Μεγαλυνάριον.

Βίον καθαρῶτατον γεωργῶν, χαίρων προσελάβου, ὡς βασι-
λειον στολισμόν, ἄθλησιν τὴν θείαν, Ὀσιομάρτυς Κόνων, ἀνθ' ὧν
διπλοῦν ἐδέξω, θεόθεν στέφανον.

6. Τῶν ἐν Ἀμορίῳ Τεσσαράκοντα δύο Μαρτύρων.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος γ'. Τὴν ὠραιότητα.

Τὴν θεοσύλληκτον, τοῦ Λόγου φάλαγγα, τοὺς Τεσσαράκοντα,
καὶ δύο Μάρτυρας, τοὺς ἐν μιᾷ πάντα σπουδῇ, ἀθλήσαντας τιμήσω-
μεν· οὗτοι γὰρ τῆς πίστεως, ἠνωμένοι τῇ χάριτι, δῆμον ἀκαθαί-
ρετον, ἱερῶς συνεχρότησαν, καὶ ὠφθησαν Χριστοῦ κληρονόμοι,
ξίφει τμηθέντες τοὺς αὐχένας.

Μεγαλυνάριον.

Χαίροις ἀθλοφόρων συναγωγῇ, οἱ ἐν Ἀμορίῳ, ἀριστεύσαν-
σαντες ἱερῶς· ἐπὶ τὸ αὐτὸ γάρ, πιστῶς συντεταγμένοι, ἐχθροῦ
τὰς παρατάξεις ἐθριαμδεύσατε.

**7. Βασιλέως, Ἐφραίμ, Εὐγενίου, Καπίωνος, Αἰθε-
ρίου, Ἀγαθοδώρου καὶ Ἐλπίδιου Ἱερομαρτύρων τῶν ἐν
Χερσῶνι.**

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Ἐπτάρθμος σύλλογος, Ἱεραρχῶν ἱερῶν, ἀγῶσιν ἀθλήσεως,
τὴν Ἐκκλησίαν Χριστοῦ, ἐνθῶς ἐφαίδρυναν, Εὐγένιος Βασι-

λεύς τε, σὺν Ἐφραὶμ Αἰθερίῳ, Ἐλπίδιος καὶ Καπίτων, Ἀγαθό-
δωρος ἅμα. Αὐτῶν Χριστὸς ἰκεσίαις, πάντας ἐλέησον.

Κοντάκιον.

Ἦχος πλ. δ'. Ὡς ἀπαρχάς.

Ὡσπερ ἀστέρες ἄδυτοι, τῆς νοητῆς ἐλλάμψεως, τοὺς ἐν
νυκτὶ τῆς ἀπίτης καθεύδοντας, υἱοὺς φωτὸς ἐδείξατε, Εὐγένιε
καὶ Καπίτων, Ἀγαθόδωρε Βασιλεῦ καὶ Αἰθέριε, Ἐφραὶμ σὺν
Ἐλπίδιῳ, ἀθλήσαντες ὡς ἀήττητοι.

Μεγαλυνάριον.

Θύσαντες θυσίαν τὴν λογικὴν, ὡς τοῦ Θεοῦ Λόγου, Ἱεράρ-
χαι πανευκλεεῖς, ἔμψυχοι τῷ Κτίστῃ, προσήχθητε θυσίαι, ἀθλητι-
κῶς Πατέρες ἀγωνισάμενοι.

8. Θεοφυλάκτου Νικομηδείας, Ὁμολογητοῦ.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος γ'. Θείας πίστεως.

Φύλαξ ἄγρυπνος, τῆς Ἐκκλησίας, καὶ καθαίρεισις, τῆς δυσ-
σεβείας, Ἱεράρχα Θεοφύλακτε πέφηνας· τοῦ γὰρ Χριστοῦ τὴν
εἰκόνα σεβόμενος, ὑπερορίας καὶ θλίψεως ὑπέμεινας. Πάτερ Ὅσιε,
Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Κοντάκιον.

Ἦχος β'. Τοὺς ἀσφαλεῖς.

Ὡς ἀρραγῆ, Ὁρθοδοξίας πρόμαχον, καὶ ἰσχυρόν, κακοδο-
ξίας ἔλεγχον, εὐφημοῦμεν καὶ βοῶμέν σοι, Ἱερομύστα Θεοφύ-
λακτε. Ἐκ πάσης ἐπηρείας διαφύλαττε, τοὺς πίστει ἑορτάζοντας
τὴν μνήμην σου, πρεσβεύων σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Μεγαλυνάριον.

Ὡς θησαυροφύλακι ἱερῷ, τῶν θεοτυπῶτων, παραδόσεων καὶ
θεσμῶν, χαῖρέ σοι βοῶμεν, ψυχῆς ἐν εὐφροσύνῃ, Πατέρων χαῖρε
δόξα ὦ Θεοφύλακτε.

9. ὧν ἐν Σεβαστείᾳ Τεσσαράκοντα Μαρτύρων.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος α'. Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Τοὺς γενναίους ὀπλίτας τοῦ τῶν ὅλων δεσπόμενου, τοὺς
συγκροτηθέντας ἐν πίστει, ὁμοφρόνως τιμῆζομεν· Χριστῷ γὰρ
στρατευθέντες εὐσεβῶς, δι' ὕδατος διήλθον καὶ πυρός, καὶ πρὸς
θείαν εἰσελθόντες ἀναψυχὴν, προΐστανται τῶν βοώντων· δόξα τῷ
ἐνισχύσαντι ὑμᾶς, δόξα τῷ στεφανώσαντι, δόξα τῷ θαυμαστώ-
σαντι ὑμᾶς, Τεσσαράκοντα Μάρτυρες.

Ἔτερον. Ἦχος γ'. Θείας πίστεως.

Θεῖῳ Πνεύματι, συγκροτηθέντες, δῆμος ὦφθητε, τροπαιοφό-

ρος, Ἐθλοφόροι Χριστοῦ Τεσσαράκοντα· διὰ πυρὸς γὰρ καὶ ὕδατος ἔνδοξοι, δοκιμασθέντες λαμπρῶς ἔδοξάσθητε. Ἄλλ' αἰτήσασθε, Τριάδα τὴν Ὑπερούσιον, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Κοντάκιον.

Ἦχος πλ. δ'. Τῆ ὑπερμάχῳ.

Συντεταγμένοι εὐσεβεῖα καὶ στερρότητι
Μαρτυρικῶς τὸν δυσμενῆ ἔθριαμβεύσατε
Τεσσαράκοντα γενναῖοι Χριστοῦ ἑπλίται·
Ἄλλ' ὡς σύμφυτοι ἐν ἄθλοις καὶ ἐν χάριτι
Ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰρήνῃ συντηρήσατε
Τοὺς κραυγάζοντας, χαίροις ἔνθεον σύνταγμα.

Μεγαλυνάριον.

Τὸ τετραδεκάριθμον καὶ λαμπρόν, σύνταγμα τοῦ Λόγου, εὐφημήσωμεν ἐν ᾧδαίς· κρῦει καὶ πυρὶ γὰρ, στερρῶς δοκιμασθέντες, ἐστέφθησαν ἀξίως οἱ Τεσσαράκοντα.

10. Κοδράτου, Ἀνέκτου, Παύλου, Διονυσίου, Κυπριανοῦ καὶ Κρήσκεντος, Μαρτύρων.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος α'. Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Ἐξάριθμος χορὸς, τῶν Χριστοῦ Ἐθλοφόρων, ὑμνεῖσθω εὐσεβῶς, μελωδίαις ἁσμάτων, Κοδράτος καὶ Ἄνεκτος, Παῦλος καὶ Διονύσιος, καὶ σὺν Κρήσκεντι, Κυπριανὸς ἑ θεόφρων τὴν Τριάδα γὰρ, διηγnekῶς δυσωποῦσιν, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Κοντάκιον.

Ἦχος δ'. Ἐπεφάνης σήμερον.

Ὡς λαμπὰς ἐξάφωτος, ἐν τῇ Κορίνθῳ, καρτερῶς ἀθλήσαντες, ᾤφθητε Μάρτυρες σοφοί, φωταγωγούντες ταῖς χάρισι, τῆς Ἐκκλησίας ἀπαύστως τὸ πλήρωμα.

Μεγαλυνάριον.

Ἐξάστερος ὡσπερ λαμπρὰ πλειάς, τῷ τῆς Ἐκκλησίας, διαλάμπετε οὐρανῷ, Μάρτυρες Κυρίου, καὶ ἄθλων διαυγεία, ἡμῶν τὰς διανοίας καταπυρσεύετε.

11. Σωφρονίου Ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος πλ. α'. Τὸν συνάναρχον Λόγον.

Σωφροσύνης τὴν αἰγλήν πλουτήσας Ὅσιε, τῆς εὐσεβείας ἐκφαίνεις τὸν ὑπὲρ νοῦν φωτισμόν, ταῖς τῶν λόγων ἀστραπαῖς Πάτερ Σωφρόνιε· σὺ γὰρ σοφίας κοινωνός, διὰ βίου γεγονώς, στηρίζεις τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς εὐκλεῆς Ἱεράρχης, καὶ πρεσβευτῆς ἡμῶν πρὸς Κύριον.

Ἔτερον. Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Σωφρόνως τὸν βίον σου, διαγαγὼν ἐκ παιδός, τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, εἰσεποιήσω σαφῶς, Σωφρόνιε πάνσοφε· ἔθεν ἱεραρχίας, ταῖς ἀκτίσιν ἐκλάμψας, ὥφθης τῆς εὐσεβείας, εὐκλεῆς ὑποφήτης. Καὶ νῦν δυσώπει Ὅσιε, ὑπὲρ τῶν τιμώντων σε.

Κοντάκιον.

Ἦχος δ'. Ἐπεφάνης σήμερον.

Λαμπρυνθεὶς τοῦ Πνεύματος, τῇ ἐπιπνοίᾳ Ἱεράρχης Ὅσιος, ὡς Ἀποστόλων μιμητής, ἐν τῇ Σιῶν ἐχρημάτισας, Πάτερ παμμάκαρ, Σωφρόνιε πάνσοφε.

Μεγαλυνάριον.

Αἴγλην γλωσσοπύρρευτον εἰληφώς, ἐν Σιῶν τῇ Θεῖᾳ προσφοιτήσασαν μυστικῶς, ὥφθης Ἐκκλησίας θεοειδῆς ἐκφάντωρ, καὶ στόμα θεῖον ὄντως, Πάτερ Σωφρόνιε.

12. Θεοφάνους τῆς Σιγριανῆς, Ὁσίου, καὶ Γρηγορίου Πάπα Ρώμης, τοῦ Διαλόγου.

Ἀπολυτίκια.

Τοῦ Ὁσίου.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Θεῶ τῶ ἐν σώματι, ἐπιφανέντι ἡμῖν, δόσιως ἐλάτρευσας, δι' ἐναρέτου ζωῆς, Θεόφανες Ὅσιε· πᾶσαν γὰρ τὴν προσοῦσαν, ὑπαρξιν ἀπορρίψας, ἄθλους ὁμολογίας, τῇ ἀσκήσει συνάπτεις· ἐντεῦθεν δι' ἀμφοτέρων, φαίνεις τοῖς πέρασιν.

Τοῦ Ἱεράρχου.

Ἦχος γ'. Θείας πίστεως.

Στόμα γρήγορον, καταπλουτήσας, νομεὲς ἄριστος, τοῦ θείου λόγου, ἀνεδείχθης Ἱεράρχα Γρηγόριε· τῶν ἀρετῶν γὰρ ἐκφάντωρ γενόμενος, δικαιοσύνης ἐκφαίνεις τὴν ἔλλαμψιν. Πάτερ Ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Κοντάκια.

Τοῦ Ὁσίου.

Ἦχος πλ. β'. Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν.

Τῆς ζωαρχικῆς, τοῦ Λόγου θεοφανείας, σκευὸς ἐκλεκτόν, Θεόφανες καὶ θεράπων, τῶ ἐνθέῳ σου δέψ, θεόφρον γενόμενος, τὴν εἰκόνα τὴν ἐνσώματον, τοῦ Χριστοῦ σεπτῶς ἐτίμησας, ὁμιλήσας πολλαῖς θλίψεσιν· ἀνθ' ὧν θαυμάτων πηγὴν, εἴληφας ἐκ Θεοῦ.

Τοῦ Ἱεράρχου.

Ἦχος πλ. δ'. Τῇ ὑπερμάχῳ.

Τῆς Ἐκκλησίας τὴν κιθάραν τὴν θεόπνευστον

Καὶ τῆς σοφίας γλῶσσαν ὄντως τὴν θεόληπτον
Τὸν Διάλογον ὑμνήσωμεν ἐπαξίως·
Ἐποστόλων γὰρ τὸν ζῆλον μιμησάμενος
Χαρακτήρ αὐτῶν καὶ τύπος ἀναδέδεικται
Τούτῳ λέγοντες, χαίροις Πάτερ Γρηγόριε.

Μεγαλυνάρια.

Τοῦ Ὁσίου.

Τῆς θεοφανείας τῆς μυστικῆς, βίῳ ὑπερτέρῳ, θησαυρίσας
τὴν μετοχήν, θέσει ἐθεώθης, Θεόφανες θεόφρον, καὶ ὤφθης Ἐκ-
κλησίας, στύλος θεόφωτος.

Τοῦ Ἱεράρχου.

Νᾶμα θεηγόρε ζωοποιόν, ἐκ πηγῶν ἀύλων, ἀρυσάμενος δα-
ψιλῶς, ἐλύζεις ἐκ χειλέων, ὡς ὕδωρ ἀφθαρείας, τοῦ Πνεύματος
τὴν χάριν, Πάτερ Γρηγόριε.

**13. Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου Νικηφόρου Κων-
σταντινουπόλεως, τοῦ Ὁμολογητοῦ.**

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος γ'. Θείας πίστεως.

Θήκη ἔνθεος, καὶ ζωῆς πλήρης, ἀναδέδεικται, τῇ Ἐκκλη-
σία, ἡ σορὸς τῶν μυριπνόων λειψάνων σου· ἦς τῇ σεπτῇ κομιδῇ
κομιζόμεθα, τὰς δωρεὰς Νικηφόρε τοῦ Πνεύματος. Πάτερ Ὁσίε,
Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Κοντάκιον.

Ἦχος γ'. Ἡ Παρθένος σήμερον.

Τὴν ψυχὴν σου τέθεικας, ὑπὲρ τῆς ποιμένης σου Πάτερ, καὶ
αὐτῇ τὸ ἄδολον, τῆς εὐσεβείας ἐνέθου· ὅθεν σου, τὴν τῶν λειψά-
νων λάρνακα θείαν, χαίρουσα, καθυποδέχεται καὶ κραυγάζει· σὺ
μου καύχημα καὶ σκέπη, ὦ Νικηφόρε, ὁμολογίας λαμπτήρ.

Μεγαλυνάριον.

Χάρις πλουσιόδωρος δαψιλῶς, πρόεισι τῷ κόσμῳ, ὥσπερ
ρεῖθρον ἐκ τῆς Ἐδέμ, ἐκ τῶν σῶν λειψάνων, καὶ ἄρδει Νικη-
φόρε, αἰεὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἅπαν ἀνάστημα.

14. Βενεδίκτου Ὁσίου.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος α'. Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Τὴν φερώνυμον κλῆσιν, ἀληθεύουσαν ἔδειξας, τοῖς ἀσκητι-
κοῖς σου ἀγῶσι, θεοφόρε Βενέδικτε· υἱὸς γὰρ εὐλογίας τεθελῶς,
ἀρχέτυπον ἐγένου καὶ κανὼν, τοῖς ἐκ πόθου μιμουμένοις τὴν σὴν
ζωήν, καὶ ὁμοφώνως κράζουσι· δόξα τῷ δεδωκότι σοι ἰσχύν, δόξα
τῷ σὲ στεφανώσαντι, δόξα τῷ ἐνεργούντι διὰ σοῦ, πᾶσιν ἰάματα.

Κοντάκιον.

Ἦχος πλ. δ'. Τῆ ὑπερμάχῳ.

Ἀνατολῆς τῆς νοητῆς φωστῆρ γενόμενος
Τῶν ἐν τῇ Δύσει μοναστῶν ὠφθης διδάσκαλος
Διὰ θίου τε καὶ λόγου τούτους παιδεύων.
Ἄλλ' ἰδρῶσι τῶν λαμπρῶν κατορθωμάτων σου
Τῶν παθῶν ἡμῶν τὸν ρύπον ἀποκάθαρσον
Τῶν δοῶντων σοι, χαίροις Πάτερ Βενέδικτε.

Μεγαλυνάριον.

Χαίροις τῶν Ὁσίων ἢ καλλονῆ, καὶ τῶν ἐν τῇ Δύσει μοναζόντων ὁ χαρακτήρ, χαίροις θεοδρόμου, ζωῆς ὁ ὑποφήτης, Βενέδικτε τρισμάκαρ, Χριστοῦ ἀκόλουθε.

15. Ἀγαπίου Μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Ἀγάπη τοῦ Κτίσαντος, πεπυρσευμένος τὸν νοῦν, χορείαν συνήθροισας, πανευκλεῶν ἀθλητῶν, Ἀγάπιε ἔνδοξε· ὄθεν σὺν τούτοις Μάρτυς, ἀριστεύσας νομίμως, ξίφει τὸν σὸν αὐχένα, σὺν αὐτοῖς ἀπετημήθης· μεθ' ὧν αἰεὶ ἐκδυσώπει, δοῦναι ἡμῖν ἄφρασιν.

Κοντάκιον.

Ἦχος β'. Τοῖς τῶν αἱμάτων σου.

Ὡς ἀγαπήσας Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, τῶν ἐπιγείων ἀπάντων ἠλόγησε, Μαρτύρων χορὸς ὁ δικτάριθμος, καὶ κεφαλὰς ἐκτεμνόμενοι ἔκραζον. Προσδέχου οἰκτίρμον τοὺς δούλους σου.

Μεγαλυνάριον.

Πόθῳ τετρωμένοι τῷ θεϊκῷ, ἤλασθε προθύμως, πρὸς ἀγῶνας μαρτυρικούς, καὶ ἀνδρειοφρόνως, ἀισχύσαντες τὸν ὄφιν, τρυγάτε Ἀθλοφόροι, καρπὸν ἀθάνατον.

16. Σαβίνου Μάρτυρος καὶ Χριστοδούλου Ὁσίου, τοῦ ἐν Πάτμῳ

Ἀπολυτίκια.

Τοῦ Μάρτυρος.

Ἦχος α'. Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Κηρύξας εὐσεβῶς, ἀσεβῶν ἐναντίον, τὸν πάντων Ποιητὴν, σαρκωθέντα ἀτρέπτως, Σαβίνε παμμακάριστε, ἱερῶς ἠνδραγάθησας· ὄθεν ἔφθασας, πρὸς ἀφθαρσίας χειμάρρου, τέλος ἅγιον, ἐν ποταμῷ δεδεγμένους· διὸ εὐφημοῦμέν σε.

Τοῦ Ὁσίου.

Ἦχος ὁ αὐτός. Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Τῆς Νικαίας τὸν γόνον καὶ τῆς Πάτμου τὸν πρόμαχον, καὶ

τῶν μοναζόντων τὸ κλέος, θεοφόρον Χριστόδουλον, τιμήσωμεν ἐν ὕμνοις ἀδελφοί, τὸ σκήνος προσπτυσσόμενοι αὐτοῦ, ἵνα λάβωμεν τὴν ἴασιν τῶν ψυχῶν, καὶ τῶν σωμάτων κράζοντες· δόξα τῇ δεδωκότι σοι ἰσχύν, δόξα τῇ σὲ στεφανώσαντι, δόξα τῇ ἐνεργούντι διὰ σοῦ, πᾶσιν ἰάματα.

Κοντάκια.

Τοῦ Μάρτυρος.

Ἦχος β'. Τὰ ἄνω ζητῶν.

Πρὸς ὕδωρ ζωῆς καὶ πέλαγος χρηστότητος, ἰθύνθης σαφῶς, ἰστίῳ τῇ τοῦ Πνεύματος, ποταμίῳ ὕδασι, προσριφεῖς Σαβίνε πανεύφημε· διὸ λύσιν ἀμαρτιῶν, ὀμβρίζεις ἀπαύστως, προσευχαῖς σου ἡμῖν.

Τοῦ Ὁσίου.

Ἦχος δ'. Ἐπεφάνης σήμερον.

Τὸ σεπτὸν σου λείψανον, ὡς ἱατρεῖον, κεκτημένοι ἄμισθον, νόσων καὶ θλίψεων πολλῶν, ἀπολυτρούμεθα κράζοντες· χαίροις Πατέρων τὸ κλέος Χριστόδουλε.

Μεγαλυνάριον.

Τοῦ Μάρτυρος.

Πίστιν τὴν ἀμώμητον ὡς πηγὴν, Μάρτυς κεκτημένος, ἀπεξήρανας θολερά, ρεύματα τῆς πλάνης, καὶ ἀπλανῶς ἰθύνθης, πρὸς πέλαγος Σαβίνε αἰδιότητος.

Τοῦ Ὁσίου.

Χαίροις Βιθυνίας γόνος λαμπρός, καὶ τῆς νήσου Πάτμου, ἀντιλήπτωρ καὶ ἀρωγός· χαίροις ἀφθαρσίας, εὐῶδες καλλιστεῖον, Χριστόδουλε Θεόφρον Χριστοῦ συμμετόχε.

17. Ἀλεξίου Ὁσίου, τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.

Μεγαλυνάριον.

Ἐπιθυμιῶν τῶν πνευματικῶν, ἀνὴρ χρηματίας, ἐξενώθης τῶν γενηρῶν, καὶ σεμνῶς διώσας, Θεοῦ ἀνθρωπος ὄφθης, καὶ κλήσει τε καὶ πράξει μάκαρ Ἀλέξιε.

18. Κυρίλλου Ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος γ'. Τὴν ὠραιότητα.

Στολὴν τὴν ἔνθεον, ἀμφιασάμενος, στύλος δλόφωτος, ὄφθης τῆς πίστεως, τῶν Ἀποστόλων ἐν Σιών, τὴν χάριν κεκληρωμένος· ὅθεν ἐνδιέπρεψας, εὐσεβείας τοῖς δόγμασι, καὶ πιστῶς ἐσκόρπισας, τῆς σοφίας τὸ τάλαντον. Καὶ νῦν ὑπὲρ ἡμῶν ἐκδυσώπει, Κύριλλε Πάτερ Ἱεράρχα.

Κοντάκιον.

Ἦχος δ' αὐτός. Ἡ Παρθένος σήμερον.

Φερωνύμως γέγονε, τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ὁ φωσφόρος λόγος σου, κύρος οὐράνιον Πάτερ· γινῶσιν γάρ, τῆς ἀληθείας Πάτερ διδάσκων, ἔλλαμψιν, ἡθῶν ὁσίων καθυπογράφεις, καὶ παθῶν βραβεύεις λύσιν, τῇ σῇ πρεσβείᾳ θεόφρον Κύριλλε.

Μεγαλυνάριον.

Ἐλλαμψιν πλουτήσας τὴν μυστικὴν, ἐν Σιών τῇ θείᾳ, ὡς καθάρας σου τὴν ψυχὴν, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, Δαδιτικῶς Ὁσίων, ἐκλάμπεις ὡσπερ λύχνος, παμμάκαρ Κύριλλε.

19. Χρυσάνθου καὶ Δαρείας Μαρτύρων.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος α'. Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Τὴν σύμπνουν ξυνωρίδα τῶν Μαρτύρων τιμήσωμεν, Χρυσάνθον ἀγνείας τὸ ἄνθος, καὶ Δαρείαν τὴν πάνσεμνον· τῇ πίστει ἐνωθέντες γὰρ σεπτῶς, ἐδείχθησαν τοῦ Λόγου κοινωνοί, ἐναθλήσαντες νομίμως ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ σώζουσι τοὺς ψάλλοντας· δόξα τῷ ἐνισχύσαντι ὑμᾶς, δόξα τῷ στεφανώσαντι, δόξα τῷ ἐνεργούντι δι' ὁμῶν, πᾶσιν ἰάματα.

Ἔτερον. Ἦχος γ'. Θείας πίστεως.

Θείας πίστεως, τῇ ἐπιγνώσει, πᾶσιν ἔλιπες, πατρίαν πλάνην, καὶ Χριστῷ κατηκολούθησας Χρυσάνθε, ᾧ καὶ προσάγεις Δαρείαν τὴν πάνσεμνον, καὶ σὺν αὐτῇ τὸν ἀγῶνα ἐτέλεσας. Μεθ' ἧς πρέσβευε, δοθῆναι τοῖς σὲ γεραίρουσι, πταισμάτων ἱλασμόν καὶ μέγα ἔλεος.

Κοντάκιον.

Ἦχος α'. Χορὸς Ἀγγελικός.

Ὡς κρίνον χρυσαυγές, τὴν ὁσμὴν εὐσεβείας, ἐμπνεύσας δαψιλῶς, Χρυσάνθε Ἀθλοφόρε, πρὸς γινῶσιν σωτήριον, τὴν Δαρείαν ἐφειλκυσας, μεθ' ἧς ἡθλήσας, καὶ τὸν ἀρχέκακον ὄφιν, τροπώσάμενος, πρὸς ἀκηράτους καστάδας, ἀξίως ἐπήρθητε.

Μεγαλυνάριον.

Σύμφρονες ὁμόζυγοι Ἀθληταί, οἱ τοῦ Ζωοδότου, πειθαρχήσαντες τῷ ζυγῷ, χαίρετε ἀπαύστως, Χρυσάνθε καὶ Δαρεία, τῆς παγκαλλοῦς ἀγνείας, τερπνὰ ἀλάβαστρα.

20. Τῶν ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ἁγ. Σάβα ἀναιρεθέντων Πατέρων.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ'. Ὁ ὑπωθεῖς ἐν τῷ Σταυρῷ.

Ὡς τοῦ Σωτῆρος ἀγίολεκτοι ἄρνες, ἐξωρμημένοι ἐκ χωρῶν διαφόρων, τῇ Ποίμνῃ συνεδράμετε Σάβα τοῦ σοφοῦ· ὅθεν θανα-

τούμενοι, ἀπηνεΐα βαρβάρων, χαίροντες ἀνήλθετε, πρὸς οὐράνιον μάνδραν, καθάπερ Ὅσιοι καὶ Ἀθληταί, ἐκδυσωποῦντες ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Κοντάκιον.

Ἦχος β'. Τὴν ἐν προσβείαις.

Τὴν τῶν Ὁσίων θεόληπτον συνοδείαν, ταῖς τῶν Μαρτύρων διαλάμπουσαν ἀκτίσι πάντες τοῖς ἄσμασι στεφανώσωμεν, τοὺς τῷ Χριστῷ τυθέντας οἶά περ θεῖα σφάγια· αὐτοὺς γὰρ ὁ Λόγος προσεδέξατο.

Μεγαλυνάριον.

Αἵμασιν οἰκειοῖς μαρτυρικῶς, τοὺς σαυτῶν χιτῶνας, πορφύρωσαντες ἱερῶς, πρὸς ὑπερκοσμίους ἀνήλθετε ἐπαύλεις, φαιδρῶς κεκοσμημένοι, Πατέρες Ὅσιοι.

21. Ἰακώβου Ὁσίου, τοῦ Ὁμολογητοῦ.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος πλ. α'. Τὸν συνάναρχον Λόγον.

Ἐγκρατεία ἐκλάμπας Πάτερ Ἰάκωβε, ὡς Ἱεράρχης τοῦ Λόγου καὶ ἀληθῆς λειτουργός, ὠρθοτόμησας πιστῶς, λόγον τὸν ἐνθεον· οὐπερ τὴν χάριν θεοαίων, δι' ἀγώνων εὐαγῶν, ἐδίδαξας προσκυνεῖσθαι, τὴν τοῦ Σωτῆρος εἰκόνα· ᾧ καὶ προσθεύεις ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

Κοντάκιον.

Ἦχος πλ. δ'. Τῇ ὑπερμάχῳ.

Ἱερωσύνης διαπρέπων τοῖς δωρήμασι
Ὁμολογίας τοῖς ἀγῶσι λαμπρῶς ἠρδευσας
Ὡς τρανώσας τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων.
Ἄλλ' ὡς κλῆμα εὐφορώτατον ἀπόσταξον
τῆς ἀφέσεως τὸ γλεῦκος τὸ σωτήριο
Τοῖς βοῶσί σοι, χαίροις Πάτερ Ἰάκωβε.

Μεγαλυνάριον.

Ἐμψυχον εἰκόνα καὶ λογικὴν, σαυτὸν ἀναδείξας, ἐναρέτου διαγωγῆς, πρόμαχος καὶ κήρυξ, τιμῆς τῆς τῶν εἰκόνων, ἐν Πνεύματι ἀγίῳ ὤφθης Ἰάκωβε.

22. Βασιλείου Ἱερομάρτυρος.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος γ'. Θεῖας πίστεως.

Θείου Πνεύματος, τῇ ἐπινεύσει, χρίσμα ἅγιον ἱερωσύνης, ἐπαξίως ὑπεδέξω Βασίλειε· ὅθεν ὡς θύμα βασιλείου ἔθυσας, τῷ Βασιλεῖ τῶν αἰώνων τοὺς ἄθλους σου· Πάτερ Ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Κοντάκιον.

Ἦχος ὁ αὐτός. Ἡ Παρθένος σήμερον.

Ἱερεὺς γενόμενος, τοῦ Βασιλέως τῆς δόξης, καὶ ὀπλίτης ἄριστος, ἀναδειχθεὶς ἐν ἀθλήσει, ἡσυχνας, τῶν παρανόμων τὰς ἐπινοίας, εἴληφας, τῆς βασιλείας τῆς οὐρανοῦ, τὴν ἀπόλαυσιν ἀξίως, Ἱερομάρτυς Χριστοῦ Βασιλείε.

Μεγαλυνάριον.

Ἐβυσας τὴν ἄμωμον προσφοράν, τῷ ἐπουρανώ, ὦ Βασιλείε Βασιλεῖ, καὶ στερρῶς ἀθλήσας, γενναιοτάτῃ γνώμῃ, θυσία προσ-
ηρέχθης αὐτῷ εὐάρεστος.

**23. Νίκωνος Ὁσιομάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐνε-
νήκοντα ἐννέα Μαρτύρων, μαθητῶν αὐτοῦ.**

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Νικήσας τὸν δόλιον, ἀσκητικαῖς ἀγωγαῖς, κινῶν ἐχρημάτι-
σας, τῶν σῶν κλεινῶν φοιτητῶν, ἀκρότητι βίου σου· ἔθεν σὺν
τούτοις ἅμα, γεγονώς, ἐν τῇ Δύσει, ἔδωσας ἐν ἀθλήσει, σὺν αὐ-
τοῖς Πάτερ Νίκων, μεθ' ὧν καὶ κατεφοίτησας, αἴγλη τῇ ἀνωθεν.

Κοντάκιον.

Ἦχος πλ. δ'. Ὡς ἀπαρχάς.

Ὡς ἀσκητῶν ὁμότροποι, καὶ ἀθλητῶν ἐφάμιλλοι, μαρτυρι-
κῶς τῷ Κυρίῳ προσήχθητε, στερροὶ Ὁσιομάρτυρες· ποδηγὸν
ἀσφαλῆ γάρ, κεκτημένοι τὸν ἐνδοξον ὄντως Νίκωνα, ἠθλήσατε
σὺν τούτῳ συμψάλλοντες, ἀλληλουῖα.

Μεγαλυνάριον.

Νίκη στεφανούμενοι ἀληθεῖ, πρὸς πόθον παιδεύεις, παλαι-
σμάτων νικοποιῶν, τὴν τῶν φοιτητῶν σου, χορείαν θεοφόρε, μεθ'
ὧν καὶ ἐναθλήσας Νίκων δεδόξασαι.

24. Προέδρια τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου.

Μεγαλυνάριον.

Ἠγγικεν ἡ λύτρωσις τῶν βροτῶν· Γαβριὴλ γάρ σπεύδει,
χαρμωσύνως πρὸς Ναζαρέτ, τὸ χαῖρε βοῆσαι, τῇ Κεχαριτωμένῃ·
τὸν Λόγον γάρ συλλήψῃ, Πατρὶ τὸν σὺνθρονον.

25. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.

Κοντάκιον.

Ἦχος πλ. δ'. Αὐτόμελον.

Τὸν ὁμοούσιον Πατρὶ καὶ θεῖον Πνεύματι
Υἶόν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ Ἀγνή συνέλαβες
Τῇ τοῦ Πνεύματος ἐλεύσει τοῦ Παναγίου

Εἰς ἀνάπλασιν βροτείου γένους Ἄχραντε
Ἄρχαγγέλου σοι φωνὴν κοσμοχαρμόσυνον
Ἐκδοήσαντος χαῖρε Νύμφη ἀνούμφευτε.

Μεγαλυνάριον.

Νῦν εὐαγγελίζεται Γαβριήλ, τὸ χαῖρε κρυγάζων, μετὰ δέου,
τῇ Μαριάμ. Ὡ τοῦ ξένου τρόπου! ἐν μήτρᾳ γὰρ ἀχράντῳ, συνεί-
ληπται ὁ Πλάστης σώζων ὃν ἐπλασε.

26. Ἡ σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ'. Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ Σταυρῷ.

Φερωνυμία καταλλήλῃ ἐμπρέπων, καθυπουργεῖς ἐν τῇ τοῦ
Λόγου σαρκώσει, ὡς στρατηγὸς τῶν Ἀσωμάτων τάξεων· ὅθεν
εὐηγγέλισαι, τῇ Παρθένῳ Μαρίᾳ, χαῖρε προσφωνῶν αὐτῇ, τὸν
Θεὸν γὰρ συλλήψῃ. Ὅν ἐκδυσώπει· σώζεσθαι ἡμᾶς, τοὺς σέ
ὑμνοῦντας, Γαβριήλ Ἀρχαγγελε.

Κοντάκιον.

Ἦχος γ'. Ἡ Παρθένος σήμερον.

Οὐρανίου τάξεως, φωτοειδῆς στρατηγέτης, Γαβριήλ Ἀρχάγγ-
γελε, γεγεννημένος ἐν δόξῃ, ἡγγειλας, χαρὰν τὴν ἀληκτον τῇ Παρ-
θένῳ· ταύτῃ γάρ, τὴν τοῦ ἀνάρχου σύλληψιν Λόγου, ἐκδυσῶν
εὐηγγέλισω· χαῖρε Παρθένε, εὐλογημένη Ἀγνή.

Μεγαλυνάριον.

Ὅλος ἡλιόμορφος καὶ φαιδρός, Γαβριήλ ἐπέστης, τῇ Παρ-
θένῳ ἐν Ναζαρέτ· παρ' ἧς νῦν τὴν αἰγλην, τῆς τρισηλίου δόξης,
δεχόμενος ἄλλως ἡμᾶς καταύγασον.

27. Ματρῶνης Μάρτυρος, τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος γ'. Τὴν ὄραιότητα.

Γνώμην ἀήττητον, Ματρῶνα φέρουσα, πίστιν τὴν ἔνθεον,
ἄσυλον ἔσωσας, μὴ δουλωθεῖσα τὴν ψυχὴν, Ἑβραίων τῇ ἀπηνείᾳ·
ὅθεν ἀριστεύσασα, καὶ τὸν δόλιον κτείναςα, μυστικῶς νενύμφευ-
σαι, τῷ Δεσπότῃ τῆς κτίσεως. Αὐτὸν οὖν ἐκτενῶς ἐκδυσώπει,
πάσης ἡμᾶς ρυσθῆναι βλάβης.

Κοντάκιον.

Ἦχος β'. Τὰ ἄνω ζητῶν.

Φωτὶ νοητῷ, Ματρῶνα ἀτενίζουσα, εἰρκτικῆς τὴν φρουράν, ὡς
θάλαμον λελόγισαι, ἐξ ἧς Μάρτυς ἔδραμες, πρὸς παστάδα πάμ-
φωτον κράζουσα· τῇ σῇ Λόγε θεία στοργῇ, μαστίγων τὴν πεῖραν,
καθυπέστην φαιδρῶς.

Μεγαλυνάριον.

Οὐδόλως δεδούλωσαι τὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἐλευθερίᾳ, ἐνδιέπρεψας εὐσεβεῖ, καὶ ἀρρηνωθεῖσα τὴν φρένα ὡς Ματρῶνα, ἠγωνίῃσαι ἀνδρείως κατὰ τοῦ ὄφους.

28. Ἰλαρίωνος Ὀσίου, τοῦ Νέου.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος πλ. α'. Τὸν συνάναρχον Λόγον.

Ἰλαρότητι τρόπων καλλωπιζόμενος, ὡς καθαρῶτατον σκευὸς τῆς ἐπιπνοίας Χριστοῦ, τῆς ἐνθέου διοτῆς ἐδείχθης ἔσοπτρον· ὅθεν ἀστράπτεις νοητῶς, ἀρετῶν μαρμαρυγὰς, Πατὴρ ἡμῶν Ἰλαρίων, πρὸς ἀπλανῆ ὁδηγίαν καὶ σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Κοντάκιον.

Ἦχος δ'. Ἐπεφάνης σήμερον.

Ὡς ἐλαία εὐκαρπος, ἀναβλαστήσας, Ἰλαρίων Ὀσίε, καθιλαρύνεις μυστικῶς, τῷ σῷ ἐλαίῳ τοὺς ψάλλοντας· χαίροις Ὀσίων κανῶν ἀπαρέγκλιτε.

Μεγαλυνάριον.

Ἐλεος καὶ χάριν παρὰ Θεοῦ, Πάτερ Ἰλαρίων, ὡς τῷ θρόνῳ αὐτοῦ ἐστῶς, αἰτεῖ θεοφόρε, ἡμῖν καταπεμφθῆναι, τοῖς ἐπιγραφόμενοις, θερμὸν προστάτην σε.

29. Μάρκου Ἀρεθουσίων Ἱερομάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, Ἰωνᾶ Βαραχησίου καὶ λοιπῶν Μαρτύρων.

Ἀπολυτίκια.

Τοῦ Ἱερομάρτυρος

Ἦχος γ'. Θείας πίστεως.

Θεῖον ὄμιλον κλεινῶν Μαρτύρων, Μάρκε ἐνδοξε τῇ σῇ ἐνστάσει, ἐπαλείφεις πρὸς τὴν ἐνθεον ἀθλησιν· μεθ' ὧν τελέσας τὸν δρόμον τὸν κάλλιστον, τῆς οὐρανοῦ τρυφῆς ἠξιώθητε. Πάτερ Ὀσίε, Χριστὸν σὺν αὐτοῖς ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Τῶν Μαρτύρων.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Χορὸν ἐννεάριθμον, πανευκλεῶν ἀθλητῶν, καὶ λόγοις καὶ πράξεσι, πρὸς μαρτυρίου ὁδὸν, λαμπρῶς ἐνισχύσατε· ὅθεν ἠγωνισμένοι, σὺν αὐτοῖς θεοφρόνως, ἅμα Βαραχησίῳ, Ἰωνᾶ θεοφόρε, πρεσεύσατε τῷ Κυρίῳ, χάριν δοῦναι ἡμῖν καὶ ἔλεος.

Κοντάκια.

Τοῦ Ἱερομάρτυρος.

Ἦχος πλ. δ'. Τῇ ὑπερομάχῳ.

Ὡς εὐσεβείας ὑπαλείπτῃς καὶ διδάσκαλος
Τῷ ἱερῷ σου ὑποδείγματι ἐθάρρυνας

Πρὸς ἀγῶνας οὐρανίους Μαρτύρων δῆμον.
Σὺν αὐτοῖς οὖν τῷ Δεσπότη παριστάμενος
Ἐπηρείας τῆς τοῦ ὄφους ἀπάλλαξον
Τοὺς βοῶντάς σοι, χαίροις Μάρκε Πατὴρ ἡμῶν.

Τῶν Μαρτύρων.

Ἦχος δ'. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ.

Ἡ τῶν Μαρτύρων ἑνδεκάριθμος φάλαγξ, ἀνευφημείσθω μελω-
δίαις ἁσμάτων, σὺν Ἰωνᾶ ὁ θεῖος Βαραχῆσιος, Ἀβιβος καὶ
Λάζαρος καὶ Ναρσῆς καὶ Ἡλίας, Μάρης Σιμεῆθης τε Μαρου-
θᾶς ὁ θεόφρων, καὶ Ζανιθᾶς καὶ Σάβας ὁ στερρός· ὑπὲρ ἡμῶν
γὰρ Χριστὸν ἰκετεύουσι.

Μεγαλυνάριον.

Τοῦ Ἱερομάρτυρος.

Στύλος εὐσεβείας φωτοφανῆς, Μάρκε δεδειγμένος, ὡς τῆς χά-
ριτος ὑπουργός, τεμένη τῆς πλάνης, καθεῖλες Ἱεράρχα, καὶ ἱερῶς
ἄθλησας, Χριστῷ δεδόξασαι.

Τῶν Μαρτύρων.

Στίφος ἑνδεκάριθμον ἄθλητῶν, ἐχθρῶν μυριάδας, ἐτροπώ-
σαντο νοητῶν· ὧν τὰς ἀριστείας αἰνοῦντες χαρμωσύνως, Χριστὸν
τὸν ἀθλοθέτην ὑπερδοξάσωμεν.

30. Ἰωάννου Ὁσίου, τοῦ συγγραφέως τῆς Κλίμακος.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος γ'. Θεῖας πίστεως.

Θεῖαν κλίμακα ὑποστηρίξας, τὴν τῶν λόγων σου, μέθοδον
πᾶσι, μοναστῶν ὑψηγῆς ἀναδέδειξαι, ἐκ πρακτικῆς Ἰωάννη
καθάρσεως, πρὸς θεωρίας ἀνάγων τὴν ἑλλαμψιν. Πάτερ Ὁσίε,
Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευσέ, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Μεγαλυνάριον.

Τὴν οὐρανοδρόμον ἦν Ἰακώβ, κλίμακα προεῖδεν, ἐτεχνήσω
πνευματικῶς, Πάτερ Ἰωάννη, συνθήκη τῶν σῶν λόγων· δι' ἧς
πρὸς ἀφθαρσίας βαίνομεν μέθεξιν.

31. Ὑπατίου Γαγγρῶν Ἱερομάρτυρος.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Τὸ ὑπατον δώρημα, τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ, ἐδέξω Ὑπάτιε,
καὶ Ἱεράρχης σοφός, ἐδείχθης μακάριε· ἔθεν θαυματουργίαις,
διαλάμπων ποικίλαις, σύνθρονον τῷ Τεκόντι, τὸν Ἰῖδὸν ὠμολόγεις·
δι' ὃν καὶ χαίρων ἀθλήσας θείως δεδόξασαι.

Κοντάκιον.

Ἦχος πλ. β'. Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν.

Τὴν ζωοποιόν, τελέσας ἱερουργίαν, καὶ τῶν δωρεῶν, τὸ τά-

λαντον ἐπαυξήσας, ὡς θυσία προσήχθης, καὶ κάρπωμα ἔνθεον, δι' ἀθλήσεως Ὑπάτιε, τῷ δοξάσαντι τὸν βίον σου, τοῖς ἀρρήτοις Πάτερ θαύμασιν. Αὐτὸν δυσώπει ἀεὶ, ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

Μεγαλυνάριον.

Ὁμοουσιότητος τοῦ Πατρός, καὶ Υἱοῦ παμμάκαρ, χρηματίσας κήρυξ λαμπρός, ἀθλήσει σφραγίζεις, τὸν θαυμαστόν σου βίον, Ὑπάτιε θεόφρον, Γαγγρῶν ὁ πρόεδρος.

Μοναχὸς ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΙΚΡΑΓΙΑΝΝΑΝΙΤΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἶδες. Γρηγόρ. Μαυρομάτην, Βραγκανιέτικα Κερκύρας: Διὰ τὴν ἀπομάθησιν τῶν κακῶν προηγουμένων, δὲν θὰ πρέπη νὰ χάσῃς τὴν ὑπομονὴν σὰς ἐπιμείναιτε καὶ θὰ νικήσῃτε τόσον εἰς τὴν ἐνοσίαν σας ὅσον καὶ εἰς τὰ πέριξ. Θὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ ἀποστολὴ τῆς «Φωνῆς Κυρίου», ἐν ἀναμονῇ νεότερας ἀνακοινώσεώς σας. Περὶ τοῦ Πρωτείου τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἐγράφησαν πολλά. Τὸ θέμα δὲν ἐξαντλεῖται εἰς ὀλίγας γραμμάς.— **Αἶδες. Ἀθανάσιον Ρούκαλην, Φλώριαν:** Οἱ Ἐμεροδεῖκται σὰς ἀπεστάλησαν μετὰ τοῦ σχετικοῦ χρεωστικοῦ.— **Αἶδες. Ἀντώνιον Ἀνδρειδάκην, Ἐμπρόσθερον Ἀποκορώνου:** Ζητούμενα βιβλία σὰς ἀπεστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ.— **Αἶδες. Ἐμμαν. Βορεινάκην, Γαβαλοχώρι Χανίων:** Χρήματα ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἐστάλη ἡ ἀπόδειξις διὰ «Τὸ Χαροῦμενο Σπίτι» εὐχαριστοῦμεν, ἀντευχόμενοι ἐγκαρδίας.— **Αἶδες. Κων/νον Παππᾶν, Σκαμνέλιον Ζαγορίου:** Ἐνεγράφητε εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν».— **Αἶδες. Ἰωάννην Οἰκονόμου, Παλαιὰ Γιαννιτοῦ Μακρακώμης:** Ἡ διευθύνσις σας ἐτακτοποιήθη κατ' ἐπιθυμίαν σας καὶ τὰ ζητούμενα φύλλα τοῦ «Ἐφημερίου» σὰς ἐστάλησαν. Ὁ τόμος τοῦ 1952 τιμᾶται 10 δραχμᾶς καὶ ὁ τοῦ 1953 δρχ. 15, ὁ τοῦ 1954 δὲν ἐβιβλιοθετήθη ἀκόμη.— **Αἶδες. Δημήτριον Μπούραν, Ἀρειαν Ναυπλίας:** Δύνασθε νὰ ἐξαγοράσῃτε σήμερον τόσα ἔτη, ὅσα μσολαβοῦν μετὰ τῆς σημερινῆς ἡλικίας σας, καὶ τοῦ 70οῦ ἔτους ταῦτα ὅμως δὲν δύνανται πάντως νὰ ὑπερβῶν τὰ 10. Ὅριον ἡλικίας ἐξόδου τῆς ὑπηρεσίας τῆ ἐγκρίσει πάντοτε τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, τὸ 70όν. Ποσὸν δὲν δυνάμεθα νὰ σὰς καθορίσωμεν, μὴ γνωρίζοντες τὰ ἔτη, τὰ ὁποῖα τυχὸν θὰ ἐξαγοράσῃτε.— **Αἶδες. Γεώργιον Ρέταν, Ἅγιον Θαλλέλαιον Νάξου:** Ζητούμενα βιβλία σὰς ἐστάλησαν ὀλίγον ἀργά, διότι ἀργὰ περιῆλθεν εἰς χεῖράς μας καὶ ἡ σχετικὴ ἐπιστολὴ σας. Παρακαλοῦμεν συγχωρήσατε τὴν ἀκουσίαν βραδύτητα.— **Αἶδες. Χριστοφ. Ζαρχαδούλαν, Πρόδρομον Ξηρομέρου, Ἡ ἀνωμαλία προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἐγνωρίσατε ἐγκαίρως τὴν μετὰθεσί σας ἥδη εἰδοποιήθη ἡ ὑπηρεσία ἀρμοδίως διὰ τὴν τακτοποίησιν.— Αἶδες. Στέφ. Καποδίστριαν, Πελονημιάδες Κερκύρας:** Ἐνεγράφη συνδρομητῆς τὸ Δημοτ. Σχολεῖόν σας διὰ 100 φύλλα τῆς «Φωνῆς Κυρίου» ἐβδομαδιαίως. Ἀντίτιμον 6 λεπτὰ δι' ἕκαστον φύλλον. συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ταχυδρομικῶν. Χρήματα δύνασθε νὰ ἐμβάζετε ταχ/κῶς κατὰ μῆνα ἢ καὶ τριμηνίαν.— **Αἶδες. Θεοχάρην Λαφτσιδῆν, Κυρακαλὶ Γρεβενῶν:** Ὑπάρχουν οἱ «Βλοὶ τῶν Ἁγίων» ὄλιον τοῦ ἔτους ἄδειο καὶ τιμῶνται 144 δραχμᾶς. Διὰ τὴν «Φωνὴν Κυρίου» δὲν ἐγγράφονται μεμονωμένοι συνδρομηταί· δύνασθε ὅμως νὰ ἐγγράψετε τὸν Ναόν σας δι' ὀρισμένον ἀριθμὸν φύλλον ἐβδομαδιαίως· θὰ ἐπιβαρυνθῇ μὲ 6 λεπτὰ δι' ἕκαστον φύλλον συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τῆς ἀποστολῆς. Ἐνεγράφησαν συνδρομηταὶ ὁ κ. Παντελῆς Σιδηρόπουλος εἰς τὸ «Χαρ. Σπίτι» καὶ ὁ κ. Ἀλέκος Σιδηρόπουλος εἰς «Τὰ Χαρ.

Παιδιά.—**Αίδεσ. Σπυρ. Χρυσοφίδην, Συνούριον Λαρίσης :** Φωτογραφία τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων δὲν ἐλήφθη. Σὰς παρακαλοῦμεν ἀποστείλατε ἐν νέον ἀντίτυπον.—**Αίδεσ. Κων/νον Παπαγεωργίου, Πάπικον Ἰωαννίνων :** Συνδρομὴ σας διὰ «Τὸ Χαρούμενο Σπίτι» ἐλήφθη καὶ σὰς ἐστάλη ἡ σχετικὴ ἐξόφλησις· εὐχαριστοῦμεν. Ὁ Ναός σας ἐνεγράφη διὰ 20 φύλλα εβδομαδιαίως εἰς τὴν «Φωνὴν Κυρίου». Ζητούμενα βιβλία σὰς ἐστάλησαν.—**Αίδεσ. Σπυρ. Νταουντάκη, Μαράλια Χαρίου :** Ζητούμενα βιβλία σὰς ἀπεστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ.—**Αίδεσ. Καισάριον Φιλοθεΐτην, Σφάκαν Λοκρίδος :** Ζητούμενον βιβλίον σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ.—**Αίδεσ. Ἐφημέριον Ἀρμαβονίτης Καμαρῶν :** Παρακαλοῦμεν γράψατέ μας διὰ πόσα φύλλα «Φωνῆς Κυρίου» εβδομαδιαίως δέον νὰ ἐγγράψωμεν τὸν Ναόν σας· ἐπιβαρύνεσθε μὲ 6 λεπτά δι' ἕκαστον φύλλον, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τῆς ἀποστολῆς.—**Αίδεσ. Ἀλέξανδρον Κατσαρόν, Συνιὰν Κερκύρας :** Εὐχαριστοῦντες διὰ τὰς εὐχὰς σας, σὰς ἀντανχόμεθα ὁμοίως. Ἐνεγράφητε συνδρομητῆς εἰς «Τὸ Χαρούμενο Σπίτι» ἀπὸ 1-1-55. Ὅμοίως εἰς τὸ δεξιὸν «Φωνῆ Κυρίου» δι' 25 φύλλα εβδομαδιαίως ἀπὸ 1-2-55. Ἡ «Μεγάλη Ἑβδομάς» σὰς ἀπεστάλη μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ.—**Αίδεσ. Ἐπαμεινώνδαν Φαρμάκη, Δομνίστα Εὐρυτανίας :** Εὐχαριστοῦμεν δι' εὐχὰς καὶ ἀντανχόμεθα ἐγκαρδίως. Ἐνεγράφητε συνδρομητῆς εἰς τὴν «Φωνὴν Κυρίου» δι' 25 φύλλα εβδομαδιαίως καὶ εἰς τὸ περιοδικὸν «Τὸ Χαρούμενο Σπίτι». Συνδρομὴ περιοδικοῦ 20 δραχ. ἐτησίως διὰ τοὺς κληρικοὺς καὶ 30 διὰ τοὺς λαϊκοὺς, ἕκαστον φύλλον «Φωνῆς Κυρίου» λεπτά 6, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ταχυδρομικῶν.—**Αίδεσ. Σακελλάριον Πάλλαν, Ράχης Στυλίδος :** Ἡμεροδεικταί σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ.—**Αίδεσ. Ἀριστ. Καραγιάννην, Μαντοῦδιον Εὐβοίας :** Ἡμερολόγια Φαρέκα ἐξητηλήθησαν.—**Αίδεσ. Ἀνδρέαν Τσέκον, Πάσιον Κορινθίας :** Χρήματα ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἐστάλησαν τὰ ζητούμενα βιβλία. Σὰς ἔχρεώσαμεν ὅμως μὲ 20 εἰσέτι δραχμάς. Διόρθωσις ἐπανύμουν ἐγένετο.—**Αίδεσ. Ἐφημέριον Παροῦ Ἰσαρητίας :** Παρὰ τὰς προσπαθείας μας, δὲν ἀνῆλθον τὸ ζητούμενον βιβλίον.—**Αίδεσ. Θεόδωρον Παπανικολάου, Κατσουλὰν Γορτυνίας :** Χρήματα ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἐστάλη ἐξόφλησις συνδρομῆς σας διὰ «Τὸ Χαρούμενο Σπίτι». Κρατοῦμεν 5 δραχμάς εἰς διάθεσίν σας.—**Αίδεσ. Θεοφ. Τσαμπόκαλον, Βουτύρον Εὐρυτανίας :** Χρήματα ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἐστάλη σχετικὴ ἐξόφλησις· εὐχαριστοῦμεν. Τὰ σήματα ἐκ παραδρομῆς δὲν σὰς ἐστάλησαν καὶ σὰς ἀποστέλλονται ἤδη μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ.—**Αίδεσ. Σωτήριον Γράβαν, Περαχώριον Ἰθάκης :** Διὰ τὸν χρόνον ὑπηρεσίας σας μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου μισθοδοτηθεώσας οφείλετε εἰς τὸ TAKE δραχμὰς 4.032 πρὸς τακτικοποίησιν τῆς μερίδος σας. Ἐκτοτε αἱ κρατήσεις γίνονται κανονικῶς. Προσεχῶς θὰ σὰς ἀποσταλῇ ὑπηρεσιακῶς λεπτομεροῦς λησμός.—**Αίδεσ. Ὀνησιφόρον Ζώτον, Ἄνω Μερσιὰν Φολεγάνδρου :** Χρήματα ἐλήφθησαν καὶ ἐστάλη ἡ ἀπόδειξις συνδρομῆς εἰς «Τὸ Χαρ. Σπίτι». Ἐφ' ὅσον ὁ καταβάλλων τὴν συνδρομὴν τῆς «Φωνῆς Κυρίου» πληρώνει διὰ 100 φύλλα, δὲν δύναται νὰ ἐλαττωθῇ ὁ ἀριθμὸς. Διατὶ νὰ μὴ διανέμεται κατ' οἶκον καὶ εἰς τοὺς μὴ ἐκκλησιαζομένους ;

Δι' ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
 Πρὸς τὸν Αἰδεσιμ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Ἐμμ. Γ. Μυτιληναῖον
 Ἀποστολικὴν Διακονίαν, Ἰαίου 1, Ἀθήνας (τηλέφ. 72.112).
 Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου : Τιμολ. Ρούτσης, Ἰω. Ἀποστόλου 4.